

ספר זכרון

תפארת פנחם

— תרפים —

כ"ף מנחם אב ה'תשפ"א

סיום השלושים

ספר זכרון

תפארת פנחס

— תדפים —

כ"ף מנחם אב ה'תשפ"א

סיום השלושים

לשליחת חומר ולהערות ותיקונים:

tiferespinchaskorf@gmail.com

ב"ה.

פתח דבר

לקראת סיום השלושים לפטירת הרה"ח התמים אי"א נו"נ מלאכתנו מלאכת שמים הרב פנחס ע"ה קארף, הננו מוציאים לאור תדפיס מ"ספר זכרון - תפארת פנחס".

ספר זה בא בעקבות הוראת הרב¹ בקשר עם פטירת הרה"ח הרב משה יצחק ע"ה העכט בתשנ"ב, להדפיס ספר "תפארת משה יצחק", בו יובאו דברי וחיידושי תורה מהנפטר, בני משפחתו, ידידיו, ומושפעייו.

* * *

בתדפיס שלפננו נכלל:

(א) שער דבר מלכות:

שקו"ט בענין נש"ק, שזכה והתייחס ודיבר ואף הגי' כ"ק אדמו"ר שיחתו בענין המדובר. נלקח מתוך "ספר היובל - הערות וביאורים".

(ב) שער מכתבים מענות ויחידות'ן:

המכתבים מענות ויחידות'ן שזכה לקבל במשך השנים תשי"ב-תשי"ד. וזאת למודעי - רוב התאריכים הם ע"פ השערה בלבד.

(ג) שער הערות וביאורים:

ענין א' בנגלה - שקו"ט ארוך בדין המוצא חפץ בכיסו בשבת (מקובצי הערות אהלי תורה תשמ"ב);

"מהו חסידות" - שיעור שרשם לעצמו - כהכנה לוידאו שמסר באנגלית בשביל האתר torahcafe.com;

א' משיעוריו באהלי תורה - כפי שרשם בעצמו;

(1) ראה שיחות ש"פ וארא וש"פ משפטים תשנ"ב.

רשימת התועדות שלו - כפי שנרשם ע"י א' הת' שי'.

(ד) שער סיפורים ואמרות:

ליקוט (חלקי) מסיפורים ואמרות מרשימות השיעורים הנ"ל שרשם בעצמו. וכאן המקום להדגיש שלא סידרנו הסיפורים לפי נושאים וכו', אלא ע"פ הסדר שנכתבו על ידו, לפי ענין השיעור שמסר. כמו"כ לא נגענו כמעט בהלשון וסגנון שנכתב, למעט שינויים קלים, וקישורי הענינים.

(ה) שער בני המשפחה ידידים ומושפעים:

ענין א' בחסידות מא' מבני המשפחה, וענין א' מא' מידידיו הקרובים, ולקט זכרונות מכו"כ.

* * *

בתוכניתנו לכלול בהספר אי"ה:

(א) ליקוט מענות יחידויות ואגרות קודש של ר"פ ע"ה:

זכה הרב קארף לקבל הרבה הוראות והדרכות מכ"ק אדמו"ר במרוצת השנים, אך רובם לא נתפרסמו בחייו.

בעזבונו מצאנו הרבה מכתבים, מענות ויחידות'ן להם זכה, אבל ניכר שחלק חשוב נאבד, וגם ממה שנשאר חסר הרבה דברי רקע וקישור.

מבקשים אנו מכל אלו ששמעו מפיו ענינים וסיפורים וכו' וכו' וכל כיו"ב נא לשלחם לאימייל המערכת tiferespinchaskorf@gmail.com.

(ב) הערות וביאורים וענינים שונים שנכתבו ע"י ר"פ ע"ה:

לא נגזים אם נאמר שר' פנחס ע"ה הי' "כתבא רבה". מאז יסוד קובץ הערות וביאורים - אהלי תורה ע"י הרב אברהם שי' גערליצקי ועד לשנותיו האחרונות (במשך כארבעים שנה), נמנה עם הכותבים ומעירים הקבועים בקובץ כמעט מדי שבוע. בדרך כלל הי' מעיר על מה שכתבו אחרים, בריבויי ושלל נושאים שונים ומגוונים - נגלה וחסידות הלכה ואגדה שיחות וסיפורי חסידים ועניני גאומ"ש. הליקוט יכלול בע"ה החומר שכתב שם, יחד עם ענינים ורשימות שנמצאו אצלו.

בנוסף לזה, כתב - ע"פ הוראת הרבי אליו ביחידות - כמה קיצורים על שער האמונה וסדר ברכה"נ.

(ג) שיעורי ר"פ ע"ה:

בתקופת היותו משפיע במתיבתא באהלי תורה הי' מוסר מידי שבוע שיעור על יסוד שיחה של כ"ק אדמו"ר מהשבוע, בו הי' מלקט ענינים שונים משיחות ואגרות רבותינו נשיאינו בעניני ודרכי החסידות וחסידים. השיעור הי' שזור עם אמרות וסיפורים שונים ממנו ומה ששמע מחסידים מהדור האחרון. גם הי' מוסר שיעורים בפירוש המילות של התפילה, שליקט ממפרשים ומחברים וספרי וכתבי רבותינו נשיאינו. כל זה רשם לעצמו, ויפורסם בע"ה.

(ד) ליקוט התועדויות סיפורים וזכרונות ר"פ ע"ה:

בו נלקט זכרונות סיפורים ואמרות ששמעו התלמידים ומושפעים ואברכים בריבוי ההתועדויות ושיחות איתו. ובע"ה נלקט גם מהקלטות ורשימות ההתועדויות.

וכאן המקום לעורר ולבקש שכל מי שיש לו הקלטות רשימות או זכרונות שיכול לרשום, שישלח לאימייל הנ"ל.

(ה) חידושי תורה מבני המשפחה רבנים ידידים ומושפיעים:

הערות ניתן לשלוח לאימייל הנ"ל.

* * *

כל הנ"ל נלקט ונערך ע"י הת' שמואל שי' קארף והת' דובער שי' נמירובסקי.

* * *

ויהי רצון, שיבוא "פנחס - זה אליהו" ויבשר בשורת הגאולה, ויבוא רבינו משיח צדקינו ויגאלנו בקרוב ממש ממש.

משפחת קארף

אור לכ"ף מנחם-אב ה'תשפ"א

שבעים ושבע שנים להסתלקות-הילולא של כ"ק הרב לוי יצחק נ"ע

ברוקלין, נ.י.

תוכן ענינים

שער דבר מלכות

11..... בענין נר משום שלום ביתו בכל יום

שער מכתבים מענות ויחידות'ן

24..... מכתבים מענות ויחידות'ן מהשנים תשי"ב-תשי"ד

שער הערות וביאורים

37..... בדין מצא בכיסו חפץ בשבת

52..... מהו חסידות?

54..... התייחסות לפרומקייט בחב"ד

56..... התועדות ש"פ משפטים ה'תשי"פ

שער סיפורים ואמרות

61..... לקט סיפורים ואמרות מרשימותיו של הרב פנחס ע"ה קארף

שער בני המשפחה ידידים ומושפעים

יראה ומסירת נפש עבודת האדם עצמו וביטול גמור - ביאור בדא"פ בד"ה

121..... יהי הוי' אלקינו

הרב שלום דובער שי' קארף

129..... ביאור ביטול אור השמש בשמש בפנ"ב

הרב יצחק מאיר שי' גורארי

135..... רשימות זכרונות וסיפורים

הרב אליעזר שי' איידלמאן

138.....הסבא, החסיד, החייל

ר' מנחם מענדל שי' ליברמן

שער
דבר מלכות

בענין נר משום שלום ביתו בכל יום

כתב הרמב"ם בסיום הל' חנוכה: הי' לפניו נר ביתו ונר חנוכה או נר ביתו וקדוש היום נר ביתו קודם משום שלום ביתו שהרי השם הנמחק לעשות שלום בין איש לאשתו, גדול השלום שכל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם שנאמר דרכי' דרכי נעם וכל נתיבותי' שלום.

בהליקוט שי"ל לחנוכה תש"מ (לקו"ש חט"ו שיחה ב' לחנוכה), ביאר כ"ק אדמו"ר הטעם שהרמב"ם כתב הלכה זו בהל' חנוכה אף שלכאורה מקומו בהל' שבת, וביאר השייכות דנר שבת ושלום בית – לשיטת הרמב"ם.

לקוטי שיחות חט"ו – חנוכה ב'

ד. יש לומר הביאור בזה: בנוגע דעם גדר וחיוב פון נר שבת זאגט דער רמב"ם אין הל' שבת, אז דאס איז "בכלל עונג שבת" און "לכבוד שבת". ער שרייבט אבער ניט אין הלכות שבת אז דאס איז צוליב שלום בית ("שלא יכשל בעץ או באבן" אדער דערפאר וואס "בני ביתו מצטערין לישוב בחושך").

ולכאורה איז דאס תמוה ביותר:

וויבאלד דער רמב"ם האלט (בהל' חנוכה) אז נר שבת איז ענינו "שלום ביתו", האט ער דאס לכל לראש געדארפט זאגן על אתר אין הל' שבת?

איז דערפון מובן, אז לויטן רמב"ם איז דעם עצם החיוב פון נר שבת (ניט צוליב שלום בית, נאר) צוליב כבוד ועונג²³. און אע"פ אז דורך נר שבת ווערט אויפגעטאן בפועל דער ענין פון שלום בית, איז אבער ניט דאס דער גדר וטעם המצוה.

לפ"ז ווערט דאך אבער שווער דער דין "נר ביתו עדיף משום שלום ביתו" – "שלום ביתו" איז דאך ניט דער גדר החיוב והמצוה?

באווארנט דאס דער רמב"ם דורך אריינשטעלן דעם דין (ניט אין הל' שבת, נאר) אין הל' חנוכה, און איז מוסיף די ראי' "שהרי השם נמחק כו'":

דערמיט איז ער מחדש, אז דאס וואס "נר ביתו קודם משום שלום ביתו" איז עס [ניט א גדר אין (נר) שבת, אז אין דעם באשטייט די עדיפות פון נר שבת און ער איז דערמיט דוחה נר חנוכה – ווארום, ווי געזאגט פריער, איז שלום בית ניט דער גדר החיוב פון מצות נר שבת – נאר מצד גודל מעלת השלום בכלל; און דאס וואס א מצוה ווערט אפגעשטופט צוליב ענין השלום, איז עס ניט דער גדר פון דחית המצוה, נאר מ'איז מקיים דערביי מעין מצוה זו (ו)ואס ווערט בפועל אפגעלייגט צוליב שלום (כדלקמן סעיף ה);

ובענינו: דאס וואס "נר ביתו קודם משום שלום ביתו" איז אויך מצד דעם גדר ותוכן פון חנוכה (וואס איז א טייל פון "כל התורה (ש)ניתנה לעשות שלום"); ומהאי טעמא האט דער רמב"ם געשטעלט דעם דין אין הל' חנוכה, צו שולל זיין אז דאס איז א דחי' פון חנוכה, נאר אזוי איז אויך מחייב דער ענין פון חנוכה.

(23) והיינו שענינם גופא עונג וכבוד, משא"כ לדעת אדה"ז בשו"ע שם – הוא רק גורם לשלימות העונג דאכו"ש, דהיינו פרט בהעונג דהסעודה (כדעת התוס' ד"ה הדלקת – שבת כה, ב). וי"ל דלכך לא הביאו בר"ס רמב בדניני עונג שבת.

בשבועות שלאח"ז שקו"ט בזה בקובצים.

בגליון לא (ש"פ ויגש) שאל הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי:

. . לכאורה כיון דאין זה ענין דדחי' – דמצות נר שבת דוחה נר חנוכה, הי' דין זה צ"ל בכל ליל חנוכה גם בימות החול, שנאמר דשלום בית קודם, וזהו מצד קיום מצות נ"ח דגדול השלום וכו', ועי' בשו"ת הלכות קטנות ח"ב סקפ"א שכתב וז"ל: "וצ"ע אי אמרינן נר ביתו עדיף של כל לילה עכ"ל". (ועי' מג"א סי' תרעח ס"ק ב) ועי' בספר ציונים לתורה שכתב ע"ז דבראשונים לא נזכר מזה, ומשמע בפשטיות דלא אמרינן דשלום ביתו עדיף אלא בשבת עיי"ש, ופשוט דגם לפי ההסבר שבהשיחה הוה זה רק בנר שבת ולא בימות החול, ואפ"ל דדוקא כשמחוייב לקיים ב' מצוות, ובידו לקיים רק אחת מהם, הנה בזה אמרינן דשלום ביתו קודם, כי עי"ז מקיים מצוות נר שבת, ויש בו ג"כ קצת קיום מצוה דנ"ח, דנ"ח גופא אומר דגדול השלום וכו', ואי"ז ענין של דחי', אבל בימות החול, דאין מצוה כלל להדליק נר מצ"ע, א"כ בזה אמרינן בפשיטות דלכל

לראש עליו לקיים מצותו להדליק נר חנוכה (ועי' בהערה 25, ושם הפי' דהקדימה הוא מצד ביתו, עיי"ש).

בגליון לב (ש"פ ויחי) כתב ע"ז הרב פנחס קארף:

והנה הסבר הנ"ל לא ראיתי, אבל בפשוטו לא הבנתי השאלה, שהרי יכולים להקשות זו הקושיא על עצם הדין דנש"ק, שהרי הטעם שתקנו נרות שבת הוא משום שלום בית (כמ"ש בשו"ע אדה"ז סי' רסג ס"א), ולמה לא תקנו זה גם בימות החול. אלא הטעם פשוט, כי בימות החול אין אדם מקפיד כ"כ, משא"כ בשבת שהוא יום קדוש ומנוחה וכו'.

בגליון לג (ש"פ שמות) השיב הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי:

במה שכתב "שהרי הטעם שתיקנו נרות שבת הוא משום שלום ביתו כמ"ש בשו"ע אדה"ז כו", לא ידעתי כוונתו בזה כלל, דהרי כל השאלה היא לפי שיטת הרמב"ם, וכל יסוד השיחה היא דלשיטת הרמב"ם אין הענין דשלום ביתו בגדר המצוה, אלא משום דזהו ג"כ קיום המצוה דנר חנוכה, דכל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם, א"כ יש להסתפק, דנימא זה גם בימות החול דשלום ביתו עדיף מצד מצוות נ"ח (דבשלמא אם הפי' הוא דמצוות נר שבת דוחה מצוות נר חנוכה, מובן דזה שייך רק בשבת אבל לא בחול דליכא מצוה, אבל לפי הביאור שבהשיחה לשיטת הרמב"ם יש מקום להסתפק כנ"ל). (ואפ"ל דזהו ג"כ ביאור הספק שבשו"ת הלכות קטנות שמוזכר שם, אם נר ביתו קודם מצד המצוה שדוחה אותו, או הוא פרט בקיום דנר חנוכה).

וכן דחה תירוצו של הרב פ.ק. לפי שיטת אדה"ז, ופי': לא שבחול אין אדם מקפיד, כי אם שבשבת יש חיוב עונג, וממנו גם חיוב שיהי' שלום בית, וממנו החיוב להדליק נרות.

בגליון לד (ש"פ וארא) השיב הרב פנחס קארף על דבריו:

שאלתי שיכולים להקשות קושיא שלו על כל השנה שידליקו נרות מפני שלום בית. והבאתי ע"ז משו"ע אדה"ז שתקנו הדלקת נרות מפני שלום בית. וע"ז תירץ בצדק שלדעת אדה"ז ענין שלום בית הוא פרט בעונג שבת; אבל הלא יכולים להקשות קושיא זו ע"ד הרמב"ם (דעלה קאי) כי מאחר ששלום בית דוחה נר חנוכה ולא מצד שזהו פרט במצות נר שבת אלא מפני שזהו ג"כ הענין של נר חנוכה שכל התורה ניתנה לעשות שלום, ועכשיו לפי קושיתו שענין שלום בית אינו תלוי בשבת, וישנו ג"כ בימות החול, וא"כ גם בכל השנה ידליקו נרות, גם בימות החול, משום שלום בית, והאם נאמר שבמקום שדוחה מצוה ישנו הענין דשלום בית, ובמקום שאין צריך לדחות

מצוה אינו, אלא ודאי דכל ענין דשלוש בית אינו רק בשבת, שאז אם הבית אינו מואר אינו שלום בית, אבל בימות החול אינו כן.

בגליון לה (ש"פ בא) קיים הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי את דבריו:

איני רואה שום הכרח כלל לומר דלדעת הרמב"ם אין הענין דשלוש ביתו אלא ביום השבת, דמ"ש שם "דא"כ גם בכל השנה ידליקו נרות גם בימות החול משום שלום ביתו, איני מבין כלל, דהרי לשיטת הרמב"ם לא תיקנו נרות כלל משום שלום ביתו אפי' ביום השבת, וכמבואר בהשיחה בארוכה, וא"כ איך יתקנו להדליק נרות בימות החול משום שלום ביתו, ולאידך גיסא בפועל, הנה לשיטת הרמב"ם מי אומר דאין מדליקים לעצמם נרות בביתם משום שלום ביתו, וכיון דמ"מ אמרינן בנוגע לשבת חנוכה, דנר ביתו ונר חנוכה נר ביתו קודם משום שלום בית, כיון דאם ידליק נר חנוכה יחסר הענין דשלוש בית, ולכן מצד הגדר דנר חנוכה גופא אמרינן דשלוש בית עדיף, א"כ גם בימות החול שייך לומר כן, דאם יש לו לנר בית או לנר חנוכה, הנה מצד נר חנוכה גופא נאמר דשלוש בית עדיף, וע"ז כתבתי שם מה שי"ל בדא"פ וכו' עיי"ש. ובגוף הסברא שלו צ"ע אם בחול כשאפשר להכשל בעץ או באבן אין קפידא בזה.

סיכום הדברים:

קושית הרב א.י.ב.ג. הוא, שנדליק נרות בשאר ימי החנוכה משום שלום בית. ולדעתו אין להקשות שנדליק גם בשאר ימות השנה, כי לשיטת הרמב"ם נר שבת אף שגורם שלום בית, מ"מ גדר המצוה אינו משום שלום ביתו, וזה שנר שבת קודם לנר חנוכה, הוא מצד גדר מצות נר חנוכה, שהוא (חלק מהתורה שניתנה) לעשות שלום בעולם, וא"כ בשאר ימות השנה כשאין נ"ח, אין חיוב על שלום בית שיסתעף מזה חיוב להדליק נרות.

ולדעתו, גם לדעת אדה"ז אי אפשר לומר שרק בשבת מפני קדושתו – מקפיד שלא יכשל בו, כי בפשטות העדר השלום בית ע"י הכשלו בעץ או באבן הוא גם בימות החול.

משא"כ הרב פ.ק. רצה לומר, מאחר ששלום בית אינו מגדר המצוה דנר שבת ואינו קשור לשבת, וא"כ מצד גודל מעלת השלום יש מקום לשאול: לחייב הדלקת נרות בכל ימות השנה. ומתוך, שבשבת מפני קדושתו, בעל הבית מקפיד, משא"כ בימות החול.

בשיחת ש"פ בא, ביאר כ"ק אדמו"ר את הענין. כ"ק אדמו"ר הואיל להגי' את השיחה ע"מ לפרסמה בהגליון (ראה צילום), ולאחמ"כ נדפסה גם בהוספות ללקו"ש חכ"א עמ' 298.

משיחת ש"פ בא, ח' שבט תש"מ

. . ווי דאס איז בא יעדער דבר שבקדושה¹, אז וויבאלד דאס האט א חשיבות מיוחדת, דארף מען דערצו האבן א הכנה, ביז צו "הכנה דרבה"².

ווי מ'זעט דאס בפשטות אין דעם ענין פון סעודת שבת, אז דוקא צו סעודת שבת דארף מען האבן א הכנה, משא"כ בנוגע צו סעודת חול, איז אע"פ אז דאס איז טאקע אויך א דבר הכרחי, וויבאלד אבער אז די סעודה האט ניט קיין חשיבות מיוחדת – מאכט מען ניט קיין הכנה דערצו,

און ווי די גמרא זאגט אין ביצה³ בנוגע צו "ביצה שנולדה ביו"ט" אז דאס איז אסור "משום הכנה", ווייל "אין שבת מכינה ליו"ט", און רש"י⁴ איז מסביר אז דאס איז ווייל "יו"ט נמי קרוי שבת ובעיא סעודתו הזמנה", "אבל סעודת חול לא חשיבא ולא שייכא בה הזמנה כו".

[עד"ז געפינט מען בנוגע צו דעם ענין פון נרות שבת קודש, אז דאס איז צוליב "שלום בית"⁵ [בשבועות האחרונות זיינען געווען אזעלכע וואס האבן זיך מפלפל געווען אין דעם ענין, ותבוא עליהם ברכה פאר "פלפולא דאורייתא"].

וואס אע"פ אז ס'איז "גדול השלום שכל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם" (וואס דערפאר איז "נר ביתו" קודם צו "נר חנוכה")⁶, וואס עפ"ז האט מען געדארפט האבן אן ענין פון נרות אויך בא סעודת חול, ווארום דעמאלט איז אויך נוגע "שלום בית" –

אעפ"כ געפינט מען ניט אז מ'זאל דאס מתקן זיין דעמולט, ווארום [נוסף לזה וואס כמה פון סעודות שניות דחול זיינען ניט דוקא בלילה⁷, איז אויך –] דעמולט איז ניטא קיין חשיבות מיוחדת אין דער אכילה, ובמילא – בכל השייך לה, משא"כ בשבת האט די סעודה א חשיבות, און דערפאר דארף מען האבן "נר ביתו".

וואס עד"ז איז פארשטאנדיק בנוגע צו אלע ענינים פון טוב וקדושה, אז וויבאלד זיי האבן א חשיבות מיוחדת דארף מען דערצו האבן א הכנה.

(1 ראה אנציי' תלמודית ע' הזמנה (א) ס"ג, וש"נ. 2) ביצה, ד, ב. (ובכ"מ. 3) ב, ב. 4) ד"ה ואין. 5) שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס רסג. 6) רמב"ם סוף הל' חנוכה. 7) אבל ראה ברכות בתחלתה (ד, רע"ב) ועוד.

נמצינו למדים:

(א) שמשום שלום ביתו אכן יש מקום לחייב הדלקת נרות לא רק בימי החנוכה (כדברי הרא"י.ב.ג.), אלא גם בכל ימות השנה.

(ב) וזה שאין מדליקים, אינו משום שבימות החול אין בעה"ב מקפיד (כדברי הרב פ.ק.), אלא מפני שאין חשיבות בהסעודה.

כשהמערכת הכניסה הנחה מהשיחה הנ"ל להגהה, צירפו כמה שאלות על השיחה (ראה צילום):

(א) הרי בלקו"ש חנוכה ש.ז. נתבאר דלהרמב"ם הענין דנר שבת אינו פרט בהעונג דסעודה, (כשיטת אדה"ז) אלא "אפי' אין לו מה יאכל" ה"ו עונג וכבוד מחמת עצמו, דמשמע מזה, דלשיטתו הענין דנר שבת אינו קשור עם הסעודה דוקא?

ע"ז כתב כ"ק אדמו"ר בכת"ק:

מה שלא ברור אצלם – יעירו בהערות המערכת

(ב) הרא"ש ביומא פ"ח סי' ז"ך כתב וז"ל: ויראה שיש לברך על הדלקת הנר כמו בשבת משום שלום בית עכ"ל, וזה לגבי יוהכ"פ, נמצא ששם יש שלום בית גם בלי חשיבות של הסעודה?

(ג) הרי אדה"ז כתב סי' רסג סעי' ט דגם כשאוכל במקום אחר צריך להדליק בחדרו משום שלום בית כדי שלא יכשל בעץ או באבן (ע"ד שכתב בסעי' א), משמע מזה דגם בלי חשיבות של סעודה, יש הענין דשלום בית גם בלי חשיבות של סעודה?

ועל זה ענה כ"ק אדמו"ר בכת"ק:

הפכו העניינים – הזמן פועל החשיבות בהסעודה ונהנרות ושלום בית].

- דמכיון דהזמן בעצם הוא חשוב שלכן פועל חשיבות בהסעודה וכו' (וצריך נר ביתו בהסעודה) הרי עד"ו גם בשאר החדרים שאין אוכלים שם מדליקים שם (שלא יכשל כו') ומברכין, וכן לגבי יוהכ"פ.

ב"ה

כבוד קדושת אדמו"ר שליט"א

בדעתינו להכניס קטע דלהלן - משיחה קודש ש"ם בא ש.ז. - בקובץ
 "הערות וביאורים", שנדון שם בענין זה. (הטראה מקומה יהיו למטה)
 ... וזו דאס איז בא יעדער דבר שבקדושה (ראה אנציקלופדי"ה תלמודית
 ע"ה הזמנה (א) ס"ג. וש"נ) אז וויבאלד דאס האט א השיבות מיוחדת, דארף מען
 דערצו האבן א הכנה, ביז צו א "הכנה דרבה" (ביצה ד, א, ובכ"ט).
 ווי מ'זעט דאס בפשטות אין דעם ענין פון סעודת שבת, אז דוקא צו
 סעודת שבת דארף מען האבן א הכנה. מט"כ בנוגע צו סעודת חול, איז אעפ"י
 אז דאס איז טאקע אויך א דבר הכרחי, וויבאלד אבער אז די סעודה האט ניט
 קיין השיבות מיוחדת - מאכט מען ניט קיין הכנה דערצו,
 און ווי די גמרא זאגט אין ביצה (ב, ב), בנוגע צו "ביצה שנולדה ביו"ט"
 אז דאס איז אסור"משום הכנה", ווייל"אין שבת טכינה ליו"ט", און רש"י (ד"ה
 ואין) אין מסביר אז דאס איז ווייל "יו"ט נמי קרוי שבת ובעיא סעודתו הזמנה",
 "אבל סעודת חול לא השיבא ולא שייכא בה הזמנה כו".
 [עד"ז געפינט מען בנוגע צו דעם ענין פון נרות שבת קודש, אז דאס
 איז צוליב "שלום בית" (שו"ע אדה"ז ר"ס רס"ג) [בשבועות האחרונות זיינען
 געווען אזעלכע וואס האבן זיך מפלפל געווען אין דעם ענין, והבוא עליהם
 ברכה סאר "מלפולא דאורייתא"].
 וואס אעפ"י אז ס'איז "גדול השלום שכל ההורה ניהנה לעשות שלום בעולם"
 (וואס דערפאר איז "נר ביצו" קודם צו "נר הנוכה") (רמב"ם סוף הל' הנוכה),
 וואס עפ"ז האט מען געדארפט האבן א ענין פון נרות אויך בא סעודת חול, ווארום
 דעמולט איז אויך נובע "שלום בית" -
 אעפ"כ געפינט מען ניט אז מ'זאל דאס מתקן זיין דעמולט, ווארום [נוסף
 לזה וואס כמה פון סעודה חול זיינען ניט בלילה] איז אויך - [דעמולט איז
 נישטא קיין השיבות מיוחדת אין דער אכילה, ובמילא - בכל חשייך לה, מט"כ
 בשבת האט די סעודה א השיבות, און דערפאר דארף מען האבן "נר ביתו"]
 וואס עד"ז איז טארשטאנדיק בנוגע צו אלע ענינים פון טוב וקדושה, אז
 וויבאלד זיי האבן א השיבות מיוחדת דארף מען דערצו האבן א הכנה...

ויש לבררו: א) הרי בלקו"ש דחנוכה ש.ז. נחבאר להרמב"ם הענין דנר
 שבת אינו פרט בהעונג דסעודה, (כשיטה אדה"ז) אלא "אפי" אין לו מה יאכל" ה"ז
 עונג וכבוד מחמת עצמו, שמעמ מזה, דלשיטתו הענין דנר שבת אינו קשור עם הסעודה
 דוקא, ולפי הנ"ל נמצא לכא"ו לכו"ע גם להרמב"ם הוה נר ביתו - שלום בית - הוצאה
 מאכילה ושחי" מצד החשיבות שבהסעודה.

אני לא יודע
 אולי יודע
 אולי יודע

אולי יודע
 אולי יודע
 אולי יודע

- ב -

(אם אפשר לחלק בין עונג וכבוד - דדוקא זה הוא ענין מצ"ע גם בלי אכילה - להענין שלום ביתו דגם לשיטת הרמב"ם ה"ז דוקא מצד החשיבות שבחסוד, ועפ"ז נמצא דגר הנוכה ונר ביתו שלום בית קודם דוקא כשיש לו מה יאכל).

(ב) הרא"ש ביומא פ"ח סי' ז"ך כתב וז"ל: ויראה שיש לברך על הדלקת הנר כמו בשבת משום שלום בית עכ"ל, וזהו לגבי יוחכ"פ, נמצא ששם יש שלום בית גם בלי חשיבות של סעודה? (אלא דאדה"ז בסי' תר"י לא הזכיר שלום בית גבי יוחכ"פ וצ"ל השעם בזה, גם אי מדליקים רק משום כבוד, למה מברכים עליו, דהרי בסי' רס"ג טע"י י"א כתב דאין מברכים משום כבוד גרידא).

(ג) הרי אדה"ז כתב בסי' רס"ג טע"ט ט" דגם כשאוכל במקום אחר צריך להדליק בחדרו ולברך משום שלום בית כדי שלא יכשל בעץ או באבן (ע"ד שכתב בסעי' א'), ששמע מזה דגם בלי חשיבות של סעודה, יש הענין שלום בית עד שמברכים עליו. (בעת ההתוועדות הזכיר כ"ק אדמו"ר שליט"א אודות "שלא יכשל בעץ או באבן" אלא שאין זוכרים הביאור).

אם אפ"ל בכל הנ"ל דלא רק דהסעודה פועל חשיבות לנרות ושלום בית, אלא גם עצם הזמן דשבת ויו"ט הוה זמן חשוב (דעל זמן זה יש חיוב בעונג וכבוד, וביוחכ"פ בכבוד לבד) הנה הזמן גופא אחשבי' הנרות ושלום בית, ע"ד דאמרינן גבי סעודה?

אברהם יצחק ברוך בן הנה עסקא גערליצקי

כתבתי הענינים - האין ביניי האידיא דהתעוררות

שער

מכתבים מענות ויחידות'ן

— תשי"ב-תשי"ד —

• שלהי תשרי תשי"ב

המכתב הראשון שזכה לקבל מכ"ק אדמו"ר שליט"א הוא בשלהי תשרי תשי"ב,
במענה לפ"נ ששלח בקשר לר"ה (להלן צילום א):

שלהי תשרי ה'תשי"ב
ברוקלין נ.י.

האברך מו"ה פנחס בן חיי רבקה שי

שלום וברכה!

הפ"נ שלו נתקבל בעתו. ויהי רצון שימלאו כל משאלות לבבו
לטובה.

בברכת התמדה, שקידה והצלחה בלימוד התורה,
נגלה וחסידות גם יחד, ביראת שמים חי"ק

• דרך תשובה בעדו

בחודש ניסן זכה לקבל מכתב מכ"ק אדמו"ר שליט"א, עם הוספה מיוחדת
בכתי"ק (להלן צילום ב):

ב"ה, ערב חג הפסח ה'תשי"ב
ברוקלין נ.י.

האברך מר פנחס קארף שי

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכתבו והזכרתיו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע ללימוד תורה ביראת שמים ולהמצטרך לו
בכלל.

מוסג"פ מכתבי כללי לתלמידי הישיבות ובטח יעויין בו כראוי
 אדעתיי דנפשיי. והשי"ת יצליחו. **ובתוכנו דרך תשובה בעדו.**

בברכת חג הפסח כשר ושמח

חי"ק

לימים סיפר שהוספה זו הי' בקשר לתיקון שביקש על ענין מסויים, ועל זה מורה
 לו כ"ק אד"ש להסתכל במכתב כללי לתלמידי הישיבות שנכתב בתקופת חג
 הפסח (נדפס באגרות קודש ח"ה ע' שח ואילך).

תוכן המכתב הוא, הוראה מסדר הד' בנים בליל הסדר, ששמים החכם ליד הרשע,
 בכדי שהחכם ישפיע על הרשע, וישתנה לטוב. וזה מלמד ב' נקודות: א) שגם
 לבן רשע יש תקוה, רק שצריך לקבל מהחכם. ב) שהבן חכם לא ייבדל לעצמו,
 אלא ישתדל לפעול על הרשע.

והוא הבין כונת המענה, שהוא הבן רשע, וצריך לקבל מהבן חכם (המשפיע
 שלו), שיורהו דרך תשובה. אבל ר' ניסן ע"ה חלק עליו, וטען שהמענה הוא
 שהוא הבן חכם, והתיקון שלו הוא להשפיע על אחרים. אבל הוא לא הסכים עם
 פי' זה.

לפועל כשהגיע לחצרות קדשינו בשנה הבאה, שאל ביחידות מה הפי' בזה, וראה
 לקמן.

• יום הולדת הי"ז

במכתב מתאריך ג' סיון תשי"ב כותב לו כ"ק אדמו"ר שליט"א בקשר עם יום
 הולדתו הי"ז, עם הוספה מיוחדת בכתי"ק (להלן צילום ג'):

בי"ה, ג' סיון תשי"ב
 ברוקלין.

התמים מר פנחס שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו מודיע אשר נתמלאו לו שבע עשרה שנה לאריכות ימים ושנים טובות,

הנה יהי רצון מהשי"ת, שיהי חסיד ירא שמים ולמדן, ע"י תלמוד תורה ביראת שמים והתמדה ושקידה.

בטח קרא והתבונן במכתבי הכללי לתלמידי תומכי תמימים בצרפת, וישתדל להמשיך את זה בפועל ממש, והשי"ת יצליחו.

בברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות

חי"ק

• הדרכה ביחידות

עש"ק פ' בא ז' שבט תשי"ג הגיע לכ"ק אדמו"ר שליט"א (ראה לקמן במדור סיפורים סיפור כז תיאור הדברים באורך).

א. היחידות שלפנינו כנראה מתקופת יום הולדתו כ' אייר תשי"ג:

בנוגע דעם ענין וואס דו שרייבסט¹ ... אופהערן טראכטן וועגן די ענינים, ניט נאר וועגן די ענינים נאר אויך וועגן זייער תיקון, על משך זמן.

דו האסט מסתמא גיפאסט בה"ב ווי איך האב דיר געבעטן².

(1) כנראה ביקש תיקון על ענין מסויים.

(2) לכאורה הכונה להסיפור (מפי השמועה) שיום א' בתשי"ג, קרא כ"ק אדמו"ר שליט"א לג' האחים קארף ביחידות (כל א' בנפרד), וביקש מהם לקבל משהו בלי בליטות, וכנראה (מכאן) הכונה לתענית בה"ב.

געבן צדקה א פעני קודם [התפילה], מסתמא גיסטו מסתמא מן האגוד³.

[היטן (?)] שיעורים (מסתמא האסטו?).

מרבה זיין בשעות הפנויות אין אותיות התורה, ניט זאגן אותיות נאר תילים משניות תניא.

ב. יחידות זו הוא כנראה בתשי"ד (לא ידוע התאריך).

וועגן די שעות הפנויות⁴, האב איך ניט געמיינט אז מ'דארף האלטן אזייגער, און ווען ס'איז פאראן פינף מינוט אדער צעהן מינוט, אריינכאפן זאגן תהלים אדער משניות אדער תניא, נאר אזוי ווי ס'איז (חסר)

און וועגן דעם סענט⁵, ווען גיסטו? – פארן דאווענען, איז די צדקהפושקע שטייט אויפן בימה פארגעסט מען ניט.

און וועגן דעם בה"ב⁶ – איז דאס געווען מער ניט ווי אויף יענעם יאר⁷.

(3) צ"ע הכונה.

(4) כנראה שאל בפירוש מה שאמר לו כ"ק אד"ש ביחידות הקודמת לחזור בשעות הפנויות אותיות התורה.

(5) כנראה שאל בקשר למה שאמר לו כ"ק אד"ש ביחידות הקודמת על נתינת פעני קודם התפילה.

(6) ראה ביחידות הקודמת ובהערה שם.

(7) היינו שהי' רק לשנה הראשונה.

און וועגן דעם בריוו צו תלמידי הישיבות⁸, האב איך געמיינט אז מ'דארף געפינען א וועג ווי צו פועל'ן אויפן זולת, אין למוד התורה ויראת שמים, אדער מוסיף זיין אין לימוד התורה ויראת שמים, (און דאס איז א תיקון!). און אויב דו האסט ביז איצטער ניט געטאן, זאלסטו אנהויבן טאן פון איצטער.

און וועגן דעם ענין הקרירות און דמיונות, באמצע ההתועדות⁹, דארף מען אויך האלטן א קונטרס אדער א ספר וואס רעט זיך וועגן די ענינים, און בשעת עס ווערט די קרירות, דארף מען מעיין זיין אינעווייניק.

און וועגן דעם ענין השקידה, דארף מען לערנען במקום תפלה אדער אין א ארט וואס מ'לערנט, וואס דער מקיף פועל'ט. אדער מ'דארף לערנען א אנדער לימוד אף צעהן פופצעהן מינוט און אומקערן זיך צו דעם לימוד.

און וועגן די ענינים המבלבלים, דארף מען האלטן א קונטרס אדער א ספר וואס מען לערנט, און בשעת ס'פאלט אריין די מחשבות, דארף מען אריינקוקן און זאגן אין אינווייניק.

און וועגן די פרייליכע ענינים¹⁰ דאס איז (חסר)

(8) ראה במכתב ערב חגה"פ תשי"ב לעיל, ובהמסופר שם. ולפועל הרבי מבאר כמו שביאר ר' ניסן ע"ה.

(9) צ"ע הכונה, וראה ביחידות הבאה.

(10) אולי י"ל שהכונה להלשון שחזר כמ"פ ששמע מכ"ק אד"ש "ליגן אין פרייליכע ענינים – דברים המשמחים את הלב".

ג. יחידות זו הוא כנראה לפני יום הולדתו כ' אייר תשי"ד.

וועגן די ענינים המבלבלים¹¹, איז דאס מסתמא בעת הלימוד – אזוי האב איך פארשטאנען פון דיר, אז דאס איז מבלבל בעת הלימוד ובתפילה. איז אז מ'האלט אפן א ספר אדער א סידור אפן, איז בשעת ס'פאלט אריין די מחשבות, און מ'גיט א קוק אין אינווייניק (וועט דאס איינהאלטן?).

און וועגן דעם ענין הקרירות און דמיונות¹², איז בשעת ס'פאלט אריין א דמיון – מ'זאגט בדיבור. ובשעה שנמצאים בין אנשים בהילוך ברחוב, מצד בליטות, איז אז מ'האט חקוק במוח תניא או מאמר – לחשוב במחשבה. ואם אין חקוק, אזי צריכים האלטן אפן און לעיין בפנים. און אויב דאס איז א עבודה מאמר, וועט דאס העלפן אויך אף קרירות בסדר הרגיל.

און וועגן פועלן אויפן זולת¹³ – מה שייך לומר (סדר?) בזה? ניט אין יעדערן דארף מען פועלן די זעלבע זאך, כי לא לכל א' בסדר שוה – לא' בחסידות ולא' במוסר. והעיקר שיהי' דברים היוצאים מן הלב (אז מ'רעט הארציג, פועליט דאס). והענין שמדברים עם הזולת, דארף מען פועלן אין זיך (מעין זה?), והעיקר שיהי' דברים היוצאים מן הלב.

11) כנראה שאל כונת כ"ק אד"ש על המענה ביחידות הקודמת בנוגע למחשבות המבלבלות.

12) כנראה שאל פירוש המענה ביחידות הקודמת בענין הקרירות ודמיונות.

13) כנראה שאל סדר בהעבודה שאמר לו כ"ק אד"ש ביחידות הקודמת, לפעול על הזולת.

און וועגן די זמנים הפנויים¹⁴, איז דאך פראן (א סך ענינים וואס צו טאן?) אף צו חזר'ן די ענינים וואס מ'האט געלערנט, און לערנען די שיעורים, און צוגרייטן דעם שיעור, און דעם ענין פון פועל'ן אויפן זולת – וואס דאס דארף אויך זיין ניט אין זמני הישיבה וואס דאס איז כו'.

אין דעם יום הולדת שרייבסטו כ"ף, ווען איז דאס? – זונטיק. זאלסטו בעטן אז מ'זאל דיר געבן שבת א עלי', אויס'חזרן א מאמר אין דעם טאג. אפשר קעהנען זעהען עס זאל א עבודה'דיקע מאמר. ולומר זה בשבת או קודם. ליתן א פאר סענט פאר שחרית, א פאר סענט פאר מנחה.

הצלחה אפן נאיען יאר.

לפנינו מכתב שכתב לכ"ק אדמו"ר שליט"א לאחרי יחידות אחת (כנראה משנות היוד"ם), המודגש הוא כפה"נ הוספת כ"ק אדמו"ר שליט"א:

כ"ק אדמו"ר שליט"א

אשאל מכ"ק שליט"א באיזה ענינים בהיחידות שלי ששכחתי בהענין און וועגן חמץ בפסח¹⁵ – דורך לערנען **במשך הזמן** דעם שער האמונה {עטלעכר מאל}

געדיינקען די ענינים (דורך מאכן מקיצור **וכיו"ב**) (באידער (אידער חזר'ן?) **הענינים מזמן לזמן** (בפרט) פאר פסח.

14) כנראה ביקש סדר בזמנים בפנויים שלו.

15) ביקש תיקון על זה שימי חוליו בתקופת המלחמה, הוצרך להתאשפז במרכז רפואי של גוים, וחשש שהאכילו אותו שם חמץ בפסח, וביקש ע"ז תיקון.

וועגן דעם ענין פון עבודת התפלה

וואס דארפמען סדרים אים דעם לערנען חסידות פארן דאוונען?
איבערטראכטן ~~(דעם ענין)~~ דעם תוכן. וזה שלא נשאר אחר התפילה
– הוא לא כן כי הוא ענין של **שבודאי פועל**.

און וועגן דעם ענין פון הרגש אהבת ישראל און הידור מצוה¹⁶, וואס
דארפמען תיקונים פון ענינים צדיים – להביט בהמקומות שמדבר
ע"ד אהבת ישראל כמו אין דעם שווער'ס שיחות.

ובענין הידור מצוה ללמוד בהמקומות שמדבר ע"ד הידור מצוה **וכמו**
בענין דמעלת עבד פשוט בהמשך רס"ו.

(שכחתי נוסח הברכה רק איזה תיבות)

א נייער יאר

בשמחה ובטוב לבב

• **כפי שנהגו חבריו**

כנראה בתקופה זו קיבל מענה דלהלן, הרקע לא ידוע לע"ע:

[1] **יעשה כפי שנהגו בכגון דא חבריו שי' שבמצב דומה**

[2] **באם מצליח – למה לשנות?**

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

מנחם מענדל שניאורסאהן

Office Address:

Lubavitch, 770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.

HYacinth 3-9250

שלהי חשרי ה'תשס"ב
ברוקלין נ.י.

האברך מו"ה פנחס בן יצחק שי' ,

שלום וברכה!

הפ"נ שלו נחקבל בעתו . ויהי רצון שימלאו

כל משאלות לבבו למנוחה .

בברכה החסדה , שקידה והצלחה בלימוד התורה ,

נגלה וחסידות גם יחד , ביראת שמים .

Handwritten signature

צילום א'

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

מנחם מענדל שניאורסאהן

Office Address:

Lubavitch, 770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.

HYacinth 3-9250

ב"ה, ערב חג הפסח ה'תשי"ב
ברוקלין נ.י.

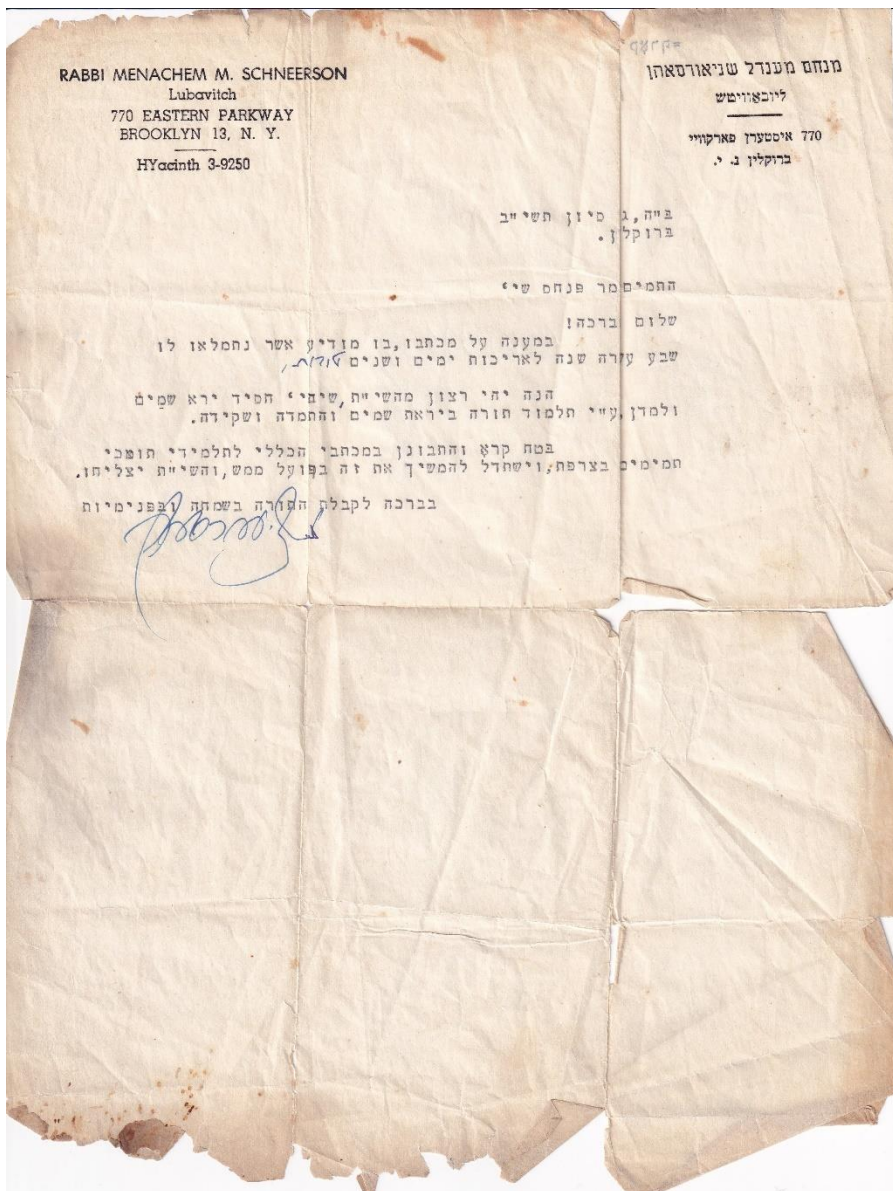
האברך מר *נחום* *אח"כ* *שי*

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכתבו והזכרתיו על ציון כ"ק
מו"ה אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ סי"ע ללימוד תורה
ביראת שמים ולהצטרך לו בכלל.

מוסג"פ העתק מכתבי כללי לתלמידי הישיבות
ובטח יעויינן בו כראוי אדעתא דנפשי. והשי"ת
יצליחו. *והראשון ביום ג' טו"ב תרצ"ו*

בברכה חג הפסח כשר ושמח

צילום ג'

שער

הערות וביאורים

ברין מצא בכיסו חפץ בשבת¹⁷

הרב פנחס ע"ה קארף

- א -

מרגלא בפומא דרבים דאם נזכרים בשבת באמצע הרחוב שיש לו איזה דבר בכיס, שישא אותו לרה"י שבא משם. והוא תמוה, ואף כי יש להביא ראי' לזה מהאיבעית אימא האחרון שבגמ' שבת (ד ע"א) כאן לאותה חצר וכאן לחצר אחרת, שאם פשט ידו לחוץ יכול להחזירו לאותה חצר וכן נפסק בשו"ע (עי' שו"ע אדה"ז סי' שמ"ח). אבל אין הנדון דומה לראי' כי שם מיירי או בשוגג או במזיד עיי"ש בסוגיית הגמ' שעכ"פ ה"ז מלאכה וא"כ אם יזרוק החפץ לארץ יעשה מלאכה שלימה ויהי' חייב חטאת או סקילה, משא"כ כאן הרי לא היתה מלאכת מחשבת וא"כ אינה מלאכה כלל וא"כ למה לא יזרוק לארץ כשנזכר.

ואע"ג דמהך דהי' קורא בספר בראש הגג ונתגלגל הספר מידו (שבת ה ע"ב) שאומר שם שאם נתגלגל למטה מעשרה אינו גוללו אצלו אלא הופכו על הכתב, ומקשה שם בגמ' למה הופכו על הכתב, הרי לא נח, שמזה משמע שאם לא נח וא"כ ליכא עקירה כשגוללו ה"ז מותר, התם משום דאוגדו בידו וא"כ ליכא הכנסה, אלא שאסרו משום גזירה שמא יפול הספר מידו לגמרי ויכניסנו, אבל היכא דלא נח א"כ גם אם כל הספר יפול מידו ג"כ אין איסור (ועי' בשו"ע אדה"ז סי' שנ"ב בענין זה).

וכן אי' בשו"ע אדה"ז סי' שמ"ח סעי' א' וז"ל: שקנסוהו חכמים להיות ידו תלוי' כן עד למוצאי שבת על שעבר על דבריהם ועשה עקירה מרה"י לרה"ה או לכרמלית. עכ"ל. הרי שעצם העקירה מרה"י לרה"ה גם אם לא נעשה אח"כ הנחה גם ע"י אחר יש בזה איסור מדרבנן (וכמו שמדגיש שם בקו"א ס"ק ב' שזהו לא מפני שחשב לעשות אח"כ הנחה אלא מפני עצם העקירה עיי"ש) וא"כ למה יהא מותר בנדו"ד להכניס חזרה הביתה גם אם אין כאן עקירה וכנ"ל.

17) ענין זה הוא ענין ארוך שהתפרסם על פני כמה גלינות של קובץ הערות וביאורים - אהלי תורה בשנת תשמ"ב. כאן סודר הכל לחטיבה אחת ע"י בנו הרה"ת ר' שלום דובער שי' קארף. אבל הסגנון והמשך העיניים הושארו (בכללות) בסגנון שנכתב ונערך בשעתו.

וכן אי' בשו"ע אדה"ז סי' שנ"ב סעי' ד' וז"ל: אבל בשאר דברים אפי' לא נפל אלא מקצתו לאויר ר"ה ולא נח שם אסור להביאו אצלו עכ"ל. והרי דברים ק"ו מה אם שם שרק מקצת החפץ נפל לאויר ר"ה ולא נח אמרינן שלא יביאנו חזרה הביתה, וא"כ כ"ש כאן שכל החפץ הוא בר"ה ואף שלא נח אעפ"כ אסור להביאו חזרה.

ובאמת שזהו דין מפורש בשו"ע אדה"ז סי' רס"ו סעי' יז, יח, וז"ל: שכח כיסו עליו עד שחשכה ואח"כ יצא עמו לר"ה . . מותר לו ליתנו לנכרי שיביאנו לו לביתו ואם אין עמו נכרי או שאינו מאמינו יקחנו פחות פחות מד"א ויורקנו לביתו כלאחר יד . . שהתירו כ"ז כדי שלא יבא להוליכו כדרכו בעקירה והנחה שאין אדם מעמיד עצמו על ממונו . . אבל אם אפשר לשומר שם עד למו"ש אסור להביאו לביתו אפי' ע"י גוי אלא מתיר חגורה בשוק והכיס נופל ואומר לגוי לשומר עכ"ל.

הרי רואים דרך בכיס התיירו משום דאין אדם מעמיד עצמו על ממונו וגם זה רק ע"י גוי אבל לא להביאו בעצמו, ובאופן שאין זה הטעם אזי צריך לזרוק הכיס בחוץ ואין חוששין על שעושה הנחה בר"ה וכנ"ל,

שעפ"י כהנ"ל מוכן שההוראה הנ"ל היא מוטעת וצריך לזרוק החפץ בר"ה וכנ"ל.

- ב -

ובענין אם לזרוק החפץ כשהוא עומד או כשהוא מהלך לכאן' אין שום מעלה לזרוק החפץ כשהוא מהלך מאחר שהחפץ נח בלא"ה על הקרקע, ואם הוא מהלך הרי צריך לדייק שילך פחות מד"א אחר שנזכר שהחפץ אצלו עד שיזרקנו.

ובענין אם מצא מטפחת בכיסו הרי יש עצה ללבוש על צוארו (כמו שנוהגים) ובזה ראיתי מדייקים ללבוש עליו כשהוא מהלך, ובזה יש טעם בדבר כי בשעה שהוא מהלך אין זה הנחה, כדאי' בפרק מי שהחשיך (קנ"ג ע"ב) כשהוא מהלך מניחו עלי' עיי"ש, וכן בשו"ע אדה"ז סי' רס"ו סעי' ג' וז"ל: אבל אם אחר הניחו עליו לאחר שהוא עקר כבר רגליו ללכת לא נעשית עדיין הנחה לעקירה ראשונה שעקר חבירו עכ"ל אבל צריכים לדייק שלא ילך ד"א עד שילבשנו, כי כנ"ל אסור להעביר ד"א בר"ה גם בלא הנחה כמו שאסור להוציא ולהכניס גם בלא הנחה. אבל באמת לכאן' אין קפידא להלביש עליו גם כשהוא עומד כי כנ"ל שעד עכשיו לא היתה מלאכה כלל מאחר שלא היתה מלאכת מחשבת, ולכאן' ע"י ההידור ללבוש עליו כשהוא מהלך אפשר יצא שכרו בהפסידו כי אפשר ילך יותר מד' אמות. ואף שמלשון אדה"ז בסי' רנ"ב סעי' יז וז"ל: אבל אם לא הי' נזכר מהחפץ משחשכה לא הי' עובר על איסור של תורה שלא

אסרה תורה אלא מלאכת מחשבת עכ"ל. שמזה לכא' משמע שרק איסור של תורה אינו עובר, אבל כמדומה ברור שבלא מלאכת מחשבת אינו עובר גם אדרבנן. והראי' שהרי הלכה כר"ש בגרירת כלים (באופן שאינו פסיק ריש') ואף שאפשר שיהא נעשה חריץ אעפ"כ פוטר מפני שאינו מתכוין ומותר גם מדרבנן, ואפשר שזה שאומר "לא הי' עובר על איסור של תורה" כי הרי שם נעשית המלאכה מעצמה שלא בידיעתו, וא"כ אין שייך ע"ז גזירה דרבנן, רק שזה שאומר ש"לא הי' עובר על איסור של תורה" הכוונה שאינו כמו בשוגג שאף שלא ידע אבל עבר, אבל כאן לא עבר על שום דבר, אבל גזרה דרבנן לא שייך כאן כלל.

- ג -

והנה הערני ח"א שמדבר בענין זה בספר נפש חי' (או"ח סי' ה) ומסיק שם דלא כמו שכתבתי רק שצריך להחזיר החפץ לרה"י שבא משם, ואף גם לרה"י אחר מתיר שם, אך רק אם לא עמד עדיין לפוש ברה"ר אבל אם כבר עמד לפוש אזי נותן ע"ז עצות אחרות עיי"ש.

ומביא שם מהדגול מרבבה שכתב ג"כ ככה, אבל על הדגו"מ הוא מקשה שם בעצמו. כי בדגו"מ אי' שאם יזרוק החפץ בחוץ יתחייב סקילה, וע"ז מקשה שם שהרי בתחלת המלאכה היתה שלא במתכוין וא"כ איך יתחייב ע"ז סקילה, ומוכרח לומר כי הדגו"מ מיירי במי שהוציא החפץ במזיד לרה"ר, שלכן אומר שאם בשעת העקירה נתכוין לישא החפץ מזוית אל זוית ואח"כ נמלך והוציאו לרה"ר אזי מותר לזרוק ברה"ר עיי"ש, אבל האופן שמדבר בספר נפש חי' הוא ששכח שיש לו דבר בכיסו והוציא החפץ לרה"ר בלי מתכוין, וע"ז מסיק שם שלא לזרוק ברה"ר כ"א להכניסו חזרה לבית, וטעמו בזה כי כשזורק החפץ ברה"ר יעבור על שבות כי עשה מקצת מלאכה והיינו ההנחה, כי העקירה היתה בהיתר, ומסתייע בזה מרש"י ד"ה מבעו"י (שבת ג, ב) שאם הוציא ידו לחוץ מבעו"י שהעקירה היתה בהיתר, ואעפ"כ כשיזרוק לחוץ משחשכה יעבור על שבות כי עשה מקצת מלאכה עיי"ש בפירש"י. וא"כ עד"ז יכולים לומר ג"כ כאן שאף שהעקירה היתה בהיתר (שלא במתכוין) אעפ"כ כשיעשה ההנחה במתכוין יעבור על שבות ולכן אומר שיותר טוב להכניס חזרה לבית שאז יעבור רק על שבות א', משא"כ כשיזרוק בחוץ יעבור על שני שבותים עיי"ש בדבריו.

אבל יכול להיות שהדמיון אינו נכון כי כשעשה העקירה מבעו"י אבל בכוונה, הרי היתה כאן התחלת מלאכה, אבל היתה בהיתר, ולכן כשגומרה בשבת הרי עשה מקצת מלאכה, וה"ז דומה כמו כשאחר עשה העקירה ה"ז ג"כ היתר לגבי' ואעפ"כ רק התחלת

מלאכה ולכן כשהוא גומרה אסור כי עשה מקצת מלאכה, אבל כשעשה מקצת הראשון בלא כוונה אפשר שאין זה מלאכה כלל, ולכן כשמניח אח"כ אין זה נק' שגומרה, ואפשר שאין בזה איסור אפי' מדרבנן, (וצל"ע בזה).

אבל העיקר בשבילינו שמדברי אדה"ז בשו"ע סי' רס"ו סעי' י"ח (שהבאתי לעיל) "מתיר חגורה והכיס נופל" שמדבר ב"שכח כיסו עליו עד שחשכה ואח"כ יצא עמו לרה"ר" הרי משמע שצריך לזרוק החפץ ברה"ר (באם שאין האופנים שמותר ליתן לנכרי וכו'). אבל אפשר יכולים לדחות הראי' כי שם שמתיר חגורה והכיס נופל הרי אינו עושה מעשה ההנחה בידיים.

אבל באמת יכולים להביא עוד ראי' חזקה יותר מסי' הנ"ל סעי' י"ז שמדבר שם ב"שכח כיסו עליו עד שחשכה ואח"כ יצא עמו לרה"ר, ואומר שם "מותר לו ליתנו לנכרי שיביאנו לו לביתו" והרי כשנותן לנכרי הרי עושה הנחה ברה"ר, (ואינו אומר שצריך ליתן לו דווקא כשהוא מהלך). וכן העצה השני' שם "יוליכנו פחות פחות מד"א" והרי כשמהלך פחות צריך לעשות הנחה באמצע הד"א (כמובן ופשוט) וא"כ הרי עושה הנחה ברה"ר, וכן מה שמסיים שם "שהתירו כ"ו. . שאין אדם מעמיד עצמו על ממונו ובוודאי לא יעזבנו בשוק" הרי משמע שאם הי' רוצה לעזבו בשוק הי' צריך לעזבו בשוק, הרי רואים מזה ברור שבאופנים שאין בהם ההיתר שבשו"ע וליתן לנכרי וכו' וכמו בחפץ פשוט צריך לעזבו בשוק, (ובודאי שזהו דוחק גדול לומר שמדבר כמו דווקא באופן שנזכר לאחר שעמד לפוש אבל אם נזכר באמצע הליכתו הדין הוא באופן אחר).

[והעירני ח"א שמדובר אודות זה בשו"ת ארץ צבי סי' ע"ו להרב מקאזיגליב וראיתי שמסיק שם שעפ"י ד' המג"א ואדה"ז צריך להניח החפץ ברה"ר (באם אינו מקפיד להפסידו, ובאם מקפיד אזי יש ע"ז ההיתרים המוזכרים בשו"ע איך להביאו לבית)) ולא להביאו חזרה לבית גם אם לא עמד עדיין. והוא מסביר שם הטעם דההנחה ברה"ר הוי שוא"ת וידוע הכלל דשב ואל תעשה עדיף, והוא מוסיף עוד דזו ההנחה אינה איסור כלל עיי"ש בדבריו.]

- ד -

והנה יש מי שכתב¹⁸ לחלוק על הנ"ל, ומסיק שאם לא עמד לפוש אזי לא יזרוק החפץ ברה"ר אלא ירוץ לרה"י שבא משם ויניחנו, והיסוד לזה הוא כי סובר כי חצי מלאכה בלא מחשבה (כמו כאן שעשה העקירה בלא ידיעה שיש אצלו החפץ) וחצי במחשבה נק' מלאכה שלמה, אלא שחצי' בהיתר וחצי' באיסור, וה"ז כמו שעשה העקירה מבעו"י ועשה ההנחה בשבת (ולכן אסור כאן להניח החפץ ברה"ר כשנוכר כי עי"ז יגמור המלאכה).

אבל סברא זו אינה מוכרחת, כי יכולים לומר כי מאחר שמלאכת מחשבת אסרה תורה א"כ בלא מחשבה אינה נק' מלאכה כלל לגבי שבת, אף שבדינים אחרים (כמו בגלות להורג בשוגג) נחשב מעשה שלו, וה"ז ע"ד דוגמא כמו שנושא משא ברה"י, שאף שנק' מלאכה לגבי פרת חטאת אינו נק' מלאכה לגבי שבת.

[וכן משמע בשו"ת רע"א סי' ה, דהיכא דלא חשיב מלאכת מחשבת אין כאן מלאכה כלל.]

ובפרט שמשו"ז צריך לפרש פירוש דחוק מאד, שזה שכותב אדה"ז בסי' רס"ו סעי' יז-יח שאם שכח כיסו עליו משחשכה ויצא עמו לר"ה, ואם אפשר לשמרו צריך להתיר חגורה והכיס נופל, היינו דוקא בעמד לפוש לאחר שיצא מביתו.

ועוד דבשו"ע אדה"ז סי' רס"ו סעי' ט"ו וז"ל: וכן מי שהיתה חבילתו על כתפו וקדש עליו היום רץ תחת' אפי' בר"ה כו' ואף אם עמד באמצע מרוצתו לתקן המשוי פטור עכ"ל.

ובקו"א ס"ק ה' וז"ל: בודאי אין כוונת המ"א להשמיענו חיובי ופטורי דהוצאת שבת כו' אלא ודאי דכוונתו דגם הכא שרי בכה"ג עכ"ל. והיינו דזה שהתירו בחבילה לרוץ הוא דוקא בשלא עמד לפוש, (ואף שיש לערער ע"ז ולומר שהכוונה היא שמותר לעמוד גם לכתחלה לתקן משאו כשא"א בע"א (עי"ש בסוף הס"ק הנ"ל, בפנים בהסוגרים) אבל כן הוא מפורש בלבוש סימן הנ"ל סעי' יא וז"ל: היתה חבילתו מונחת לו על כתפו וקדש עליו היום רץ תחת' דכל כמה דלא עמד לפוש אין כאן עקירה בשבת עכ"ל הרי דלא התירו לרוץ אא"כ לא עמד לפוש, ובאמת כן הוא מפורש בשו"ע אדה"ז סי' הנ"ל סעי' יג וז"ל: יכול לרוץ עם כיסו עד שיגיע לביתו שאין כאן איסור

של תורה אף אם היא רה"ר גמורה אם התחיל לרוץ קודם שקידש עליו היום שלא היתה העקירה בשבת עכ"ל הרי שלא התירו הריצה בר"ה אחר שעמד לפוש, שהרי אז מתחיל לרוץ בשבת).

ועפי"ז מה שאומר אח"כ בסעי' י"ז וז"ל: ואפי' שכח כיסו עליו עד שחשכה ואח"כ יצא עמו לר"ה כו' ואם מתירא שלא יגזלוהו ממנו רשאי לרוץ עד לפני ביתו עכ"ל הרי בודאי שגם כאן מדבר שלא עמד לפוש, שהרי בעמד לפוש אסור לרוץ בר"ה כנ"ל, ואעפ"כ כשיש עמו נכרי או שיכול להוליך פחות פחות מד"א אסור לרוץ (כמבואר בסעי' הנ"ל), אלא צריך לתנו לנכרי או להוליך פחות פחות ואף שעי"ז יעשה הנחה בר"ה על העקירה שעשה בשכחה.

וכן מה שמביא אח"כ בסעי' יח וז"ל: אבל אם אפשר לשומרו שם עד למו"ש אסור להביאו לביתו אפי' ע"י גוי אלא מתיר חגורה בשוק והכיס נופל עכ"ל הרי בודאי שגם כאן מדבר באותו האופן שמדבר לעיל בלא עמד לפוש ואעפ"כ אומר שמתיר חגורה בשוק, ואף שעי"ז יעשה הנחה על העקירה שעשה בשכחה.

ועפי"ז תמיהני איך אפשר לפרש שזה מיירי דוקא בעמד לפוש אבל בלא עמד לפוש לא יזרקנו בשוק אלא יוליכנו חזרה לביתו, שכנ"ל אי אפשר להעמידו אלא בלא עמד לפוש.

(אלא שעדיין יכולים לומר שמדבר בלא עמד לפוש מאחר שנזכר שהוא שבת אבל עמד לפוש קודם שנזכר שהוא שבת).

- ה -

גם מה שכתב שם שאין איסור בחצי מלאכה כשאינה נגמרת כלל, (ועל יסוד זה כותב שצריך להביא חזרה לרה"י אף שעי"ז יעבור ד"א ברה"ר וגם יכניס מרה"ר לרה"י, מאחר שאין כאן עקירה ברשות א' והנחה ברשות אחר), וכותב שם: ולא דמי להושיט ידו מלאה פירות לרה"ר ששם האיסור הוא שמא יניח ברה"ר.

ולא משמע כן בשו"ע אדה"ז סי' שמ"ח סעי' א' ש"קנסוהו חכמים להיות ידו תלוי' כך עד למוצאי שבת שעבר על דבריהם ועשה עקירה מרשות היחיד לרה"ר או לכרמלית" א"כ משמע שזהו גופא האיסור.

ובאמת בלא"ה נמי הרי כל האיסור של שנים שעשאוהו הוא ג"כ מצד שמא יגמר בעצמו, וכדאי' ברש"י ד"ה פטורי דאתי לידי חיוב חטאת כגון עקירות שהן תחלת המלאכה דאיכא למיגזר דילמא גמר לה כו' עיי"ש. [היינו שיש יותר סברא לגזור

כשיכול לגמרו עכשיו, כי כללות איסור חצי מלאכה הוא שמא יגמור בפעם אחרת]. וכמו"כ כאן הרי הטעם להאיסור להושיט ידו מרה"ר לרה"ר הוא משום שמא יניח, אבל הרי זה החשש יש ג"כ במושטי ידו למעלה מי' טפחים, ואף על פי כן לא גזרו מפני שלא עשה חצי מלאכה. נמצא שבכל חצי מלאכה גזרו, וכשאינן חצי מלאכה, אף שיכול לגמור, לא גזרו.

וכן יש להביא ראי' לכאן' מתוס' ד"ה מי קנסוה רבנן לאהדורה נראה לר"י דגרס מי אסרוה כו' והיינו שמפני הקנס עשאוהו איסור בעצם, ולכאורה מהו האיסור, אפילו כשנחשיב ידו כרמלית, הרי אינו עושה עקירה מכרמלית, שהרי לא הניחו שם ולא עמד לפוש, הרי שגם חצי מלאכה נמי אסורה, וכן יש להביא ראי' מסוף התוס' "ושמא הא דעבדוהו כרמלית נמי הוי קנסא ונ"מ דאסור בשוגג או מבעוד יום", והיינו שמאחר שעשו ע"ז דין כרמלית הרי במילא אסור להחזירה גם במקום שאין טעם לקנסו.

ואף שיש להקשות ע"ז שא"כ למה צריכים לעשות אותה ככרמלית ואז יהי' אסור הרי בלא"ה אסור, כי הוא מכניס מרה"ר לרה"י, (וכמו שהסביר הנ"ל שד' התוס' שיד הפשוטה לרה"ר הוי מקום פטור, אבל אינו משמע כן מהמ"מ בשו"ע אדה"ז) וכן משמע מדברי רש"י ד"ה בשוגג לא קנסוה כו' "וחזרת ידו אינה אפי' שבות" וכמו שמביא הנ"ל, וכן בכלל הרי גרסת רש"י וכן הובא בשו"ע "קנסוה" הרי שבלא קנס לא היו אוסרים להחזיר, גם למ"ד שיד הפשוטה הוי כר"ה, וכמ"ש כ"ז הנ"ל, ואפשר שדוקא כאן שיש צער גדול להחזיק היד כל הזמן לכן בלא הקנס או האיסור שאסרו כאן ביחיד לעשות את היד ככרמלית לא הי' אסור להחזיר. (ויל"ע בזה).

אבל באמת קשה לומר כן (מלבד שקשה לומר סברא חדשה שלא הוזכרה, הנה קשה לומר כך) שמצד הצער בטלו הגזרה, ועוד כי מלשון רש"י בד' ג' ע"ב ד"ה בשוגג כו' וחזרת ידו אינה אפי' שבות אי לא משום קנסא עכ"ל. משמע מזה שאין בזה שום איסור ולא שהתירו משום צער.

ובאמת יכולים לפרש כאן לאידך גיסא היינו שבאמת אין איסור להחזיר מרה"ר לרה"י כשאין עקירה, וכאן היא השאלה אם אסרוה או קנסוה שתהי' ככרמלית היינו שיהי' כמו שעוקר מכרמלית (כי בל"ז למה צריכים ליתן ע"ז שם מיוחד "כרמלית" הרי בלא"ה הוי ר"ה לדעה א'). ואף שלהושיט מרה"י לרה"ר יש איסור וכנ"ל, הרי יש לחלק שכשמוציא מרה"י לרה"ר יש חשש שמא יניח אבל כשמחזיר בחזרה הרי אין כל חשש.

והנה מסי' שמ"ח הנ"ל שאומר "שקנסוהו חכמים" משמע שבלא קנס אין איסור להחזיר היד, וא"כ מכאן לכאור' יכולים לדייק שאין איסור להחזיר החפץ לרה"י כי הרי שם אין טעם לקנסו כי שם הי' בלא מחשבה כנ"ל.

והנה בקו"א סי' הנ"ל סעי' ק' ב' מביא התוס' שבת ג' ע"ב ד"ה כאן וז"ל התו': דאפי' הוציאה מתחלה דרך למטה מי' מותר להחזירה למעלה מי' ע"כ. וע"ז כ' שם בקו"א וז"ל: ואף התוס' לא כ"כ אלא להס"ד דכרמלית דמיא ולא משום קנס. וא"כ מזה משמע שלד' התוס' לפי הס"ד שאין קנס ואעפ"כ אסור להחזירה, והיינו שאסור להחזיר החפץ מרה"ר לרה"י גם אם לא הי' עקירה ברה"ה.

וכן כ' מפורש בראש יוסף על הגמרא הנ"ל בשיטה א' וז"ל: ומהא שמענו דעקירה או הנחה אסורה נמי מרה"ר (ולכאור' צ"ל מרה"י) לכרמלית או להיפך, דאי הוי כרמלית אסור להחזירה אע"ג דלא עקר מכרמלית לרה"י דהנחת יד ברשות אחרת ודאי לאו כמונח דמי, והבן, עכ"ל.

אבל לאידך הלא לפי המסקנא ולפי הפסק בשו"ע משמע להיפך וכנ"ל.

אבל לכאור' יכולים להקשות ולדייק גם לפי הס"ד של התוס' הנ"ל, דלמה צ"ל מהו "שתיעשה ככרמלית" כי הלא מצד הענין שהיד ברה"ה אסור להחזירה, וא"כ מזה משמע שאין איסור להחזיר חפץ מרה"ר לרה"י אם לא הי' עקירה ברה"ה. אבל לפי זה מה מועיל "שתיעשה ככרמלית" הלא מכרמלית בודאי אין איסור להחזיר. שלפי"ז לכאור' צריכים לפרש שהכוונה "שתיעשה ככרמלית" היינו שאסור מדרבנן, אבל טעם האיסור הוא מצד שהוא מחזיר מרה"ר לרה"י.

אבל בראש יוסף בסוגיא הנ"ל בשיטה ב' מפרש באופן אחר וז"ל: דבעי שתעשה ככרמלית, ומה בכך הא ידו ברה"ר, ונוטל מרה"ר לרה"י הנחה בלא עקירה אסור מדרבנן, במתני' פשט בעה"ב לחוץ ונתן עני לתוכה והכניס שניהם פטורים ואסורים, וצ"ל דאתעביד מלאכה מבינייהו, משא"כ דהנחה בלא עקירה הקודמת כלל. א"כ מה בכך דלהוי כרמלית, כ"ש בהנחה מכרמלית בלי עקירה דאין כלום, וצ"ל דהוי כעין עקירה והנחה, שנוטל החפץ החפץ מיד ומניח ברה"י, עכ"ל.

הרי כאן רואים מפורש שדעתו שאין איסור להחזיר החפץ לרה"י כשלא היתה עקירה ברה"ר.

אבל הרי זה לכאורה בסתירה ממה שהבאתי לעיל מראש יוסף שיש איסור להכניס ואפי' מכרמלית, ואף ששם כ' לפי שיטה א' וכאן לפי שיטה ב', הרי יכולים לבאר כן גם לשיטה א' וא"כ לכאורה מהראש יוסף אין יכולים לדייק לא לכאן ולא לכאן.

- 1 -

אבל באמת יש להביא רא'י' מהא דה' קורא בספר על ראש הגג ונתגלגל הספר מידו "משהגיע שבעה טפחים גוללו על הכתב" הרי שאסור גם להחזיר (ואף שהנ"ל מפריך זו הרא'י' כי הרי כאן יש טעם שמא יפול הספר מידו ויביאנו אצלו, הרי כנ"ל כל האיסור של שנים שעשאוהו הוא מצד שמא יעשה א' כולה, והרא'י' שהרי אם לא הגיע לז' טפחים מותר להחזירה אף שגם שם יש החשש שמא יפול כולו ויביאנו אצלו, אלא משום ששם לא ה' חצי מלאכה אבל יש לומר שדוקא כשהגיע לז' טפחים, ואם יתירו לו להחזיר יחשוב שמותר להחזיר גם כשנפל כולו, משא"כ כשלא הגיע לז').

וכן יש להביא רא'י' לשאלה הנ"ל משו"ע אדה"ז סי' שמ"ז סעי' ו' וז"ל: ואם הוא עומד ברה"י וחבירו בר"ה והניח החפץ ביד חבירו והיא גבוהה למעלה מעשרה שהוא מקום פטור . . . ואפי' אם מניחו במקום פטור שהוא למטה מעשרה הרי נעשה ע"י שניהם טלטול מרה"י למקום פטור דרך אויר ר"ה ואפשר שיש בזה ג"כ איסור של דבריהם כמו במטלטל מרה"י לרה"י דרך אויר ר"ה, ע"כ. הרי רואים שגם אם לא נעשה ע"י שניהם מלאכה שהרי היתה רק העקירה ברה"י, אבל ההנחה היתה במקום פטור, ואעפ"כ אסור, ואא"ל הטעם משום שמא יניח כי לא שייך לא בהראשון ולא בהשני כי אצל הראשון לא היתה היד מעולם בר"ה, ואצל השני היתה העקירה שלו ברה"ר (כי לגביו גם כשהיד למע' מעשרה נק' רה"ר) ואף שאומר ע"ז "ואפשר" היינו משום ששם כ"א לא עשה גם חצי מלאכה וכנ"ל שהראשון לא הוציא ידו לרה"ר, והשני עשה העקירה ברה"ר, אבל היכא שעשה חצי מלאכה בודאי גם אם לא נגמרה המלאכה אסור, שעפ"יז מובן שהפסק הלכה בסי' רס"ו "מתיר חגורה והכיס נופל" הוא כפשוטו גם אם לא עמד לפוש.

אבל באמת א"צ לומר כך, ואפ"ל שהכוונה שמא יניח בזה הפעם גופא. והיינו כשמתירים לו לזרוק דרך רה"ר, יחשוב שאותו הדין הוא גם כשיזרוק לר"ה, ויעבור איסור דאורייתא. אבל בסי' שמ"ח כשידו פשוטה לר"ה כשיתירו להכניס היד, באותו פעם אינו יכול לבא לאיסור דאורייתא, כי מאחר שהיד אינה מונחת א"כ אינו יכול לעשות עקירה מר"ה.

משא"כ כשנזכר באמצע הרחוב שיש אצלו חפץ ועדיין לא עמד לפוש, ואם יתירו לו לחזור לביתו, יש לחשוש שבפעם הזה גופא יעמוד לפוש בר"ה, ויעשה עקירה ויכניס לרה"י ויעבור איסור דאורייתא.

שכן מצינו בדין דמוציא מרה"י לרה"י דרך רה"ר, וא"כ הרי ג"כ כאן שייך גזרה זו דמאי שנא, וא"כ מה עדיף לעבור על שבות זה מלעבור שבות דהנחה ברה"ר. ואם לא עדיף, א"כ מהו ההכרח להוציא ההלכה דסי' רס"ו "מתיר חגורה והכיס נופל" מפשוטה ולומר שמדבר דוקא בעמד לפוש, ואף שאין שם מקום של הלכה זו, אבל הלא שו"ע הוא ספר של הלכות ולא של פלפולים וא"כ בפשטות כשאומר איזו הלכה הוא אומר זה בבירור, (ולדידי ה"ז לכאן) ג"כ מילתא דלא שכיחא כ"כ, כי אין דרך בני אדם לעמוד לפוש באמצע הדרך, אם לא בזקן וחולה).

ומה שמתירים לרוץ למי שא"א לו לילך פחות פחות מד"א, הרי שם מדברים במי שבהול על ממונו, שאז מתירים לו כמה גזירות משא"כ במי שאינו בהול.

ועוד גם אם נאמר שכשעשה חצי מלאכה בלא מחשבה, וחצי' במחשבה נק' החצי השני' חצי מלאכה, אעפ"כ מובן למה צריך לזרוק הדבר ברה"ר ולא להביאו חזרה לרה"י מפני הכלל כי שב ואל תעשה עדיף כי כשיעשה הנחה ברה"ה יהי' רק שב ואל תעשה כי תיכף כשעומד נעשה הנחה, אבל כשיליכנו הביתה ה"ז קום ועשה.

וראיתי ג"כ בערוך השולחן בסי' רס"ו שמדבר שם ג"כ אודות השאלה מי שנמצא אצלו חפץ ברה"ר וז"ל: ויש לדעת איך להתנהג עתה במקום שאסור לטלטל כשנמצא לו מעות או חפצים בכיסו דעכשיו לא שייך התרת חגורה ובהכרח דיטול בידיו מהכיס לפי בגדים שלנו ואיך יטלטל המוקצה בידיו, ופשוט דאם יש לפניו אינו יהודי יאמר לו ליתן ידיו לתוך כיסו וליטול משם המעות וממילא יביאם אל ביתו ואם אין אינו יהודי לפניו אם ברה"ר מחוייב לפשוט בגדו בשוק ולנערם מכיסו ואם בכרמלית כו' עיי"ש.

ונראה ממונו שמדבר בכל האופנים גם כשלא עמד לפוש באמצע, שהרי מדבר למעשה ולא רק להלכה.

וזה שצריך להתיר החגורה אינו מפני שצריך להיות ההנחה שלא כדרך (כמו שראיתי באיזה ספר) אלא מפני שהכיס הוא מוקצה ואסור להחזיקו ביד.

- ז -

והנה בשו"ע אדה"ז סי' שמ"ו סעי' ב' וז"ל: אבל אסור לעשות מד"ס אפי' ע"י שנים כגון שא' עומד ברה"י ונוטל משם חפץ ומניחו במקום פטור והעומד ברה"ר נוטלו, מפני שמזלזל באיסורי שבת לגרום לכתחלה הוצאה מרה"י לרה"ר או להפך, וגזרה שמא יבואו להוציא מרה"י לרה"ר או להפך בלא הנחה במקום פטור בינתיים עכ"ל.

ובסעי' ב' אומר שזהו דוקא ברשויות של תורה אבל ברשויות של דבריהם מותר דהוי גזרה לגזרה, ואח"כ בסעי' ג' ז"ל: ויש אוסרים אפי' ברשויות של דבריהם מטעם שיתבאר בסי' שנ"ג עכ"ל. (ושם בסי' שנ"ג לא מצאתי שום טעם ע"ז, ואדרבה שם מובא בהנוגע לענינים אחרים ג"כ שאין גוזרים גזרה לגזרה).

ולכאורה צ"ל הטעם דיש אוסרים דהלא זהו כלל שאין גוזרים גזרה לגזרה ואפשר שהטעם הוא כי לאחר שנגזרה גזרה שלא לגרום הוצאה מרשות לרשות אזי אין מחלקים והגזרה חלה על כל הרשויות גם אלו האסורים רק מדרבנן.

ובסעי' ד' התמי' עוד יותר גדול שאו' שם וז"ל: ולד"ה אסור להוציא מרה"י למקום פטור אפי' דרך רשויות של דבריהם כגון כרמלית או חצר שאינה מעורבת אפי' בלי הנחה בינתיים וכמו שאסרו מרה"י לרה"י דרך כרמלית כמ"ש בסי' שמ"ז עכ"ל.

ולכאו' עכ"פ לדעה הא' דסעי' ב' הנ"ל יהי' מותר דהוי גזרה לגזרה כי הטעם שאסור להעביר מרה"י לרה"י דרך רה"ר הוא מטעם שמא יבא לעשות הנחה ברה"ר וא"כ דרך כרמלית הוי גזרה לגזרה וכן כשמוציא מרה"י למקום פטור דרך כרמלית.

ולכאו' הביאור בזה הוא כנ"ל כי לאחר שנגזרה גזרה שלא להוציא מרשות לרשות המותר דרך רשות האסור אז אין מחלקים בין רשות דרבנן לרשות דאורייתא, ואף שבדין הא' יש מחלוקת, יש לומר כי בדין הא' אין הוצאה בפועל מרשות לרשות רק שגורם שהדבר יוצא מרשות לרשות בזה אין שייך כ"כ לומר שכיון שנגזרה גזרה אין לחלק בין רשות לרשות משא"כ כשהוא מוציא בעצמו הדבר מרשות לרשות.

והנה ראיתי בס' תוספות שבת שטעם היש אוסרין דסי' שמ"ו סעי' ג' הנ"ל אף שזהו גזרה לגזרה "דכולא חדא גזרה היא" ולכאורה הביאור הוא כנ"ל כי לאחר שנגזרה גזרה אין לחלק בין רשות א' לשני, אבל עפ"י א"מ הטעם בסי' שמ"ז סעי' ו' שאומר שם וז"ל: ואפי' אם מניחו במקום פטור שהוא למטה מעשרה הרי נעשה ע"י שניהם טלטול מרה"י למקום פטור דרך אויר רה"ר ואפשר שיש בזה ג"כ איסור של דבריהם כמו במטלטל מרה"י לרה"י דרך אויר רה"ר כמו שית' עכ"ל כי הרי שם הוא ג"כ גזרה

לגזרה ושם אין שייך לומר כולא חדא גזרה היא. וצ"ע. (ואפשר שלזה אומר "ואפשר" כי יש ספק בטעם היש אוסרין אם הוא כד' התוספות שבת או איזה טעם אחר. אבל לפי"ז ה"ואפשר" שבסי' שמ"ז הנ"ל הוא דוקא לפי היש אוסרין הנ"ל וצ"ע).

ועכשיו צריכים לדייק מהנ"ל בענין השאלה שהובאה לעיל בא' שנזכר באמצע הרחוב שיש לו חפץ בכיסו (ולא עמד לפוש) אם יחזירנו לביתו, או שיורקנו ברחוב, כי להדינים הנ"ל אינו דומה לכאורה כי שם יש גזרה לגזרה. וגם אפי' בסי' שמ"ז הנ"ל, אבל כאן אין גם גזרה לגזרה לכאורה, אבל מדיוק הלשון בסי' שמ"ז הנ"ל שאומר שם "נעשה ע"י שניהם טלטול מרה"י למקום פטור דרך אויר רה"ר" שאומר הל' "טלטול" ולא "הוצאה" משמע לכאן שעצם הטלטול מרשות לרשות יש בזה איסור, וא"כ גם בזה יהי' אסור להחזיר, וצ"ב בזה.

- ח -

ובסי' שמ"ז סעי' ח' או' וז"ל: הזורק מרה"י לרה"י ור"ה באמצע . . . אסור מד"ס, שמא יבא לעשות הנחה ברה"ר . . . אבל דרך למעלה מי' שהוא מקום פטור מותר לכתחלה ע"ד שיתבאר בסי' שנ"ג עכ"ל.

ולכאן' הרי גם בלמע' מעשרה יש החשש שמא יבא לעשות הנחה בר"ה אלא שאין הכוונה ב"שמא יבא לעשות הנחה" שיפול ברה"ר, כי ע"ז אינו חייב כי אינה מלאכת מחשבת, ובכלל לא חיישינן לזה בשני גגים שווים כמו שית' בסי' שנ"ג, אלא שהכוונה היא: שאם יתירו לזרוק דרך רה"ר, יבא לעשות הנחה בר"ה.

וראיתי בערוך השולחן שהוא מפרש שהטעם הוא שמא יפול אבל לכאן' א"א לומר ככה כנ"ל.

ועוד ראי' מסי' שנ"ג שאומר שם שבשני גגים שאינם שווים אסור לזרוק מזה לזה אפי' דרך מעלה מעשה מחשש שמא יפול לארץ ויביאנו לרה"י, הרי רואים שמצד עצם החשש שיפול לארץ לא היו גוזרים, והטעם כנ"ל.

שעפי"ז מובן מה שאי' בסי' שמח סעי' א' וז"ל: הי' עומד ברה"י והוציא ידו מליאה פירות לרשות הרבים . . . שקנסוהו חכמים להיות ידו תלוי' כך עד למוצאי שבת על שעבר על דבריהם ועשה עקירה מרה"י לרה"ר עכ"ל, ולכאן' לפי הדעה בסי' שמ"ז סעי' ז' שיד הפשוטה לרה"ר ה"ה מקום פטור, וא"כ איזה איסור עשה כאן, והרי כאן אומרים שמותר אפי' לכתחלה לזרוק דרך מקום פטור, אלא ששם מאחר שהוא בפועל

באוויר ר"ה יש החשש שאם יתירו לו לפשוט ידו מליאה לר"ה יבא להניח בר"ה, אבל כאן שהחפץ אינו גם באוויר ר"ה אין החשש הזה.

(שממילא מובן שמכאן אין לדייק שבכלל לא גזרינן גם אם שייך לגזור רק אם בפועל יצא מרשות לרשות, כי בסי' שמ"ח הנ"ל רואים שגזרינן גם אם לא יצא מרשות לרשות מאחר ששייך לגזור, ולאידך רואים מהנ"ל שהגזרה אינו דוקא כשיש חשש שמא יניח עכשיו אלא גם שמא יניח בפעם אחר כשיתירו לו עכשיו בלא הנחה וכנ"ל, שמכאן מובן שבהשאלה שהוזכרה לעי' בא' שנזכר שיש אצלו חפץ בר"ה, ששייך לגזור שלא יכניס חזרה לרה"י שמא בפעם אחר יעשה עקירה מר"ה לרה"י).

- ט -

והנה בסי' שנ"ב סעי' ג' וז"ל: שאף אם יפול כולו לר"ה ולא ינוח שם אלא יהא תלוי באוויר ר"ה מותר לקולטו מן האוויר ולהביאו לרה"י מן התורה אלא שאסור מד"ס בנפל כולו עכ"ל.

הרי מכאן מוכח שאם נפל כולו לא יקלטנו מן האוויר אלא יניחנו ליפול ואף שע"ז יהי' הנחה בר"ה.

וצ"ל כי אין חוששים לזה מאחר שנפל מעצמו הרי אין זה מלאכת מחשבת ולא אמרו שיותר טוב לקלטו ולהביאו בחזרה לרה"י כדי שלא יעבור אפי' על איסור דרבנן בהוצאה בלא מחשבה (וכד' רע"א הנ"ל).

ואף שיש כאן גזרה שמא יפול כולו ויביאנו הלא גם בנזכר שיש אצלו חפץ בר"ה יש לגזור שמא יעמוד לפוש, ואף ששם עסוק להביאו בחזרה כדי שלא יעבור על איסור הנחה בר"ה, הרי גם כאן עסוק לקולטו מן האוויר כדי שלא יניח בר"ה, אלא שחוששים שאם נתירנו להביאו בחזרה בלא נפל יתיר לעצמו גם בנפל א"כ גם כאן (ואפשר עוד במכ"ש) אם נתירנו להביאו חזרה בלא עמד לפוש יתיר לעצמו גם בעמד לפוש.

(ואפשר יכולים להביא ראי' גם בתחלת הסעי' בדין דנתגלגל הספר מידו למטה מי' טפחים שצריך להניחו שם על הכותל שהוא ר"ה, ולא יביאנו בחזרה אף שע"י ההנחה עושה איסור דאורייתא או עכ"פ דרבנן, אבל אין הענין בבירור אצלי).

- 9 -

והנה על מ"ש לעיל ס"ד שבשכח חפץ בכיסו אינה מלאכת מחשבת, הקשו: מי שיש לו חפץ בכיסו, ובעת יציאתו בשבת מביתו לא שם לבו לזה, שאסור לו לצאת מביתו כיון שיש חפץ בכיסו, אולם אם הי' צריך להחפץ שבכיסו הי' מכניס ידו ליטול אותו, הרי אף שלא הי' אז בדעתו שיש אצלו חפץ צריך ביאור איך זה נקרא שכחת שבת. [וא"כ י"ל שזו נק' מחשבת. ולרע"א, אף בשכחת חפץ, ע"ד נתכוון לחתוך תלוש וחתך מחובר, ג"כ נק' מלאכה. ומי יאמר שנחשב שלא ידע כלל שע"ז אמר רע"א שלא נחשב מלאכה]

אך הרי לכאן יכולים לדייק מלשון אדה"ז בס"י רנ"ב סעי' י"ז וז"ל: אבל אם לא הי' נזכר מהחפץ משחשכה לא הי' עובר על איסור של תורה שלא אסרה תורה אלא מלאכת מחשבת עכ"ל. שמלשון "אם לא הי' נזכר מהחפץ" ולא "אם שכח מהחפץ" משמע לכאן שמדבר באופן כזה שהי' לאו אדעת' שיש אצלו חפץ ועוד הרי זיל בתר טעמי' כי מאחר שלא הי' אז בדעת' שהוא מוציא חפץ הרי אינה מלאכת מחשבת.

ועוד הקשו על מ"ש בס"ו דמדוע נחוש שאם יעמוד לפוש ואח"כ יכניס לביתו יהי' זה איסור - כיון דכל טעם חזרתו לביתו הוא משום לא לעבור על איסור שבת ומשו"ז אינו ממשיך ללכת כדרכו, מדוע נחוש שישכח על איסור שבת ויעמוד לפוש, ובפרט שמשו"ז ירוץ לביתו ומשו"ז יזכור שלא לעמוד באמצע.

(ועפ"ז צ"ל שלפי המתירים, כל ההיתר לחזור לביתו עם החפץ הוא רק אופן של ריצה.)

ועוד הקשו דמאן לימא לן שצריכים לחוש לשמא יעמוד לפוש, כי בסימן שמ"ז ס"ט הוא בדינא דלכתחלה ומשום שמא יעמוד לפוש, ויהי' איסור בעמידתו, אבל אין ראי' שחוששים שמא יעמוד לפוש ואח"כ יכנס לרה"י, ושאפי' בדיעבד אסור.

היינו שקושייתו בשתים א) ביש לחלק כי שם האיסור בהעמידה עצמה, וכאן החשש שמא יעמוד ובוה בעצמו אין איסור, אלא שאז יעשה עקירה ואח"כ יכניס לרה"י, ב) כי שם הוא דין דלכתחילה, וכאן הוא דין בדיעבד.

והנה בב' הענינים יש לכאן להכריח משו"ע רבנו ס"י רס"ו סעי' יד וז"ל: בד"א כשהוא רץ אבל לילך לאט לא התירו אפי' אם התחיל מבע"י, לפי שלפעמים יעמוד מעט בלא דעת ויחזור וילך ונמצא עושה עקירה והנחה בשבת, משא"כ כשהוא רץ יש לו היכר וזכרון בריצה זו שאסור לו לעמוד ולא יבא לשכוח עכ"ל.

הרי רואים שחושבים גם שמא יעמוד ואח"כ יעשה עקירה וכו', וגם הרי שם הוא דיעבד.

אלא שאין ללמוד משם אודות עצם השאלה לאיסור, כי הרי כאן הוא מתקן בזה שמכניס לרה"י, כי עי"ז לא יעשה הנחה ברה"ר משא"כ שם, אלא שלכאור' יכולים ללמוד מזה בענין המובא לעיל שצריך דוקא לרוץ, כי מאי שנא כאן מהדין דשם.

וכמובן שאין ללמוד משם ג"כ להיתר ע"י ריצה עכ"פ, כי הרי שם הוא בהול על ממונו ולכן התירו לו משא"כ כאן.

ועוד הקשו: חזינן דחמיר כ"כ לרבנן לעשות סיום של מלאכה שלמה, שהרי בשביל זה אסרו אפילו להוציא מבעו"י משום חששא דשמא יניח.

אך לכאורה מצינו איפכא בשו"ע אדה"ז סי' רנ"ב סעי' י"ז וז"ל: לא יצא אדם לר"ה סמוך לחשכה וחפץ בידו גזירה שמא ישכח להסיר החפץ מידו להצניע עד לאחר שחשכה ואז יזכור שהחפץ בידו וישכח שהוא שבת ויצא ג"כ עם החפץ מרה"י לר"ה עכ"ל הרי רואים מכאן שכל החשש שבשבילו אסרו להוציא חפץ סמוך לחשכה הוא שמא יעשה מלאכה שלמה בשבת גופא, אבל משום שמא יניח בלבד לא היו גוזרים, (ודוחק לומר שזה מה שנקט מציאות של מלאכה שלמה היא רק לרווחא דמילתא).

מהו חסידות?

הרב פנחס ע"ה קארף

מהו חסידות?

קשה לענות על זה, כי הרי יש הרבה ענינים בחסידות. רק אשתדל לומר מהענינים של חסידות.

חסידות שגילה הבעש"ט מייסד חסידות הכללית, אז נתגלה מעלת הלב של יהודי. שתומ"צ זה לא רק מעשה גרידא, כי מצוה בלא כונה כגוף בלא נשמה, ולכן גילה הבעש"ט הפנימיות של תומ"צ, שהאדם יתקשר עי"ז לאלקות.

ועי"ז שגילה הפנימיות של תומ"צ, שהכונה בזה להתקשר באלקות, לכן נדגש עי"ז גם הענין של רחמנא ליבא בעי, ולכן מצד זה בא גם הענין, שיש מעלה באיש פשוט, שאין לו ידיעה גדולה בתורה, מצד שעושה המצוה בכל הלב.

וגם גילה הפנימיות של היהודי שהוא מחמת שיש לו נשמה אלקית, ומזה נדגש גם הענין של אהבת ישראל, לכל יהודי מי שיהי', כי מצד הנשמה אין חילוק.

מתי התחיל ענין החסידות? זה כבר הוזכר קודם, שהבעש"ט גילה ענין החסידות, וזה הי' בשנת תצ"ד בח"י אלול, שאז נתגלה הבעש"ט.

למה צריכים חסידות?

(א) אנו רואים מהנסיון שבאופן כללי אלו שלמדו חסידות עמדו יותר חזק בכל המצבים, והדוגמאות רבים הם, ולכן אסתפק רק מדוגמא אח', כי אני בא מרוסיא, וגם למדתי שם בשיבה מתשע וחצי עד אחד עשר. ראו פשוט שרובם ככולם ממש עמדו חזק בזמן הגזירות ברוסיא. הן בעצמם, בקיום התומ"צ, והן להפיץ יהדות לאחרים, כמו לייסד ישיבות וכדומה היו חזקים.

(ב) יכולים גם להסביר זה, כי בכדי לעמוד נגד נסיונות, או כמו נסיונות שהיו ברוסיא אז, או נסיונות שכל אדם עובר גם כאן באמריקא, ואפשר שכאן הם הנסיונות עוד יותר ממקום אחר – צריכים לזה שיהי' התומ"צ באופן של חיות ותוקף של אמונה, ותוקף של מסירה ונתינה, כמו בן שמסור לאביו. זה מעניקה חסידות, וכמו שהוזכר לעיל שחסידות נותנת הנשמה בתומ"צ.

מהו חסידות חב"ד?

חסידות חב"ד הוסיפה פרט בענין החסידות בכלל. שהחיות שחסידות נותנת ליהודי שיהי' בהבנה והשגה.

והמעלות בזה רבו. א' מהענינים שאז זה בפנימיות, כי שיש החיות והרגש של חסידות בלא הבנה, ה"ז מקיף, ויכול להתעורר, ואח"כ יחלוף זה, אבל השגה בא ע"י התבוננות שאז בעצמו מבין הענין, ועי"ז הוא נתעורר, ה"ה מרגיש זה בפנימיות, וא"כ זה לא יחלוף מהר.

סיפור אודות חסידות

יש הרבה סיפורים.

ואספר סיפור א' מהמס"נ שהי' ברוסיא, הי' א' מהחסידים שהי' לו הרבה מס"נ לייסד חדרים ומקואות כו' – ר' שמחה גורעדעצקי. כשאסרו אותו ובא לחקירות, הקטגור מנה החטאים שלו, ואמר גם שמצאו אצלו כלי זיין, הוא נפחד מזה, ושאל איזה כלי זיין מצאתם אצלי? הוציא הקטיגור מהמגירה תניא ואמר זהו הכלי זיין שלכם. היינו שגם הם הבינו שבאיזה כח עומדים החסידים בתוקף ברוסיא, זהו ע"י חסידות.

התייחסות לפרומקייט בחב"ד

הרב פנחס ע"ה קארף

בהיום יום-ג' שבט:

"אאמו"ר סיפר: הדרוש וארא גו' ושמי ד' גו' המדבר בענין כי לא ידח ממנו נדח (אינו הנדפס בתו"א), קנה לו שם "דער פרומער וארא"¹⁹.

רציתי לעמוד פה על ענין צדדי, והוא ענין הפרומקייט בדרך החב"ד.

כי ידוע כמה פתגמים לגנות ענין פרומקייט, וגם כמה וכמה מחב"ד חוזרים אותם. עד שבי"ט כסלו השתא שמעתי מא' מכובד שחזר על אימרה ידועה "פרום איז א גלח" והוא עוד אמר שזה נזכר בתורת שלום.

ולכן רציתי לעמוד ע"ז, כי לדעתי זהו טעות גדול והיפך לגמרי מדרך החב"ד, הא' כי בתורת שלום אין לשון כזה, ואדרבה בתורת שלום ע' 158 איתא: "תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים אז דער תכלית פון חכמה איז פרום", הן אמת שכמה חוגים מהפוליטשע לא אהבו את התואר "פרום", ובמקום "א פרומער איד" היו אומרים "א ערלעכער איד", וזה הי' אצלם בדוקא, וגם היו אומרים ר"ת על "פרום" לא לשבח, אבל מהרבי מה"מ היו שומעים תמיד התואר "א פרומער איד" ואף פעם לא שמעתי (עכ"פ כפי זכרוני) "א ערלעכער איד", ובפשטות כי "א ערלעכער איד" זה שייך לבין אדם לחבירו, משא"כ יר"ש בין אדם למקום, וע"ז הוא התואר "א פרומער איד".

וזהו לא רק משחק מילים, כי לדעתי זו השיטה רבים חללים הפילה, כי בשנים הקודמות כוונתי פה בארצות הברית, היו כמה וכמה מהתמימים חוזרים הפתגמים הנ"ל בביטול ענין הפרומקייט, והי' בא זה לפועל לזלזל בכמה ענינים.

והעיקר שאצלנו אין זה הדרך כלל ואדרבה. למשל פתגם הנ"ל "פרום איז א גלח", שמעתי מר' יוחנן ע"ה גארדאן (גבאי ביהכ"נ ליובאוויטש שבליובאוויטש) אבל באופן אחר לגמרי (וכידוע שהי' מדייק גדול בסיפוריו ובפתגמיו), והי' אומר שיש שלשה ענינים: קלוג, גוט און פרום. פרום אליין איז "א גלח", קלוג, גוט און פרום איז "א חסיד". וכן ידוע שא' מן התנאים שאדה"ז התנה עם ר' שלמה קארלינער כשרצה

להתיישב באזור של אדה"ז הי' שלא לבטש פרומקייט טבעית, וכן שמעתי מאבי שיחי' שהי' א' מחסידי קאפוסט, והי' אומר על אדנ"ע בנוגע התייסדות תומכי תמימים אז דער רבי רש"ב האט אויפגיעפענט א "פאדריאד" אויף פרומקייט, משא"כ בקאפוסט היו יודעים אז מ'דארף זיין פריילאך, און לערנען חסידות, אבל לא ענין של פרומקייט.

וא' מהראיות של פרומקייט הוא מ"היום יום" דב' שבט, שתואר מיוחד על המאמר הי' "דער פרומער וואר". סיפרו בשנים הראשונות שא' אמר להרבי על המאמר "ד"ה עם זו יצרתי-תשי"ב" אז דאס איז געווען א פרומער מאמר, וענה כ"ק אדמו"ר מה"מ אז מ'זאגט אויף מיר אז אלע מיינע מאמרים זיינען פרומע.

ועוד יותר שגם מתנגדישע פרומקייט, כנראה שלא הי' ענין מושלל לגמרי, ואדרבה היו משתמשים בזה לשבח. ויש ג' סיפורים ששמעתי על כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע בזה:

(א) כי הרעביצין רבקה ע"ה אמרה על בנה אדנ"ע ג' ענינים: וא' מהם ער איז פרום ווי א מתנגד.

(ב) מספרים שבמחלוקת הגדולה שהי' בענין "כולל חב"ד"²⁰, אמר הליאדיער לאדנ"ע עס איז שוין צייט צו ווערן פרימער, וענה לו אדנ"ע עס איז צייט צו ווערן קליגער, ואמרה ע"ז הרביצין רבקה שכנראה שהליאדיער הוא א גרעסערער רבי ווי איר זון, וויילע דעם ליאדער'ס ברכה ווערט מקויים ער ווערט פרימער און פרימער, אבער איר זון'ס ברכה איז ניט מקויים געווארן, ווייל ער איז קליגער ניט געווארן.

(ג) שמעתי מר' שמואל לעוויטין ע"ה שסיפר שאדנ"ע אמר על עצמו בזה שהידר ביו"ט ליקח הבשר מהקרעפכן כדי לקיים מצות אכילת בשר ביו"ט, ואמר אז דאס איז ביי מיר א מתנגד'שער פרומקייט, והגם שר' הלל אמר שהוא מהדר במצוות כדי בא עם זאל זיך אפלייגן א ווארט חסידות, אבער בא מיר איז ניט דאס, בא מיר איז דאס מתנגד'שער פרומקייט, ואמר שהסיבה לזה וויילע די מוטער שטאמט פון אשל אברהם (ר' אברהם ברודא [א' ממפרשי השו"ע]).

20) להעיר מהמסופר בנוסח אחר שזה הי' בקשר לביכל חסידות שאדנ"ע לוח מהליאדיער ונתארך זמן ההלוואה.

התועדות ש"פ משפטים ה'תש"פ²¹

כ"ק אדמו"ר אמר בשיחת ש"פ משפטים תשנ"ב שכל הענין שיש מצוות שהם "משפטים" - מצוות שהשכל עצמו מחייב לעשות אותם - הוא רק מפני שרצונו של הקב"ה הוא שיתלבשו בשכל, אבל באמת השכל מצד עצמו אינו מוכרח הענינים אלו.

וההוראה מזה לפועל, שאין צריך לחפש במקומות אחרים איך להיות מענטש או "נייס פערסאן" - כיון שהשורש לכל ענינים אלו הוא רק מתורה, ואם כן, הכל נמצא בתורה!

ענין זה הוא בפרט בנוגע לבחורים, שהרבה מהם מחפשים ע"ד ענינים אלו, צריכים הם לדעת הנ"ל, שהכל נמצא ומושרש בתורה. ואם מחפשים מקורות אחרים לענינים של "מענטלישקייט" וכדומה, "היום אמר לו כך וכו'" עד שיכול להיות שימצא ב"קאליז".

לפי כל הנ"ל צריך לעשות חשבון: מצד ענינים של "מענטלישקייט", ה'טיפה' (והוא באמת טיפה) של "מענטשלכקייט" שיש להם הוא מתורה. ומצד ענינים של פרנסה, אפי' אם נניח שיהי' להם פרנסה יותר טוב [אע"פ שרואים בפועל שאינו כן] אזי השאלה מה יותר חשוב? רוחניות או גשמיות? איי, לא יהי' לך דז'אם על הלחם אלא חמאה... נו,

ענין הנ"ל [איך שמשפטים מבינים ע"פ שכל רק מפני שהוא רצון הקב"ה] צריך לדעת גם בנוגע למצות ש"בין אדם לחברו" וגם ש"בין אדם למקום". יש כאלו שבדברים שהם "בין אדם למקום" הוא בתכלית ההידור, אתרוג הכי יפה וכו' אבל בנוגע ל"בין אדם לחברו" אינו כן. אז צריכים לדעת שהכל היא תורה אחת. וגם ישנם כאלו שבין אדם לחברו הוא יפה מאוד אבל בנוגע לתורה ועבודה אינו כן.

גם הוא צריך לדעת שזה עצמו שהוא חושב ע"פ שכלו שהוא ענין טוב הוא רק מצד זה שהקב"ה ציווה ע"ז והוא ג"כ תובע המצות שהם בין אדם למקום.

(21) נרשם ע"י הת' שמואל שי' העכט. ועל אחריותו בלבד.

לכאורה, איך יכול לומר שהכל הוא תורה אחת ממש וכו', אם בפועל, כשעושים מצות שהם בין אדם למקום חושבים על הקב"ה אבל כשעושים דברים שבין אדם למקום חושבים על חבירו ולא הקב"ה? אלא על זה התירוץ הוא, שב' הדברים רק עושים מפני שהקב"ה ציווה על זה.

פעם אחת, בחול המועד סוכות בשנים הראשונות לנשיאת של הרבי ריי"ץ, ר' איטשע דער מתמיד דיבר חסידות עם הרבי בסוכה. באותו זמן, בהשול, החסיד ר' יענקל ז'וראויצער אסף ילדים בהשול ורקד איתם. ר' איטשע אמר להרבי "ס'איז מפריע!". אמר לו הרבי "אבער הנחת עצמותו איז ביי עם".

לפעמים יש דאגות בענינים נעלים, אך אעפ"כ צריכים לפעמים לבטל עצמו בשביל אחר. ובמקרה שה' בין אדם לחבירו" ו"בין אדם למקום" הם בסתירה זע"ז צריך לילך להמשפיע או "אריינקוקין אין שו"ע".

הי' חסיד אחד שהוא ואשתו היו עניים מאוד. והי' לו תפילין מעוד יקרים ומהודרים. כל השנה הי' אשתו תובע ממנו שימכור התפילין ויהי' להם מה לאכול, אבל הוא לא עשה. הגיע סוכות והחסיד מכר התפילין שלו לקנות אתרוג הכי מהודר. כשאשתו ראה מה הוא עשה הלכה ושברה הפיטום של האתרוג מרוב כעס. כשהחסיד ראה מה היא עשה לא עשה כלום. כיון שהאתרוג הי' עסק בבין אדם למקום ועכשיו הוא מתעסק אם הבן אדם לחברו.

ברוסיא הכל היו "בטל" לזקני החסידים. כשהיו מתועדים היו אומרים לחסיד בו ביום שמתועדים בביתו, וילד אחד הביא משקה, ועשו התועדות. פעם אחת אמרו להחסיד שבו יהי' ההתועדות בביתו שהוא צריך לישאר בשול בשביל שאנשים לא יחשבו שהוא ידע ע"ד ההתועדות. זהו הפשט מס"נ ממדרגתו בשביל הזולת. [בסוף הוא לא הי' יכול לעמוד על עצמו והלך להתועדות...].

שער

סיפורים ואמרות

מרשימותיו של הרב פנחס ע"ה קארף

לקט סיפורים ואמרות

מרשימותיו של הרב פנחס ע"ה קארף

– מתוך השיעורים שמסר באהלי תורה מתיבתא –

- א -

יש סיפור מר' מרדכי לייזער לאפאטאווסקי (גיסו של ר' אליהו חיים ע"ה רויטבלאט) בהיותו עוד בחור בליובאוויטש והיו קוראים לו "דער מלאך" (וזה מובן גם מהסיפור דלהלן): שפעם בא לליובאוויטש איש א' נכבד מהציונים ורצה לדרוש ברבים ולא היו יכולים למנעו באופן רשמי, וכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ (שהי' המנהל פועל של הישיבה) קרא את הבחור הנ"ל לחדרו, ואמר לו דו זאלסט זעהן אז ער זאל ניט דרש'ענען.

ויהי כאשר כבר עלה על הבימה לדרוש, והנה הנ"ל הי' מלא מפה אל פה, נכנס פתאום במרוצה הבחור הנ"ל, והתחיל לצעוק: ליובאוויטש ברענט! ובליובאוויטש כשהיתה שריפה הי' נשרף כל הרחוב (מצד אופן בנין הבתים דשם, וכן המכבי אש דשם לא היו יכולים למנעו) ולכן תיכף כששמעו הבעה"ב שליובאוויטש ברענט, תיכף נסו כולם מביהכ"נ, והביהכ"נ נשאר ריק (וכמובן שהבחור הי' צריך להיחבא משך איזה שבועות).

וכן גם בשנים שהי' אברך שפעם בביהכ"נ במאסקאווא, שהיו מוכרים טיקעטס בשביל ימים נוראים, וכבר הי' אחר השקיעה, והם לא הפסיקו, ואמר להם ר' מרדכי לייזער שיפסיקו, והם איימו עליו שאם לא ישתוק יהי' מר לו (וזה הי' תחת הקמוניסטים) ואמר להם "איר סטראשעט מיט מיר מס"נ? איך האב מס"נ אין קעשענע".

- ב -

שמעתי פעם מר' משה ע"ה סלונים בהתוועדות, שמספרים על ר' מאיר שמחה ע"ה חן שהוא הכניס לביתו אחרי חתונתו, שולחן כזה שמשתמשים בו בבית המטבחים, ונימק הטעם שאם יהי' בביתו שולחן נורמלי אזי החסידים לא ירצו לרקוד על השולחן, אבל על שולחן כזה לא ימנעו עצמם, אבל - המשיך ר' משה - הנכדים של ר' מאיר שמחה מכניסים לבית שולחן נורמלי ובהידור כדי להכניס יהודים לביתו לקרבם לתורה ולחסידות.

- ג -

סיפר ר' משה ע"ה הכהן דובינסקי שפעם פגש את ברחוב את ר' חאניע ע"ה מרזוב, ואמר לו גלייך ווערטל. ואמר לו ר' חאניע "מה אתה חושב שחסיד הוא רק בשעת התפלה? צ"ל חסיד כל היום".

- ד -

רואים שכ"ק אדמו"ר מה"מ הי' מקפיד לנגן ביומי דפגרא הניגונים השייכים להרבי של יומי דפגרא זה. עד שזכור לי שפ"א באיזו יומא דפגרא שלא ניגנו בתחילת ההתוועדות את הניגון השייך להרבי ההוא, היתה אי שביעת רצון גדולה ואמר בתרעומות (אם אפשר להתבטא כך) איך שאחרי כל השנים עדיין אין יודעים שכשבא יום השייך להנשיא ההוא, צריכים לנגן ניגון השייך אליו.

- ה -

הנני זוכר מה שאמר הרבי לר' ניסן ע"ה נמנוב שביקש בהתוועדות דשבת בראשית תשי"ז (התוועדות ב') שהתלמידים יוכלו לבוא להרבי, והרבי אמר לו שכשהמלך שולח את בנו למרחקים בשביל איזה כוונה, הרי המלך נמצא שם יותר מכפי שנמצא בביתו. ואח"כ הי' מאמר ובמאמר נתבאר ג"כ זה המשל (אף שפרט הנ"ל לא נזכר שם (בהנחה עכ"פ)).

- 1 -

א' השלוחים המלומד בניסים (והנצרך תמיד לניסים) הוא השליח ר' יצחק מאיר שי' הכהן ליפשיץ, וזהו סיפור מה שהגיד לי בשבוע זה:

הוא הביא פעם ספר תורה מרוסיה, ספר תורה שהוצרך להרבה תיקונים. וע"י שמונה או תשע אלפים דולר הי' אפשר לתקן זה. ונתן להסופר ר' משה שי' קליין, לתקנה. ובערך לפני שנה, גמר התיקונים. כשר' יצחק מאיר נתן לו לתקן, מצא אז איש א' שקיבל ע"ע שישלם בעד הספר. וכשהספר נגמר, הוא דיבר להאיש אודות הכסף, והאיש הי' דוחה אותו מזמן לזמן. וכשר' משה שי' ביקש ממנו הכסף, א"ל שתיכף יקבל הכסף ויתן וזה נמשך כשנה.

לבסוף אמר לו האיש הנ"ל שאי אפשר לו ליתן הכסף, ובאותו זמן קיבל התראה מר' משה שי' שהיות שהוא הוציא הוצאות ע"ז, ואינו יכול להמתין, לכן אם עד ר"ח כסלו לא ישלם לו הכסף, יהי' מוכרח למכור הספר וליקח מזה החלק המגיע לו.

ר' יצחק מאיר שי' בצר לו (והיות והי' עליו עוד חובות, ועוד יותר גדולים מאלו), נסע לאוהל, בליל ששי שלפני כ' חשוון, ושם הי' גם ר' משה שי', וסיפר לו איך שהאיש אמר שאינו יכול ליתן הכסף, במילא מובן שבמשך זמן קצר כזה א"א לו להשיג הכסף, לכן ימתין כחודש או יותר, והוא אמר שאינו יכול, כי נצרך לו הכסף, עד שלבסוף אמר שיחשוב עד"ז.

ר' יצחק מאיר הלך לאוהל ושטח כל הבעיות שלו וביקש על הכל. וכשיצא מאוהל, נכנס לחדר הוידאו, וראה אברך א' מהשכונה, והוא ע"ע לא הי' לו קשר עמו בעניני כספים, וגם לא ידע מצבו בכספים, וניגש אליו ואמר לו: שמע לי, אתה הרי צריך למשהו, שלכן באת לכאן, הרי יש לי "דיל" בשבילך, שתבוא להרבי ותאמר לו שאתה מקבל על עצמך לשלם בעד הספר תורה, ואז תוכל לבקש בקשתך. הלה צחק ואמר לו "סיילס ספיטש" טוב, ואמר לו ר' יצחק מאיר שי' תחשוב עד"ז, אבל תחשוב באוהל והסכים. ור' יצחק מאיר שי' נתן לו את הקארטל שלו עם הטלפון, כדי שכשיחליט ליתן הכסף, יצלצל אליו. והוא צחק וא"ל שלא ימתין על הטלפון.

בפועל אחר ד' שעות צלצל הטלפון אצל ר' יצחק מאיר שי'. ומצד השני של הקו, האברך הנ"ל, והוא סיפר לו שכשהי' באוהל חשב ע"ד כ' חשון, ועלה בדעתו שהיות שיש רשימת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ אודות הלידה של כ"ק אדמו"ר מהורש"ב, שזה הי' קשור בס"ת וזה הי' בחשאי, ותיכף חשב שהר' יצחק מאיר שי' ביקש ממנו לעזור לו בענין דס"ת, הרי הענין מתאים.

וכשיצא מהאוהל, ופגש בר' משה שי' הנ"ל, אמר לו שענין הס"ת הוא מסודר, כי הוא ישלם לו ושלא יבקש מר' יצחק מאיר שיחי'. ומה שצלצל לו הוא להודיעו עד"ז. והיות ששם בהס"ת של אדמו"ר מהר"ש הי' הענין בחשאי, לכן הי' המדובר שמלבד ר' יצחק מאיר שי' ור' משה שי' לא ידע אף א' מהענין. וכן חיים השלוחים תמיד בניסים.

- ז -

ומענין לענין אספר סיפור שני מה שקרה ג"כ להנ"ל, ממה שסיפר לי:

זה קרה בהיותו שליח באלאבמא, ואז הי' אצלו מצב שהי' לזה ופרע לזה (שזה מצב מאוד לא טוב) וכשבאים ח"ו למצב כזה, א' מהכללים הוא שצריכים לפרוע בזמן, ובאם לאו הי' מאבדים הנאמנות. ופעם בערב שבת, נתן טשעק לא' בשביל אחר השבת, על סכום של שבע אלפים דולר. וכשבדק בבאנק אמרו לו שאין לו אף שבע סנט, והתחיל לצלצל לאנשים המכירים אותו לבקש הלוואות, וכולם השיבו בלאו.

וכבר הי' קרוב להשקיעה, ואין לו הסכום הנדרש, וא"כ הרי יצטרך אחר השבת לומר שלא ישתמש בטשעק, וזה מאוד לא טוב, והבין איזה שבת יהי' לו כי הוא יהי' מודאג מהמצב שיהי' אחר השבת, ועמד אצל התמונה של הרבי ואמר להרבי היות והמוסד הוא שלו, והוא אם ירגיש בשבת זה שהאחריות הוא עליו, יהי' אצלו שבת מושבת, לכן מבקש מהרבי שבשבת זה יקח הרבי האחריות ממנו, ויוכל להיות אצלו שבת רגוע, ואחר השבת יקבל שוב האחריות עליו.

ותיכף כשגמר לדבר הדברים הנ"ל, הרגיש ממש רגוע, והי' לו שבת שמח ממש. מה שלא הי' שבת כזו עד אז, ומאז.

וכשבא אחר השבת ועשה הבדלה, התחיל תיכף לחשוב אודות הבעי' שלו, והנה מצלצל הטלפון ועל הקו, א' מאלו שצלצל לו בערב שבת לבקש הלואה, ואמר לו שהי' לו שבת מושבת, כי בביהכ"נ שהוא מתפלל, המנהג הוא שבכל שבת אומר א' דברי תורה, ובשבת זו הי' התור שלו, ובליילה התחיל להביט בשיחה בשביל לחזור מזה למחר. ותיכף כשקרא בהשיחה רואה שהרבי אומר: איך זה שייך שיהודי יבקש מיהודי שני ללוות ממנו כסף ואינו מלוה לו, ותיכף התחיל לחשוב ע"ד הטלפון שלו, שאיך זה שייך שהוא ביקש ממנו כסף ולא הלוח לו, וכן הי' למחר כשהביט בשיחה (כמדומה שזו היתה שיחה שני') והי' לו שבת מושבת שאיך עשה דבר כזה. כשבא לביהכ"נ נתוודע שהי' אצלו טעות, כי זה לא הי' מפרשה של שבוע ההיא. במילא הוא מצלצל אליו עכשיו, שהוא מוכן ליתן לו הכסף.

- ח -

בעת שאסרו את אדמו"ר הזקן הי' שם חסיד א' שהתחיל תיכף לקנות כל מיני משקאות טובים וכו', ושאלו אותו השתגעת? עכשיו שאסרו את רבינו אתה קונה כל המשקאות הטובים?! וענה להם אל תהיו שוטים, מה אתם חושבים שהרבי ישב שם כל הזמן?! הרי יצא משם ובמילא צריכים להכין כל המשקאות כו'.

(מר' ניסן ע"ה נמנוב)

- ט -

בעת שאסרו את אדמו"ר הזקן הי' שם חסיד א' (מסטארדיק) שנתעלף, ולא יכלו להעירו, עד שאמרו לו באזנו שאדה"ז נשתחרר, ותיכף הקיץ מעלפונו, ואח"כ כשנתוודע שזה לא נכון, אעפ"כ לא התעלף עוה"פ.

כל החסידים היו מתענים ב' וה', והיו יחידים שהתענו בכל יום. והחסיד הנ"ל הי' מן היחידים.

בליל יט כסלו לקחו קצת משקה מפני ההילולא של המגיד, ונרדם באמצע ההתוועדות וחלם שראה בהיכל המגיד, איך שהמגיד האט געפראוועט הילולא, וישב בראש והבעש"ט לימינו והאריז"ל לשמאלו, באמצע ההילולא עמד הרב המגיד ואמר: "מיין תלמיד דער רבי ר' זלמינא זיצט אין תפיסא, און תורת החסידות איז אין סכנות", ולכן מבקש רחמים בעדו. והיו שם מיימינים ומשמאילים. פתאום בא הרשב"י והושיב ב"ד ופסקו שאדה"ז ישתחרר.

כשהחסיד הקיץ משינתו, סיפר לחבריו את חלומו, והם ידעו אז ביי זיי אין סתם חלומות, ולכן הבינו שאדה"ז נשתחרר, אבל מאחר שעד שלא הגיעה הידיעה אליהם, לקח קצת זמן, לכן המשיכו להתענות, אבער זיי האבן געפאסט פרייליכערהייט.

(מר' ניסן ע"ה נמנוב)

- י -

שמעתי פעם בהתוועדות דכ"ק אדמו"ר מה"מ בשמח"ת²², אחרי שהרב נעמצאו ע"ה אמר לכ"ק אדמו"ר מה"מ שהוא רוצה להיות א נייער סאלדאט, אח"ז אמר כ"ק אדמו"ר מה"מ לכל העולם: עס איז א הכרזה אז מ'איז נייע סאלדאטן, א סאלדאט שטייט אויף פארטאג.

- יא -

שמעתי (אף ששמעתי הסיפור כבר בכמה נוסחאות²³, אספר פה כפי ששמעתי בגירסא דינקותא) שכשר' גרונם ע"ה בא לכ"ק אדמו"ר מהר"ש

(22) ראה שיחת ש"פ בראשית תשט"ז ס"ו.

(23) וראה באלה תולדות פרץ ע' 657 בנוסח אחר קצת.

ביחידות הראשונה שלו (אחר חתונתו), שאל בעניני עבודה, אמר לו הרבי מהר"ש, אז די ערשטע יחידות דארף מען פרעגן אויף ח"נ, אמר לו ר' גרונם שאינו שייך לזה, אמר לו הרבי מהר"ש איך מיין ניט גראב ווי א גוי, המשיך ר' גרונם: גיט מיר א תשובה, אמר לו הרבי מהר"ש דא גיט מען תיקוני תשובה, פאר אהיים און טו תשובה, און דעמאלט וועסטו קומען בעטן א תיקון. ונסע לביתו ולמד דרך חיים, וכ"כ פעל זה עליו, שבכל זמן שהי' רואה את הס' דרך חיים, הי' בא דמעות בעיניו, עד שזה בלבל אותו בעבודתו והוכרח צו איבערבינדן הספר מיט אן אנדער רוקן (כריכה), שלא יזכיר לו מה שלמד בו.

- יב -

וכן סיפר הר' שמואל הלוי לעוויטין ע"ה על עצמו, שפעם נכנס לכ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע על יחידות (וכלשון ר' ניסן ע"ה כשיספר סיפור זה שלא שאל על עניני העבודה כ"א אויף טוט-ווייע ענינים) וכתב שאלתו בפתק. ואמר לו אדמו"ר מהורש"ב: זאג מיט'ן מויל, עס שטייט דאך "ומודה ועוזב" איי עס גייט דאך אויף דעם אויבערשטן, אבער דא איז דער ארט.

- יג -

זהו סיפור שהייתי עד ראי' במקצת, ומקצת שמעתי מבעל המעשה:

הסיפור הי' בשנת תשט"ו שאז בא ר' פרץ מאצקין ע"ה ממאנטרעאל להתוועדות דיו"ד שבט, ואף שזה לא הי' חידוש, כי הוא הי' בא בכלל ליו"ד שבט להתוועדות, אבל אז בא במיוחד בשביל לבקש ברכה עבור כלתו אשת ר' לייב שי' מאצקין שהייתה אז במצב מאד מסוכן ל"ע ול"ע, וכשניגש בפעם הראשון וביקש ברכה, ונתן לו כ"ק אדמו"ר מה"מ ברכה, וגם נתן לו חתיכת מזונות עבורה, ואז באה ידיעה ע"י הטלפון ממאנטרעאל כי הרופאים אומרים שח"ו השעות ספורות, ואז הי' עוד א' מקרובי המשפחה בבית הוא קיבל הטלפון ולקח טעקסי ובא לה"האל" וסיפר לר' פרץ ואז ניגש פעם שני', וזה הי' באמצע הניגון שלפני המאמר וזה ראיתי, אף שלא ידעתי אז במה מדובר, וראיתי שהרבי מה"מ הוריד לו הכובע על אפו (זה הי' באותו זמן,

שהרבי הי' עושה כן לפעמים לחסידים הזקנים, וזה הי' כעין ביטול), ואח"כ סיפר ר' פרץ שהרבי אמר לו, אז איר האט אין מיר ניט קיין אמונה, איז זי שולדיק? וב"ה נתרפאת לאורך ימים ושנים טובות. מזה רואים עד כמה צריך להיות האמונה חזקה, ובלא שום פקפוקים.

- יד -

שמעתי מאבי מורי ע"ה אודות בן דוד שלו, שהי' חסיד פולני. וכשהי' כ"ק אדמו"ר מהורש"ב באזור שלו, נכנסה אשתו של הנ"ל לכ"ק אדמו"ר מהורש"ב לבקש ברכה או עצה עבור בעלה שהי' צריך לעמוד לבדיקה בשביל הצבא, ואמר לה כ"ק אדמו"ר מהורש"ב שלא ילך לעמוד. ואח"כ הכיר רופא א' שהי' עובד בהבדיקות שם, והבטיח לו שאם יעמוד לבדיקה, ישיג בשבילו "ווייסן בילעט" שזה הי' תעודה של פטור לגמרי. והלכה האשה שלו עוה"פ לשאול אצל כ"ק אדמו"ר מהורש"ב אם ילך לעמוד, ואז הרבי הרש"ב כבר התחיל לנסוע משם. כשהיא באתה וראתה שהרבי כבר נסע משם, שכבה על הדרך שבו הי' צריך לעבור העגלה שבו ישבה הרבנית. כשבעל העגלה ראה שבאמצע הדרך שוכבת אשה, העמיד העגלה והאשה ניגשה להרבנית ואמרה לה שהיא רוצה לשאול עוד פעם מהרבי, ונגשה להרבי הרש"ב, ואמרה כנ"ל. ואז אמר כ"ק אדמו"ר מהורש"ב איך האב עם ניט געהייסן שטעלן זיך, אויב ער וויל זיך שטעלן נו!

ולפועל הלך לעמוד. ואז לא הי' שם הרופא שדיבר עמו. והי' שם רופא אחר, ואמר שהרופא הראשון אמר לו שיעשה משהו בשבילו, ובפועל קיבל א "בלויען בילעט" שזה אינו פטור לגמרי, כי כשצריכים אזי לוקחים אותו, ואז הבין מהו ה"נו" של הרבי.

- טו -

אבי מורי ע"ה הי' נוסע לטורונטו בשליחות הרבי בעניני מעמד, פעם [בתש"נ. המעתיק] כשהי' בחדר הרבי ונתן דו"ח להרבי, הרבי רצה לשלם לו בעד העבודה. ואמר להרבי שהוא רוצה רוחניות, ושאל לו הרבי: מה רוצה?

ואמר: לב לדעת, ועינים לראות ואזנים לשמוע. ואמר לו הרבי: אלץ?!²⁴ מזה מובן שאף שנתן לכם לב לדעת וגו', אבל זוהי מדריגה שצריכים להגיע לזה.

- ט ז -

זכור לי שבתחילת נשיאות כ"ק אדמו"ר מה"מ בכד טבת תשי"ב באמצע ההתוועדות שר' ניסן ע"ה התוועד עם התמימים והישיבה בברינוא. בא ר' סעדי' ע"ה מהעיר והתחיל לדבר אז מיר זיינען דעם אלט'ן רבינ'ס חסידים, וכפי שהבנתי אז הכוונה, היינו אז דער רבי און דער אלטער רבי זהו ענין א'.

- י ז -

שמעתי מא"מ ע"ה שבתחילת נשיאותו של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ וישב הרבי מהוריי"צ והרש"ג וגם ר' מיכאל ע"ה דווארקין הי' שם ור' מיכאל האט זיך געקאכט אז דער קו איז בשוה מראשית המשכתו עד סוף סיזומו, וכוונתו הי' על הרביים, שאין חילוק ביניהם²⁵. והרש"ג לא הבין כוונתו וחשב שמדבר אודות הקו כפשוטו. והתחיל לומר שאינו כן, שיש חילוק בין ראשית הקו לסיזומו, ור' מיכאל הי' בעל התפעלות וצעק להרש"ג איך וועל דיר געבן פעטש, עס איז ניטא קיין חילוק, והרש"ג בשלו, ור' מיכאל צועק בשלו, והפריערדיגער רבי הי' יושב ושותק, ואח"כ אמר דער פריערדיגער רבי להשקיט ההתפעלות של ר' מיכאל, ואמר דער רשב"ץ פלעגט זאגן ער גיט א פאטש מיט די הענט, און ער מיינט אז ער האט געכאפט א פייגעלע.

(24) ראה בשנת נסים בבית חיינו ע' 324 המשך היחידות, ואכ"מ.

(25) ראה ס' ימי בראשית ע' 407 הרבי דיבר אז דיבורים אי רגילים בנוגע אליו. והרב מענטליק שעמד אז ליד הרבי אמר: ס'איז איין המשך פון דעם אלט'ן רבי'ן ביז איצטער די זעלבע זאך וכו'. וסיים שהוא רוצה לקבל משקה "פון דעם אלט'ן רבי'ן". והרבי חייך ונתן לו משקה.

- יח -

ידוע שר' איטשע דער מתמיד איז געווען א גרויסער דאוונער, ואעפ"כ כשהי' שבת ערב פסח האט ער געטריבן דער חזן שיתפלל יותר במהירות כדי שלא ליכשל ח"ו באכילת חמץ לאחר הזמן.

גם שמעתי מאא"מ ז"ל, כי שכר' איטשע דער מתמיד הי' אופה השמורה שלו, הנה ביום ההוא האט ער געדאווענט איינס און צוויי כי הי' כולו מסור לאפיית השמורה.

וכן מספרים על ר' אברהם דוד קלימאוויטשער, שהי' ג"כ מאריך בתפלה הרבה, אבל גם בתוך אריכות התפלה, כשהי' רואה אצל בחור א' א שיינע פאר תפלין, הי' פושט התפלין שלו, ולובש התפלין של הבחור. ויש נוסח אז ער האט איבערגעלייגט די תפלין פון גאנצן זאל.

- יט -

פעם היתה התוועדות ביט כסלו וקראו רבנים, והם דיברו בהתוועדות. ורב א' שהוא למד בישיבות של מוסר, והוא דיבר בהתפעלות אודות המס"נ שראה אצל אנ"ש בטשקנט. וא' מהענינים שהזכיר הוא שקנו אתרוג עבור אלף רובל, שבאותו זמן הי' זה סכום גדול ביותר, ודיבר בהתפעלות גדולה גם אודות זה וסיפר שלא הניחו לברך על האתרוג עד שיטבלו קודם במקוה.

- כ -

פעם נכנס אל אדמו"ר מהר"ש ליחידות "קבלן" ("קאנטראקטער") שבמשך שנים התגורר לבדו בפטרבורג בגלל בעיות של שלום-בית, עד שקרוביו שכנעוהו לשוב לביתו, ובדרכו לביתו נסע לליובאוויטש לקבל ברכתו של אדמו"ר מהר"ש. בדרך אגב סיפר לרבי שיש לו הצעה במסחרו מא' הגנרלים שבפטרבורג, ולאחרי שישב לביתו וישכין שלום-בית, יסע לפטרבורג לגמור את העיסקה. אמר לו אדמו"ר מהר"ש: סע מיד לפטרבורג ותסיים את העיסקה, ואח"כ תשוב לביתך. תמה ה"קבלן" על דברי הרבי,

היתכן, שבהיותו בדרכו לחזור לביתו לאחרי העדרות של כמה שנים, ירזו הרבי לשוב על עקבותיו כדי לסיים עיסקה?!... מה פשר המהירות?!... ולאחרי שהרבי חזר שנית על דבריו, אמר לרבי: כדברי הרבי כן אעשה, אבל, אולי יאמר לי הרבי הטעם? השיב לו הרבי: אילו היית יודע הטעם היית בעצמך "רבי"... כשהגיע הקבלן לפטרבורג פגש את הגנרל בצאתו מביתו לנסיעה מחוץ למדינה למשך זמן ארוך, ומיד עלה עם הגנרל לביתו וסיימו את העיסקה, שלאחרי זמן נתעשר הקבלן ממנה! - אז הבין את הטעם שהרבי מיהרו וזירזו כל כך, שכן, אילו הי' מגיע כמה רגעים לאח"ז, הי' מפסיד את כל העיסקה.

- כא -

הי' חסיד א' שהי' מאריך בתפלה (בשבתות) והי' בוכה בתפלתו, אבל לא הי' משכיל, ואחיו הגדול הי' משכיל אבל לא הי' עובד. ופעם בהתוועדות, האח המשכיל שחק מאח העובד, ותיאר אופן עבודתו, ויבאר למה הוא בוכה בתפלתו, וכ"ז הי' בלעג. וענה לו אחיו העובד, וקרא לו בשמו, ואמר לו איך לאך פון דיר, איך האב אין הארצן וואס דו האסט ניט אין קאפ.

- כב -

זכורני כשלמדתי בברינא בשנים תש"ט-תשי"ג הי' זמן שהחדר שישנתי בו, הי' בסמיכות להחדר שר' ניסן ע"ה הי' דר שם עם ב"ב. ובשעת מנוחת הצהרים כשהייתי שוכב לפעמים במטתי, הייתי שומע איך שר' ניסן מתפלל בנעימות, ולהיות שהי' לבדו בחדרו הי' מתפלל גם שמו"ע בקול ובנעימות.

גם כשהייתי בסאמארקאנד, הנני זוכר את הר"ר שמרי' ע"ה סאסאנקין שהי' מתפלל בשבת באריכות ובניגון של שמחה. ופעם נכנסתי בשבת לביהכנ"ס שהוא התפלל שם וזה הי' כבר אחר תפילת הציבור, והוא אחז אז אחר נשמת קודם ברכו והוא אמר המילים בשמחה כמו א' שמרקד. וכן ר' ישראל מאיר מוניץ הי' ממש מרקד על מקומו בשעת התפלה.

וסיפר ר' מ"מ שי' מאראזאוו אופן תפלתו של ר' מאיר שמחה ע"ה חן, אין שהי' מתפלל בניגון של שמחה, והי' מתאר אופן תפלתו ובניגון שלו.

- כג -

דודי ר' מנחם מענדל ע"ה פוטערפאס סיפר שאביו [שהוא נק' על שמו] כשנהי' חתן לנכדת אחיו של החסיד ר' חנוך הענדל (שהי' משפיע בליובאוויטש), כתב לו ר' חנוך הענדל מכתב וא' מהענינים שהוא כתב לו: "בא חסידים, אז מ'לערנט דאווענט מען, און אז מ'דאווענט לערנט מען".

- כד -

ראיתי בהחסיד ר' ישראל נעוועלער ע"ה בפאקינג, כשהי' שם המנין של הבחורים שלמדו חסידות קודם התפלה, והי' גם בהמנין של הצעירים שלא למדו עדיין חסידות קודם התפלה, ואני ג"כ התפללתי שם, כי אני הייתי עדיין קדם בר מצוה, ור' ישראל נעוועלער הי' בא בכל פעם להמנין של הצעירים, שהיו מתחילים קודם למנין הבחורים.

והוא הי' בא בשבת בהתחלת התפלה, ויושב כל זמן וחושב, ואח"כ אחר התפלה של המנין, הי' עומד אצל כותל הרבה זמן וחושב, ואח"כ התחיל להתפלל, וכידוע שתפלתו היתה בקול רעש גדול.

- כה -

הענין דלא להסתפק בעבודה עם עצמו, ולעבוד גם עם העולם, היינו עבודה עם הזולת, ההדגשה בזה נעשה בתחילת נשיאות כ"ק אדמו"ר מה"מ, וכמו שמספרים הרבה מאלו שהיו צעירים בתחילת נשיאותו של כ"ק אדמו"ר מה"מ (בפרטיות מספר הרבה עד"ז הר' יצחק שי' [ע"ה] גאנזבורג) שהם שמסרו עצמם לגמרי לכ"ק אדמו"ר מה"מ קבלו עבודה זו החדשה בכל התוקף, ומסרו ונתנו עצמם לזה משא"כ להקשישים לאלו שהיו חסר להם המסירה ונתינה לגמרי, הי' קשה להם לקבל החידוש.

וגם אני זוכר זה, כי אני הייתי באותו זמן בחור צעיר מדי ואני זוכר שמהבחורים הקשישים יותר, מאלו שמסרו עצמם ובפרטיות אני זוכר את ר' שמואל מ"מ שי' ליבערמאן: שהי' נק' מוליע סעדי'ס והי' א חסידישער בחור, ומאלו שמסרו עצמם ביותר, והי' ניכר תיכף השינוי בההנהגה, שנעשה א קאך. בעבודה עם הזולת, ובפרטיות אני זוכר שהי' שם "קינדערהיים" קרוב להשיבה לא דתי, והיו מביאים הילדים מפעם לפעם להשיבה, להניח תפילין וכו'.

- כו -

יש סיפור (או בדיחה) שפעם באו לרב א' גדול לבקש ממנו שיעשו איזו קולות בדת, וענה שיחשוב מה שיוכל לעשות בזה, וכשבאו אליו פעם שני אמר להם כן מצאתי קולא בדת, כי יש הנוהגים להניח שני קיסמים כששורפים הצפרנים, ואני מצאתי קולא שיכולים להניח רק א'..

- כז -

אנחנו באנו מברינוא לאמעריקא ביום ששי קרוב לחצות היום, ולאחר כל הסידורים, נסענו למשפחה א' ממכירינו שגרו בבראנזוויל, וכשבאנו לברנזוויל הי' נראה שהזמן מאוחר [לפני שבת], ורציתי לצאת מחששות, וכשראיתי ביהכ"נ שהי' כתוב עליו שם הרב ר' משה פנחס כ"ץ ע"ה, ואני הכרתי השם שלו מקובץ ליובאוויטש, ואז נכנסתי לביהכ"נ, והנחתי שם בביהכ"נ התפילין שנשאתי אתי והמוקצה שלי, והתפללתי מנחה, ואח"כ יצאתי לרחוב, ובשפת ידים שאלתי איפה איסטערן פארקוויי, וכשהראו לי איך לילך לאיסטערן פארקוויי, הלכתי בכוונה לבא ל - 770, ובדרך פגשתי את אבי שי' והמארח שלנו, הולכים לביהכ"נ, ושאל אותי המארח, היכן אני הולך, ואמרתי ל-770, ותיכף אמר לי: זיי ניט קיין גרינער, והסביר כי כשאבא ל- 770, כבר יהי' אחר התפלה, ואז נשארתי שם עד הבוקר.

- כח -

ר' מיכאל שי' [ע"ה טייטעלבוים] הי' חוזר הרבה פעמים הפתגם מר' יונה ע"ה, שהי' אומר שצריך להיות שתמים יהי' אצלו "עצמי ובשרי". וכן הי' באמת אצל ר' יונה ודודי ר' מענדל פוטערפאס ע"ה שנשאר ברוסיא אף שהיו יכולים ליסע [ודודי ר' מענדל עוד שלח אשתו לפניו והוא נשאר שם], בכדי לעזור להתמימים, ואלמנות ויתומים ליסע מרוסיא. וכן היתה ההנהגה ברוסיא בכמה וכמה שהיו מניחים א"ע לגמרי וגם באופן של סכנה בשביל הזולת.

- כט -

וכמו ר' יוסף שי' [ע"ה] בנו של ר' פרץ ע"ה [מאצקין] שהלך להשתדל בכדי לפדות (כמדומה) את ר' מוליע שי' [ע"ה] פרוס, והלך לא' מהשוטרים הגדולים שהי' שייך לאותו הענין והניח אצלו סכום גדול של כסף בשביל שהוא משחרר אותו, והוא בעצמו נסע ברכבת, וכשראו מהאנשים שלהם ומצאו אצל השוטר ההוא את הכסף, ושאלו אצלו מאין לו הכסף, והוא אמר תיכף שזה נתן לו ר' יוסף הנ"ל, וגם אמר להם איפה הוא נמצא עכשיו, והם נכנסו להרכבת והוציאו אותו והושיבוהו במאסר וכמדומה שישב טו שנים.

- ל -

זכור לי ממה שקראתי ברשימת סיפוריו של הרה"ח ר' שד"ב ע"ה נאטיק שפעם הזדמן ר' פנחס רייזעס עם א' מגדולי החסידים (כמדומה לי עם ר' הלל מפאריטש) והתוועדו ביחד.

(כמדומה לי שזה הי' קרוב לזמן פטירתו של ר' פנחס) ואמר ר' פנחס כמדומה לי אז מיר האבן זיך ניט פארשפילט (והיינו שלא בילה ימיו לריק). אבל על דבר א' הוא מצטער, כי ר' פנחס (שהי' עשיר) הלך ללמוד דרך בנתנית הצדקה מר' זלמן וועלקעס) (שהי' א' מחסידי אדה"ז) והי' לו דרך: שהי' מונח אצלו קופות של מטבעות זהב, וקופות של מטבעות כסף, וקופות של מטבעות נחשת, וכשעני הי' בא אצלו, הי' מעריך אותו על איזה קופה הוא

שייך, והי' מכניס ידו לתוך הקופה וכמה שנכנס בידו הי' נותן לו, ור' פנחס התחיל לעשות ג"כ ככה, רק דבר א' - אמר ר' פנחס - הי' חילוק ביני לר' זלמן, שר' זלמן לא הי' מונה המטבעות קודם שנתנם לעני, והוא ר' פנחס הי' כן מונה, וע"ז געה בבכ"י.

- לא -

שמעתי מהר"ח ר' משה ע"ה רובין (כמדומה לי ששמע זה מהרבי הקודם) ובסיפור זה יש גם מוסר השכל לתלמידי הישיבה:

שפעם א' תלמיד הבעש"ט ור' יונה שמו, הלך בגולה ובא למקום א' שהי' שם איש עשיר שהחזיק עשרה בטלנים על שולחנו, וכשר' יונה בא לשם והבעה"ב הכיר אותו שהוא אדם גדול ביקש ממנו שישאר אצלו וילמוד ביחד עם הבטלנים, והוא יפרנס אותו.

ביום א' ראה הבעה"ב שר' יונה הכין עצמו לצאת לדרך. ושאל לר' יונה וואס! מיר געפעלן דיר ניט? וא"ל כן: ניט איר (היינו הגבירים) געפעלט מיר, און ניט די בטלנים. איר האט זיך אלע אנגעזעצט אויף דעם ארעמאן, ושאל אצלו מה קרה?

ואמר שכשהי' בעיר איזה מס שבני העיר היו צריכים לתת, ועשו הגבירים אסיפה והחליטו שהעניים יתנו כמה שיכולים, והמותר ישלימו הגבירים. ושאל אצלו: א"כ מה לא טוב בזה? וא"ל למה לא נתתם הגבירים כמה שאתם יכולים, ואז העניים לא יצטרכו ליתן מאומה? והסכים לו שהוא צודק.

ושאל אצלו: און וואס האבן זיך די בטלנים אנגעזעצט אויף דעם ארעמאן? וא"ל כי אצל האדם ישנם אברים עשירים כמו המוח והלב, ויש אברים עניים כמו הקיבה, און זיי האבן זיך אנגעזעצט אויף דעם ארימאן, כי הם עוסקים בתעניות וסיגופים והם מענים את הקיבה. ובמילא אין להם כח ללמוד כ"כ, ואין מענים את המוח והלב, יותר טוב שיאכלו ויענו את המוח והלב.

- לב -

הי' חסיד א' אצל הצ"צ ושמו ר' נטע'לע מאלאסטישצינער שהצ"צ אמר עליו: "נטע'לע איז אַן". כי הי' בטל בתכלית, ומספרים עליו חסידים, כי הי' הולך בכל בוקר, ודופק בחלון הגביר דשם הי' מתנגד, ואומר לו: איצעלע אויף צו להכעיס דיר איז פאראן א ג-ט אויף דער וועלט. היינו שעל אף הביטול שלו, הי' לו דער חסידישער תוקף, לומר להמתנגד דבר כזה.

- לג -

ואביא כאן איזה סיפורים ששמעתי מאמ"מ ז"ל או מר' פרץ ע"ה מאצקין בענין בע"ת:

הרבי מהר"ש אמר פעם למשרת שלו, איך וועל פאר דיר בארימען זיך מיט מיין אייגנס, איין אייגנס וואס איך האב אזויפיל (ופרט סכום) כתבים פון מיין טאט'ן, און נאך א גרעסערער אייגנס וואס איך האב צוויי בע"ת, איינער איז געלעגן אין פראנצויזישער ביכער וואס דאס איז אפיקורסות, און יעצט איז ער א בינוני המתפלל כל היום (זה הי' ר' יעקב מרדכי בעזפאלאוו) און איינער איז געווען א משוקע בתאוות און יעצט איז ער נישקשה.

עוד סיפור מהצ"צ שאמר בסוף ימיו לפני המשרת או לפני א' מבניו שהתחיל להתאונן אז קיין צוויי וועלטן לעבט מען דאך ניט איז מיט וואס גייט מען אויף יענער וועלט, וא"ל המשרת או הבן וואס איז מיט תורה ועבודה וענה הצ"צ וואס תורה ווען עבודה? וא"ל ורבים השיב מעון? ושאל ווער? ואמר און וואס איז מיט דעם בירזער בע"ת? ושאל לו ווי איז ער? ואמר שהוא במצב טוב, וא"ל דו האסט מיר פשוט מחי' געווען.

- לד -

שמעתי מהחסיד ר' אליעזר ננס ע"ה (אף שסיפרתי בעבר זה הסיפור, אבל זה הי' לגבי ענין אחר) שכשאדמו"ר מהורש"ב קיבץ מעות בשביל הפאגראמירטע אידן (כמבואר בסה"ש תורת שלום ע' 237), הי' שם נחה

לאפיצער, והוא ה' אברך שזה לא כבר יצא להעולם והרויח בפעם א' מיליון טשירוואנצעס (הטשירוואנץ היתה מטבע חדשה שיצאה אז ברוסיה) וכשאדמו"ר דיבר שצריכים ליתן וכו', הלך לביתו, והביא כל המיליון טשירוואנצעס לאדמו"ר ואמר אדמו"ר מהורש"ב "אט דאס איז א תמים, א תמים איז הנחת עצמותו".

- לה -

ר' א"ח ע"ה רויטבלאט ה' מספר בהתועדויות און ער האט זיך געקאכט אין דעם סיפור: בנו של ר' איצע דער מתמיד ה' בעל נגלה גדול, וה' מאחרר לסדר החסידות, ור' ניסן נעמענאוו שה' המשגיח שלו, ה' תובע ממנו שצריכים לבא בזמן, ופ"א בעת התועדות, אמר ר' איטשע: ניסן איז א משגיח לכן הוא תובע זמן, אבער דער אמת, ניט אז מ'דארף לערנען חסידות, מ'דארף זיין חסידות.

- לו -

שמעתי בשם החסיד ר' מרדכי פערלאוו ע"ה [מח"ס לקוטי סיפורים] שהוא ה' א' מהגבאים של קופת בחורים בתו"ת בליובאוויטש, וסיפר מה שאמר אז כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ בתור מנהל פועל, ואמר אז להגבאים דקופת בחורים, שיש שטוענים שלמה לא הצליחו בליובאוויטש, כי היו רק זמן קצר (כי הסדר ה' בכלל, כי כשהיו נוסעים הביתה בשביל לעמוד לפריזיוו ("דרעפט") לא היו באים בחזרה). ואמר אדמו"ר מהוריי"צ כי כשבחור בא לליובאוויטש, צ"ל אצלו ההנחה, שבליובאוויטש נולד, ובליובאוויטש חי כל ימי חייו, ובליובאוויטש ימות, ועל הליובאוויטשער בית עלמין וועט מען אים מקבר זיין, ואז גם זמן קצר מספיק.

- לז -

כשדודי ר' מענדל ע"ה פוטערפאס ה' אצלי במאנטרעאל (כמו שסיפרתי פעם) אמר לי שיש חילוק בין חיל רוסיה ובין חיל אמריקני, כי חיל רוסיה יכול

להיות שהבגדים שלו לא יהיו בסדר אבל הביקס שלו הוא תמיד אויסגערייניקט, אבל חיל אמריקני הוא תמיד מסדר בבגדיו, אבל יכול להיות שהביקס שלו איז פארשטאפט.

וכן אמר (ר"מ) על עצמו, איך בין ניט קיין מסודר, אבל הענינים שאני צריך להגיש בשביל עבודתי (שאז הי' עבודתו לקבץ כסף בשביל יהודים רוסיא) זה תמיד מסודר ובעתו ובזמנו..

- לח -

וכן ראיתי בחברי מאז ר' גרשון מענדל שי' גרליק, וכבר כבתו ע"ז בבית משיח שהוא הי' לו הוראה בבחרותו לשמור הסדר, ואני ראיתי זה במו עיני (ובפרט כי לא ידעתי שהי' לו הוראה ע"ז, אף שהבנתי כך) ונפלאתי ע"ז במאד, כי לא הי' מסודר כלל, וכידוע דרכו בלקיחת משקה, שגם אז הי' מעין של עכשיו, ואעפ"כ להסדרים הי' בא בדיוק לרגעים, הי' יכול להתוועד כל הלילה, ובבוקר בשעה 7:45 (כמו שהי' אז הסדר) לא הי' מחסר רגע. וכן התפלה הי' מסודר בכל יום חושב דא"ח קודם התפלה ומתפלל בזמן, והולך לאכול ארוחת הבקר, ובכל יום הי' בחזרה מבית האוכל, ביחד עם בחור צעיר במתינות ומשוחחים בדרך, ובא לסדר נגלה 10:45 (כמו שהי' הסדר אז) ולא הי' מחסר רגע, וכן יום ביום, וזהו מסירה ונתנית של איש חיל, שמבלי הבט על טבעו, הוא מסור ונתון לעשות הנקודה כפי שנצטווה.

- לט -

שמעתי פעם מר' ישראל נעוועלער ע"ה, שסיפר אודות שלשה אברכים מנעוול, שהתחלת ירדתם היתה, "עס איז חיצוניות", התחלה הי' אצלם ענין הידורים חיצוניות, ואח"כ נעשה מנהגם חיצוניות, ואח"כ נעשה א דין אין שו"ע חיצוניות

- מ -

כשלמדתי במאנטרעאל, הי' אז שם שלשה אחים, א' הגדול למד בלייקוואוד, והוא לא הי' לו שום שייכות לחסידות, והוא הי' למדן ושמו בנימין. והאח השני הי' לו שייכות לחסידות כי למד חסידות עם ר' ניסן מאנגל שי', וגם הי' על יחידות, אבל הוא למד בישיבה מתנגדית, שמו יצחק. והוא הי' למדן קטן מהא'. והאח השלישי הצעיר שביניהם, והוא למד אצלנו במאנטרעאל, און גאר נישט קיין למדן, שמו אברהם, וכשאברהם התחתן, והי' לו איזה שאלה, ושאל לאחיו יצחק, וענה אחיו יצחק, "תשאל לבנימין" והוא ימצא לך היתר, ואברהם סיפר זה לנו, והוא שחק מזה. וזהו שגם הזיבורית שלנו, אבל הי' לו איזה חינוך של חסידות, כבר הי' "קוק" אחר על ענין דיר"ש.

- מא -

מספרים האטוואצקער תמימים, שבנסעם מרוסיה דרך שנגהאי, פעם בהיותם בדרך, והי' שם מסעדה שאמרו שהיא כשרה. מהתמימים שלנו, אף א' לא אכל שם, והתלמידים משיבת מיר אכלו שם, ואח"כ נתוודע שאינה כשרה, אז אמרו המירער הרי צריכים להביט מה הליובאוויטשער עושים. כי גם אצלם הי' מונח, כי יראת שמים זהו בליובאוויטש.

- מב -

מספרים ששאלו לתלמיד א' (כשהייתי ב"מדינה ההיא") מה יהי' כשמשיח יבוא? וענה: אז אומר להבעה"ב'סטע (בעלת הבית של הבית שהוא דר שם) אז איך לערן.. וזה הי' במחשבה דאז, ממש משיח, כשיכולים לומר בגלוי שלומדים, ואין צריכים להסתתר.

ולא רק במדינה ההיא אלא גם במדינות אחרות היתה ההלכה שעשו שונא ליעקב מודגש על כל צעד ושעל. זכורני כשיצאנו מרוסיה ובאנו לפולין (אף שהיינו שם רק איזה ימים), היתה נרגשת השנאה על כל צעד ושעל,

ובפרט על יהודי בעל זקן ופאות. וזכורני איך שר' ישראל נעוועלער סיפר אז איך שגוי תפס אותו בזקנו וכו'.

- מג -

סיפר ד"ר בראווער שי' [כנראה שהוא הי' מהמקורבים שנתקרבו לא ע"י חב"ד, אלא לאח"כ ע"י הסיפור דלהלן נתקרב לחב"ד] שכשהוא הי' עדיין בבוסטון [וכנראה שהוא לא הי' אז עדיין מקורב לחב"ד] והי' שם שליח א' (כנראה שזה הי' ר' משה שי' גורקאוו), והי' מביט עליו, איך שהי' מתפלל, והכיר עליו שהוא חי במשהו, וכך כשהי' מביט עליו, ניגש אליו, ואמר לו דו ווילסט זעהן דעם כח הפועל בנפעל?.. ואז התחיל ללמוד עמו חסידות, ומזה נעשה קירובו לחב"ד.

- מד -

שמעתי מר' פרץ ע"ה מאצקין שפעם עמד ר' מיכאל דער אלטער, בהתוועדות של כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ומישהו הסתירו, ואמר אדמו"ר מהורש"ב: "פארשטעלט עם ניט, א אלטער חסיד, א יונגער חסיד, שיין צוזעהן, שיין צוזעהן". וביאר הרב פרץ: כי בכלל אלטע חסידים לא מסרו עצמם כמו יונגע משא"כ הוא מסר עצמו, כמו יונגער חסיד.

וכן ראיתי בתחילת נשיאות כ"ק אדמו"ר מה"מ בהחסידי ר' סעדי' ע"ה ליבעראוו, שאף שהי' עוד מהציורים בליובאוויטש, הרי בתחילת הנשיאות של כ"ק אדמו"ר מה"מ כשיצאה השיחה של אלול של שבת מבה"ח אלול תשי"א "אינה לידו ושמתני לך", אף שהי' ענין חדש בהעבודה דאלול שלא הוזכר זה הענין אצל הרביים הקודמים, והרבי ביקש לפרסם זה, הנה הוא הלך, ממקום אצל אלו שלא מאנ"ש לפרסם השיחה, וכן הוא הי' א' מהשלוחים הראשונים (ובפרט מהגיל שלו), לנסוע לשליחות.

- מה -

שמעתי מר' ישראל נעוועלער ע"ה, שפעם עישן חסיד א' בר"ה, וחסיד אחר הוכיח אותו על כך, וענה לו הראשון דער רבי רייכערט אויך ר"ה, כוונתו על הרבי הרש"ב. כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ עמד שם והגיב להראשון: יונגערמאן! טוסט אלץ וואס דער רבי טוט!?

- מו -

שמעתי פעם אודות ר' נחמי' דובראוונא שהוא רצה למסור עצמו ללימוד החסידות (והיינו על חשבון הנגלה) ואמר לו אדה"ז (או הצ"צ) און ווער וועט מתיר זיין עגונות? די מתנגד'ישע גסי הרוחות!?

והנני להעתיק גם מ"בדידי הוה עובדא", שפעם בנסעי במרכז שליחות, והיינו בפילדלפי', ונכנסנו לרב א' ממשפחת סולובייציק, ודברנו עמו על הא ועל הא, וכשהכנסנו הדו"ח לכ"ק אדמו"ר מה"מ, הנה על זה הפרט שהיינו אצל הרב ההוא, העיר כ"ק אדמו"ר מה"מ האם דברו עמו בחידושי תורה?

וגם שמעתי שפעם כתב א' דו"ח לכ"ק אדמו"ר מה"מ, וכתב א' שהקשה לו קושיא, והוא תירץ לו במעשה (בסיפור), והעיר לו כ"ק אדמו"ר מה"מ, אז דו וואלסט עם פארענטפערט מיט א רמב"ם, וואלט איך געווען מער צופרידן.

- מז -

שמעתי מר' אבא ע"ה פליסקין שפעם שאל ר' דוד ע"ה האראדאקער בהיותו בחור בליובאוויטש בחודש אלול, לכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ מה צריך להיות עכשיו העבודה? וענה לו כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ לכאורה צריך עכשיו נעמען זיך ללימוד החסידות, אבער ס'איז פאראן נאך א טיר [הכוונה: שיכנס ליחידות לכ"ק אדמו"ר מהורש"ב וישאל אותן].

כשנכנס ליחידות, אמר לו כ"ק אדמו"ר מהורש"ב אז ער זאל זיך נעמען פאר לימוד הנגלה.

- מח -

כשהי' פה ר' פיניע ע"ה אלטהויז סיפר ממה שסיפר לכ"ק אדמו"ר מה"מ בכלל הנהגתו לגבי כ"ק אדמו"ר מה"מ היתה בברייתקייט, והתקרבות גדולה) שכשהיו באים מליובאוויטש לניקאליעוון ששם הי' החסיד דודו ר' אשר ניקולייעווער שהי' שואל איך הולך הרבי? ישר או שהוא חוגר מעט? אבל כשהיו באים לנעוול ששם הי' החסיד ר' מאיר שמחה חן הי' שואל מה אומר הרבי מאמרים בודדים או המשכים? והי' אומר וואס איז מיר א חילוק צי דער רבי גייט מיט פיס אדער ער גייט אן פיס?

וכשסיפר אודות משפט האחרון לכ"ק אדמו"ר מה"מ חייך חיוב רב.

- מט -

גם סיפר לנו, שכשהזכיר פ"א לפני דודו את הפריערדיגער רבי, וקראו בשמו (יוסף איטשע) גם בלא תואר "רבי" (כי כך היו נוהגים לקרוא אותו), ונתן לו סטירת לחי, ואמר לו קענסטו ניט זאגן דעם רבינ'ס זון אדער ר' יוסף יצחק?!

וכנראה שכן הי' בכל זמן שהי' כאלו שלא היו מדייקים באלו ענינים הנקראים ענינים חיצוניים, ויש שהיו מדייקים מאד במה שהוא שייך לכבוד הרביים.

וכן מספר ר' פאלע [רפאל נחמן] כהן ע"ה אודות איך שר' הלל חלק כבוד לצאצאי הרבי.

- נ -

שמעתי מר' אברהם ע"ה מאייארער שר' חיים בער קרימיטשוקער שהי' משכיל גדול בדא"ח, והיתה הנהגתו בהצנע לכת מאד, ופעם הי' בליובאוויטש והי' אז התגלות גדולה, היפך הנהגתו הנ"ל, וא' מהענינים של ההתגלות, שהתפלל בחגורה על בגדיו, בניגוד לכל פעם שהי' מתפלל בחגורה תחת בגדיו), ודיבר בעניני חסידות. ואמר הרבה משלים על א"ס.

והבנים של הרבי מוהר"ש, הרבי מהורש"ב ורז"א באו לשמוע הביאורים שלו, ואחר כל משל הי' אומר לעצמו: חזיר'שער צונג! פאר וועמען רעדסטו פאר דעם רבינ'ס א קינד?!

- נא -

ראיתי דבר מיוחד אצל דודי ר' מנחם מענדל ע"ה פוטערפאס עם חבריו מנעוריו רבי אבא ע"ה פליסקין, בשעה שר' אבא הי' נמצא כבר בבית אבות. בכל פעם שר' מענדל הי' בא לכאן, תיכף ביום ההוא הי' משיג מישהו שיקח אותו להבית אבות ויושב ומדבר עמו הרבה זמן, וכמדומה לי שהי' נוסע אליו בכל יום שהי' מתעכב פה. וכה נהג גם בזמן שר' אבא לא הי' יכול לדבר והוא הי' ממשיך לבקר אותו און פארבריינגען מיט עם.

- נב -

שמעתי פעם כמדומני מהרה"ח ר' פרץ ע"ה מאצקין, שפעם בא' ההתנועדות (אצל כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ²⁶), שא' חיפש ללחם משנה, ואמר לו הרבי שתכלית השלימות הוא בשבורות, וכן שמעתי מאבי מורי ע"ה, שהרבי מסלאנים (שמוזכר במבוא לקונטרס ומעין) בא לכ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע אודות ליסד חברה "מחזיקי הדת", וכשבא חזרה למקומו אמר להחסידים שלו "קוקט אויף מיינע אויגן וואויל זיינען די אויגן וואס קוקן אויף די אויגן וואס האבן געזעהן א אמת'ן צדיק". ואמר: איך בין געווען ביי אלע גוטע אידן, און דעם אמת האב איך געפונען אין ליובאוויטש. זיצט א איד (כוונתו על הרבי מהורש"ב) מיט צוויי גאלדענע זייגערלאך אין ביידע קעשענעס, מיט א גאלדענע קייט, פון איין קעשענע צו די צווייטע און אונטער דעם, א לב נשבר באמת".

וכן יש פתגם עס איז ניטא אזא גלייכע זאך ווי א קרומער לייטער, און ניטא אזא קרומע זאך ווי א גלייכווערטל, ניטא אזא גאנצע זאך ווי א צובראכענע הארץ.

- נג -

בשנת תשי"ט בחדש תשרי דיבר כ"ק אדמו"ר מה"מ בענין אור, מים, רקיע. ור' סעד' ליבעראוו [ע"ה] ה' אז בחדש תשרי כאן, וכשהתוועד דיבר ענין אור, מים, רקיע, בעבודה.

והסביר כי "אור" זה, רבי"; "מים" זה "חסידות"; "רקיע" זה "תפלה". והסביר למה "תפלה" זה "רקיע" ובענין מה ש"רבי" הוא "אור" ו"חסידות" זהו "מים". לא ביאר, אבל אצלי הונח אז שההדגשה בזה הוא: שהרבי הוא המקור של חסידות.

- נד -

יש סיפור שסיפר כ"ק אדמו"ר מה"מ שפעם אמר הצ"צ מאמר ואמר על איזה דבר "צ"ע". ואמר חסיד א' בשם "רנ"ט" אז ער קען פארענטפערן דעם "צ"ע". ולקח הרשב"ץ הפאנטאפל מרגלו ונתן לו על ראשו וא"ל דער רבי זאגט "צ"ע" און דו ווילסט פארענטפערן!?

- נה -

מספרים שבתחילת נשיאותו של כ"ק אדמו"ר מה"מ, פעם בליל ניתל, האבן די בחורים געמאכט פריילאך, ויצא כ"ק אדמו"ר מה"מ ואמר: וואס איז די שמחה וואס דער (איני יודע אם הזכיר שמו) איז געבארן געווארן?! ואז בחור א' ישב ללמוד, ואמר כ"ק אדמו"ר מה"מ אז מ'דארף עם אפשמייסן, כי אין לומדים בניתל.

- נו -

בש"ק פ' וישלח תשי"ד שהיתה אז התוועדות פתאומית, והיו כמה מהחסידים שהיו נוכחים אז והיו באמצע התפלה וכדומה, והרבי הכיר על א' החסידים שהוא באמצע התפלה (לפי זכרוני הי' זה ר' בנציון ע"ה שם טוב) ואמר כ"ק אדמו"ר מה"מ: בריינגט עם א טלית, און זאל ער אפדאוונען. וסיפר אז, כי בלעניגראד היתה המקוה רחוקה מאד ממקום שכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ הי' גר, וחסידים הלכו למקוה, וכשבאו כבר הי' מאוחר מאוד, ורצו לגמור שחרית קודם תקיעות ועשו מנין והתפללו שחרית ב20 מינוט (כן הוא בזכרוני).

וכשסיפרתי פעם הסיפור לפני התלמידים בשנים הקודמות באהלי תורה, הי' שם בחור א' ושאל מהו התוכן בזה הסיפור? ואמרת לי לו מה שלפי דעתך, כי התורה נק' חיים עולם היינו שהתורה מורה ווי צו לעבן אויף דער וועלט, התורה לא באה רק צו מאכן פרום, אלא להורות איך שצריכים להתנהג בחיי יום יום, וזה מורים לנו, אז אמאל דארף מען דאוונען באריכות און אמאל דארף מען ניט דאוונען באריכות, אמאל דארף מען לערנען און אמאל דארף מען ניט לערנען.

- נז -

הבנים של ר' חאניע מאראזאוו מספרים שר' חאניע הי' מהדר גדול, וכן הי' מתענה הרבה תעניות, אבל אף א' לא ידע מזה, כי ברבים לא הי' מהדר, וכן גם אם הי' באמצע תענית, אם הי' מזדמן לו חסידישע פארבריינגען, הי' מתוועד עמהם, ובמילא אף א' לא ידע מהתעניות שלו, ומהידורים שלו.

- נח -

ר' פרץ מאצקין ע"ה מספר ע"ד התמים הידוע מליובאוויטש ר' לייבע שיינין וסיפר שבכלל בליובאוויטש לא היו מתוועדים הבחורים בעצמם כ"א עם המשפיעים, ורק בשמחת בית השואבה, היו הבחורים מתוועדים בעצמם. ובא' ההתוועדויות האלה הי' שם התמים ר' לייבע שיינין ע"ה, און ער האט

זיך געקאכט און געטענה'ט אז ער פארשטייט ניט, עס שטייט אין חסידות אז עס איז דאס א וועלט. און עס איז דא א הסתר, ואמר: הסתר פעסטער מעסטער. . ניטא קיין וועלט און ניטא קיין הסתר! אט איז ער געווען אין באברויסק, און עס איז ניטא קיין וועלט, און ניטא קיין הסתר! ור' פרץ תיאר מה הי' שם בבאברויסק. כי האבא שלו הי' עורך דין (לאיער) ואחיותיו היו וועלטישע, והיו מחזיקים אותו למשוגע והיו מושכים אותו בכנפי בגדיו, ואומרים לו "לייבע קום אין טיאטער", ואעפ"כ הוא לא הרגיש שום הסתר.

- נט -

מספרים על החסיד ר' אברהם אלי' אקסילראד ע"ה שנסע לאמעריקא עוד בזמן שכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ הי' ברוסיא. ואדמו"ר מהוריי"צ אמר ברוסיא בשעת התוועדות אז אברהם אלי' האט נאך קיין איינמאל ניט אויפגעהויבן די אויגן אויף די הויכע מויערן פון אמריקה (ואף שהי' ידוע אז, אז מ'קומט אין אמעריקא ווערט מען קאליע, הנה הוא עמד בתוקף, ניט אונטערווארפן זיך אונטער דער וועלט).

גם מספרים כשכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ הי' כבר באמעריקא, ור' אברהם אלי' הנ"ל הי' רב בבאלטימאר וציוה עליו כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ שילבוש "שניפס" והוא קיים מה שציוה לו, אבל הי' ירא אז ער זאל ניט פאר אמעריקאניזירט ווערן, לכן מאז לבש "גארטל" במשך כל יום.

- ס -

שמעתי מהרבי מה"מ על יחידות, כששאלתי על איזה ענין - איך לעשותו? וענה לי: "כל מה דפשיט מעלי טפי".

- סא -

יש סיפור משני חסידים איידעם ושווער. שניהם רצו לעשות איזה ביזנעס, וכתבו להרבי (באותו זמן) והרבי ענה שלא לעשות את הביזנעס, והאיידעם

הראה להשווער שלו את מענת הרבי. וענה לו השווער "אזוי לערנט מען דעם רבינ'ס א בריוו?! תחילה צריכים ללמוד חסידות ולהתפלל באריכות ואח"כ לומדים המענה. וכן הי' למדו חסידות והתפללו ואח"כ ישבו ללמוד המענה והתחיל לדרוש "מאחר שכתוב לא לעשות הביזנעס, א"כ יש סברא לעשות..." וכך געדרייט און געדרייט עד שהמסקנה היתה לעשות הביזנעס, ומובן וואו מ'איז פארפארן.

וי"ל ע"פ דרך הדרוש, שהי' עוד שווער ואיידעם, שאול המלך ודוד המלך. עבודת דוד היתה "הוקם על", "עולה של תורה", ושאל מרחובות הנהר (משכיל) הנה גם כשהי' לו ציווי מפורש להרוג צאן עמלק, ואעפ"כ השאיר הצאן, כדי להקריב קרבנות, ועוד אמר "הקימותי את דבר ד'", כי רצה לקיים ע"פ פנימיות הכוונה ולא בפשטות²⁷.

- סב -

מספרים שבתחילת התייסדות ישיבת תו"ת כשאמרו להרבי מוהרש"ב שצריכים משגיח בשביל הישיבה אמר הרבי: אויב מ'דארף א משגיח דארף איך זיי אינגאנצן ניט, ואמר שאח"כ פעלו שיסכים למשגיח.

- סג -

הנני זוכר שבשעה שדיבר בשיחת שמח"ת תשי"ט על ניגון שאמיל אודות ש"אפי' צדיק גמור עובד ה' ביראה ואהבה בתענוגים אעפ"כ..", בכה.

- סד -

בהנוגע להענין בשלילת השיטה: "אדער גאר אדער גארניט" - שמעתי מר' סעדי' ע"ה ליעראוו ממה שמע שר' גרונם הי' אומר, אז מ'דארף זיין א

(27) נתבאר בלקו"ש ח"ג ע' 913 - המעתיק.

ליובאוויטשער חסיד, און אויב ניט, איז לכה"פ א קוידענאווער חסיד, און אויב ניט איז לכה"פ א פרומער מתנגד.

ואני חושב שעד"ז אפ"ל בליובאוויטש גופא, כי יש ליובאוויטש שבליובאוויטש, והיינו שיש לו רק לא רק מעשה בפועל ולא רק הרגש הלב, אלא גם הבנה והשגה (חב"ד), ויש קוידענאוויטש שבליובאוויטש, והיינו שחסר לו בהבנה והשגה, אבל עכ"פ שיהי' לו הרגש הלב (חג"ת), ויש א פרומער מתנגד שבליובאוויטש, והיינו עכ"פ יהי' שלם במעשה בפועל (נה"י).

- סה -

יש סיפור שחסידים היו מספרים בתור משל, אז אמאל איז געקומען א אידענע אין א ספרים סטאר, צו קויפן א סידור מיט חסידות, האט מען ביי איר געפרעגט: אידענע, אויף וואס דארפט איר א סידור מיט חסידות? האט זי געענטפערט: גאנץ פשוט! אז מ'קויפט א פשוט'ן סידור איז אז ס'פאנגט זיך אן צו רייסן, רייסט זיך דער סידור, אבער אז מ'קויפט א סידור מיט חסידות איז טאמער וועט זיך רייסן, וועט זיך רייסן די חסידות, אבער דער דאוונען וועט בלייבן גאנץ.

כך היו אומרים חסידים כשאין לומדים חסידות, נאר מ'איז קוים אן ערליכער איד, איז טאמער עס רייסט זיך רייסט זיך דער ערליכער איד, אבער אז מ'לערנט חסידות, הנה גם אויב עס וועט זיך ח"ו רייסן, וועט זיך רייסן די חסידות אבער דער ערליכער איד וועט בלייבן.

- סו -

שמעתי שר' איטשע דער מתמיד נכנס ליחידות (כמדומה לרבי רש"ב) על שאכל (או נדמה לו שאכל) חלבי קודם שש שעות אחר בשר, והרבי אמר לו איי איטשע ווייל דארך מען איבער טראכטן איידער מלייגט אריין א ביסן אין מויל.

- סז -

בזמני מהחסידישע בחורים שהתעסק בעבודת התפלה, והתעסק הרבה במסיבות שבת, אעפ"כ נתן הרבה זמן על לימוד השו"ע שלמד זה אחר הסדר, וידע ההלכות על בורים, ה' הבחור (אז) משה גורקאווי שי' שעכשיו הוא שליח בבוסטון.

ומהחסידים בזמני שהיו גרויסע שו"ע אידן ובקיאים בדינים און גילעגן אין דעם היו החסידים ר' אלי' חיים ע"ה רויטבלאט ור' נחום הלוי ע"ה לאבאקווסקי.

- סח -

שמעתי מר' ישראל ע"ה הלוי נעוועלער בעת שהייתי נוכח בא' ההתוועדויות עם הבחורים (זה ה' בפאקינג אחר שר' ניסן נעמענאווי נסע לצרפת והוא נשאר משפיע במקומו).

כשהי' בחור אומר לחיים ה' אומר לו: "וואס ווינטשטו זיך?" והיינו שמלבד המעשה בפועל שצריך להיות כדבעי, צריך להיות גם ה"וואונטש" כדבעי - מהי משאת נפשו?

- סט -

מספרים שהרבי הקודם אמר להתמימים דאטוואצק:

זיצן דארפט איר אין מערב, אבער אז עס מאכט זיך עפעס אין שול, דארפט איר שרייען פון מערב, מ'זאל הערן אין מזרח. היינו שצריכים להתנהג בביטול, אבל כשצריכים להראות תוקף צריכים להראות תוקף.

וכן מספרים על החסיד ר' לייב שיינין שהי' א ביטול'דיקער איד אבל כשהבעה"ב לא קראו אותו להס"ת ב"הרב" לא הלך. ואמר דער רבי האט מיר געשיקט אהער פאר א רב.

- ע -

ישנו סיפור ידוע מר' אשר ע"ה סאסאנקין, ואכתוב הסיפור איך שהוא זכור לי ממה ששמעתי הסיפור ממנו.

סיפר שבלאגער (זהו מקום של עבודה כפי) עשה שם בע"ת, והבע"ת נעשה עוד חזק יותר בעניני אידישקייט ממנו (כך סיפר). כשהתקרבו ימי החנוכה, הנה ר' אשר בעצמו חשב להדליק נרות חנוכה באיזה אופן שיהי, אבל הבע"ת הנ"ל אמר שאינו מתאים כך, אלא שצריכים מנורת חנוכה. וכן הי' שמצא פח ועשה מזה מנורה. וקבצו קצת חמאה, והדליקו בכל לילה, וזה הי' אסור שם להדליק נר.

בנר חמישי, אמרו להם שהמפקד הולך והגויים אמרו להם שיזרקו זה לתוך השלג, והבע"ת אמר בשום אופן לא, וכשבא המפקד, והביט משך זמן על הנרות, ואח"כ שאל פיאט (חמש)? וענה לו ר' אשר: פיאט. ובוזה נסתיים כל הענין ולא אמר לו שום דבר.

- עא -

דודי ר' מנחם מענדל ע"ה פוטערפאס סיפר לי (בהיותו פעם אורח אצלי על איזה ימים, שזה הי' בשנים הראשונים לבואו מרוסיא, שבכל פעם שבא לכ"ק אדמו"ר מה"מ, הי' מתעכב כאן משך זמן והי' נוסע בכל הסביבות לקבץ כסף מאנ"ש עבור יהודיים מרוסיא, ואז גרתי במאנטרעאל, וכשבא למאנטרעאל לקבץ כסף, התארח אצלי והיינו משוחחים הרבה פעמים, ודיבר גם בגילוי לב, ואז סיפר אודות עצמו) שאחר שנשתחרר מהתפיסה, ושלחו אותו למחנה כפי, ואמר שאז התחיל כל הצרות, כי בהיותו בתפיסה הרי לא הי' צריך לעבוד, ולכן לא הי' הבעי' של עבודה בשבת אבל כשבא למחנה כפי, שצריכים לעבוד שם, אז התחיל הבעי' עם עבודה בשבת.

ואמר: שהוא חשב עד"ז, מה יעשה? והרי אם לא יעבוד בשבת הרי הוא מאבד עצמו לדעת ואין לו חלק לעוה"ב, אבל אח"כ חשב הרי בלא"ה אין לו עוה"ב, ועכ"פ שלא יעבוד בשבת, (כשהתארחתי פעם אצל אינו חסיד,

וסיפרתי לו הסיפור הנ"ל הגיב ע"ז, שהיינו שהי' ע"ה ולא ידע שאין צריכים או שאסור למסור נפש ע"ז ואני לא עניתי לו אז מאומה ע"ז, אבל בשנה זו למדתי עם התלמידים מאמר דחנוכה, ושם אומר כי המס"נ דחנוכה הי' למעלה מטו"ד דקדושה, כי היו יכולים אריינקלערן בזה אם היו צריכים למסור נפשם על אלו המצוות שהי' הגזירה עליהם, רואים מזה שבחסידות מביטים ע"ז באופן אחר).

והמשיך ר"מ: שהי' לו הצלחה שבא לשם בתחילת השבוע, ולכן עבד כל השבוע בחריצות, (וזה הי' חידוש להם, כי כל א' רוצה לעבוד מה שיותר פחות, כי שם היו נופלים מהכחות מרוב העבודה), וביום ששי בא להנאטשאלניק ואמר לו: יא ראבאטאט סובאטא ניע בודו! (היינו שלא יעבוד בשבת) ואמר לו הנאטשאלניק: מה הפירוש שאתה לא תעבוד?! אתה כן תעבוד!

אמר לו ר' מענדל: א) אני אוכל לעבוד ביום שתי מנות (וזה הי' כבר כמו לקבל ע"ע המיתה, כי ע"פ הרגיל היו (נופלים מהכחות). ב) תוכל לשלוח אותי למחנה כפי' 25 שנים. ג) תוכל להניח אותי בקארצער (צינוק) (וזה הי' עוד יותר קשה מלשלוח למחנה כפי' 25 שנה). וכשהנאטשאלניק שמע איך שהוא מקבל ע"ע אלו המיתות, הוא נתבטל, וכבר לא עבד בשבת, לא רק אצל זה הנאטשאלניק אלא גם כשעברו לממונה אחר, האנשים שהיו עמו אמרו להנאטשאלניק השני, שזה לא עובד בשבת.

- עב -

וכן הי' עם חבירו בדומה לו ר' אשר ע"ה סאסאנקין. שכשבאו למקום חדש, או שבא מפקד חדש, אמרו האנשים למפקד החדש שזה האיש אינו עובד בשבת, ואמר המפקד מה הפי' שאינו עובד? אצלי יעבוד, אמרו לו: הויב זיך ניט אן מיט עם, וויילע דו וועסט פארלירן. וקרא המפקד את ר' אשר ואמר לו נו! מחר תצא לעבודה? ר"א אמר לו: לא! שאלהו שוב: למה? הלא מחר אינו שבת? אמר לו כי מחר הוא יו"ט (שמיני עצרת). אמר לו, אבל עכ"פ תהי' שם, כי כשיבואו למנות האנשים תהי' שם? אמר לו: טוב.

כולם עבדו, והוא מתפלל, והוא הרגיש עצמו קצת מבולבל שם, ומצא לו איזה מקום מסתור והתפלל שם. ובאמצע באו למנות האנשים ור' אשר לא הי' שם. והמפקד הי' ירא לנפשו, כי הוא הי' האחראי. ושלח אנשים לבקשו עד שמצאוהו, וצעקו עליו כי המפקד מחפש אותך, כי אם אתה לא תהי' שם הוא בצרה. והביאו אותו להמפקד, והזהיר עליו אנשים שישמרו אותו, שלא ילך משם.

אח"כ אמרו לו הגוים אנחנו עובדים, ואתה לא עובד, עכ"פ תשמח אותנו, אמר טוב. והתחיל לשיר ניגוני יו"ט. ועשה לו שמח"ת. אבל רצה גם לרקוד, כי הלא שמח"ת היום, אמר להם אתם חושבים שאני יכול רק לשיר, אני יכול גם לרקוד, אמרו טוב. תרקד לפנינו. ואמר להם שהם יעמדו בעיגול, והוא ירקוד באמצע (ור' אשר סיפר זה הסיפור ברבים, כי הוא הי' בבחי' ואתהלכה ברחבה).

הרי שהחסיד בתקיפות שלו, לא רק שלא עבד ביו"ט אלא גם שרקד שם בשמח"ת.

- עג -

שמעתי על החסיד ר' חנוך הענדל שהי' המשפיע הראשון בליובאוויטש, שלפני שנהי' למשפיע בליובאוויטש הי' לו "שענק" ומזה הי' פרנסתו ושם בהשענק היו רוקדים וכו' וכו', והוא הי' יושב ומתפלל ופניו כנגדם בעינים פתוחות ומעיניו האט זיך געגאסן טרערן, וכל מה שאירע שם לא הי' נוגע לו כלל.

- עד -

שמעתי מפי ר' שמואל ע"ה לעוויטין, כי בעיר שהי' שם רב התורת יקותיאל, גר שם גם ר' אהרן הגדול מקארלין (ומספרים בזה מה שהזהירו את ר' אהרן בנוגע להתורת יקותיאל, אבל איני זוכר בדיוק) פעם נכנס ר' אהרן להתורת יקותיאל (בתור בעה"ב שנכנס להרב לשאול שאלה) וא"ל: "רבי! יש לי שאלה כתוב בתורה "ואהבת את ה' אלקיך", "את ד' אלקיך

תירא" וואס טוט מען אז עס האט זיך ניט ליב און עס האט זיך ניט מורא? (התורת יקותיאל הבין שהוא כן יודע התירוץ, ומה שהוא שואל אותנו, כוונתו להתורת יקותיאל עצמו, היינו לשאול אותו אם הוא יודע התירוץ) וא"ל התורת יקותיאל: איז וואס איז די עצה? וענה לו: פאר אין מעזריטש, און אויב דו ווילסט וועל איך דיר געבן א כתב המלצה, והסכים. ור' אהרון נתן לו כתב המלצה. התורת יקותיאל נסע למעזריטש, וכשבא להמגיד ונתן לו הכתב, והמגיד קרא בהכתב והביט עליו, ואמר: איך זע ניט וואס ער שרייבט. כי כתב עליו "מכף רגל ועד קדקד אין בו מתום" ואח"כ אמר המגיד: אפשר האט די וועג איבערגעמאכט.

- עה -

סיפר לנו המשפיע שלנו החסיד ר' ניסן ע"ה נעמענאו, שבעת שישב בתפיסא ברוסיא, ועמו ישבו עוד חסידים, ושם עמהם בתפיסא ישבו גם יהודים אחרים שלא התנהגו בחיים ע"פ התומ"צ, וישבו מצד סיבות אחרות. והיהודים ההם אמרו להחסידים אנחנו איננו מבינים אתכם. אנחנו אוכלים כל השנה כל המאכלים וגם בפסח אנו אוכלים הכל, ואעפ"כ חיינו אינם חיים. ואתם, כל השנה אינכם אוכלים התבשילים, ובפסח אינכם אוכלים גם לחם, ואעפ"כ אתם חיים.

- עו -

שמעתי מר' ניסן ע"ה בהתוועדות ותוכנו כי שמחה אמיתית הוא דוקא אצל חסידים.

סיפר: כי פעם בא חסיד לאחיו עולם'שער, שלא ראה אותו הרבה שנים, ואחיו שמח בו. והיות כי ה' עשיר, עשה בשבילו סעודה גדולה, כל מיני מאכלים ומשקאות והרבה אור וגם כלי זמר הביא. ובאמצע הסעודה הוא שואל לאחיו החסיד: וואס זאגסטו אויף דעם, ברודערקע? עונה לו אחיו החסיד: עס איז זייער גוט, אבער ס'איז ניט פריילאך. ואמר שאפשר שחסר זה המאכל, או זה המשקה? וצוה להביא זה. ואח"כ שאל לו עוד: און וואס

זאגסטו יעצט, ברודערקע? וענה לו שוב: עס איז זייער גוט, אבער ס'איז ניט פריילאך. ואמר אפשר פעלט דאס אדער יענס, וצוה להביא אותה. ושאל לו עוד פעם, נו! וואס זאגסטו איצטער? ואמר: עס איז זייער גוט, אבער ס'איז ניט פריילעך. ושאל לו: און וואס איז פריילאך? ואמר לו: אני אתאר לך איך שהוא אצלנו: יושבים בבית קטן, אצל שולחן קטן, וקצת אור, ועל השולחן קצת משקה וקצת פארבייסן און עס איז פריילאך.

- עז -

שמעתי בנעורי מהרב ר' מענדל ע"ה דובראווסקי שהי' פעם א' בברית מילה, שהי' נוכח בה הגאון ר' שלמה קלוגער, וראה שמתמהמה בהברית. ושאל מה זה? ואמרו שבעל הברית (ואפשר שהי' אבי בעל הברית) הוא חולה מסוכן ונוטה למות ולכן ממתינים עד שימות כדי שיוכלו לקרוא להילד בשמו.

ואמר ר' שלמה "ווארטן אויף א אידן ער זאל שטארבן?! וצוה שיעשו הברית ולא ימתינו. ואחר הברית בעת הסעודה נתן לו ברכה שיבריא וכן הי'." וע"ז אמר ר' מענדל שמזה רואים כמה גדול "כח התורה".

- עח -

זכורני ביו"ד שבט הראשון של נשיאות כ"ק אדמו"ר מה"מ, שמפאריז שלחו אז באופן רשמי כתב התקשרות, וביו"ד שבט דיבר אז ר' ניסן אודות התקשרות לכ"ק אדמו"ר מה"מ, ועמד אז ע"ז שבמאמר באתי לגני תש"י אות ה' מביא מהרמב"ם "מיסודי הדת לידע שהא-ל יתברך מנבא בני האדם", ואמר אז שזהו רמז לענין ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר מה"מ, ואז שמענו ממנו שענין "רבי" זהו ענין "נבואה".

- עט -

שמעתי מהמזכיר הרב לייב שי' [ע"ה] גראנער ששמע הסיפור מבעל המעשה עצמו.

שפ"א בא לנ"י. חסיד מאוסטרלי' (איני זוכר שמו) והי' לו מכיר חסיד באבוב, והחסיד הנ"ל הזמין אותנו שישתתף המלוה מלכה שלהם, והוא הסכים.

בעת המלוה מלכה פנה אליו באבאווער רבי ואמר לו אני רואה שאתה חסיד ליובאוויטש, יש לי בקשה אליך שכשתהי' אצל הרבי שלך בקש אצלו, אודות ענין א' שאירע במחנם, שהיתה אשה א' שרוצה להתגרש מבעלה, והמשפחה לא רצו בזה. והשתדלו בכל מיני השתדלות לפעול עלי' שלא תתגרש, וכשראתה שלוחצים עלי' הרבה, ברח מהבית. ועכשיו לא יודעים איפה היא נמצאת, ועכשיו הבעל כבר רוצה להתגרש, אבל היא לא נמצאת וכשהי' אצל הרבי יבקש ממנו אפשר יוכל לעזור בזה. וכן עשה.

הרבי אמר לו שכשתבוא לאוסטרלי' תיקח מטוס לעיר א' שהרבי נקב בשמה, ולא אמר לו שום דבר איפה ליסע ומה לעשות והוא עשה כמו שהרבי הורה לו. ובמטוס ישבה אצלו אשה א', ושאלה אצלו, איך אצלכם היהודים, כשא' רוצה לעזוב את האמונה היהודית, מה עושים? אם עוזבים אותו לנפשו או שמשתדלים להביא אותו חזרה? וענה החסיד שמשתדלים להביא אותו חזרה. ואמר לו שיש לה חנות

ובאת אלי' אשה א' יהודית ועובדת אצלה, והיא נתידדה עמה, וסיפרה לה כל סיפורה, והיא ברחה ממקומה ומכל היהדות. והוא הבין שזהו אותה האשה.

הוא ביקש ממנה הכתובת וכשבא לשם בתחילה לא רצתה לדבר עמו, וכשאמר לה שהוא נשלח אלי' ע"י הרבי מליובאוויטש, וע"י נס, התחילה לדבר עמו. ואמרה לו שלביתה לא תחזור בשום אופן, ואמר לה שעכ"פ תקבל גט והיא הסכימה ע"ז. והוא סידר הענין בטוב, והיא נסעה לא", ונישאה לחב"דניק וכו'.

- פ -

הנני זוכר שפעם בשנים הראשונות לנשיאות כ"ק אדמו"ר מה"מ, שאז האט מען זיך נאך ערלויבט צו זאגן עפעס ביים פארבריינגען, ואז דיבר כ"ק אדמו"ר מה"מ אודות מעלתו של יהודי (ואפשר דיבר גם אודות הברכה "שלא עשני גוי", כי אינני זוכר) ואז עמד ר' נחום חדש (א איד אָן א בארד אבער א ווארעמער חסידישער איד) ואמר בקול: ברוך שלא עשני מתנגד.

- פא -

סיפר הרב זעליג סלאנים ע"ה שבהיותו בלויבאוויטש אמר לו המשגיח או המשפיע, זה שהרבי אמר עליך אז דו ביסט אן איידעלער אינגל, אויף דעם ביסטו ניט שולדיג נאר דיין טאטע.

- פב -

זכור לי שכ"ק אדמו"ר מה"מ אמר לר' הענדל ע"ה ליבערמאן בלשון רוסית "סמיעלא איוו באי פאידיאם", שהכוונה הוא שנלך במלחמה בבטחון.

- פג -

סיפר לי ר' אבא ע"ה פליסקין על החילוק בין ר' איטשע דער מתמיד ור' דוד הורודוקר. כי ר' איטשע דער מתמיד כשהי' נוסע בטראמוויי (זוהי רכבת שהולכת באמצע העיר על פסים) הי' הולך למרכבה האחרונה וישב כשפניו להפסים. ור' דוד הורודוקר כשהי' נוסע בטראמוויי הי' נוסע באמצע ומן הצדדים היו יושבים מכל הסוגים. ולא הי' נוגע לו כלל כי הי' מופשט מהעולם. כן מספרים כי ר' איטשע דער מתמיד אמר פעם על עצמו "איך בין ניט קיין מופשט ווי דוד הורודוקר, כי ר' דוד גם לאחר שעבר כבר הרבה שנים מהמהפכה הידועה ברוסיה, חשב שניקאליי הוא עדיין קיסר. ואמר ר' איטשע דער מתמיד ע"ע "איך ווייס יע אז ניקאליי איז ניט קיין קיסר".

- פד -

כשאירע אצלי הסיפור מיט דער בארד (קיץ תשמ"ג) הי' לי אז בשבוע שקודם לזה "אינטערוויו", עם האמא של הבחור שלמדתי עמו, והיא שאלה אצלי כמה קושיות וטענות על ליובאוויטש וכו', ואחר כל החילופי דברים, אמרתי לה: א) מה שברוסיא היחידים שעמדו בנסיון הי' ליובאוויטש, וע"ז אמרה לי ס'איז אמת. ב) אמרתי לה אודות השלוחים, שאם יש מישהו מחוג אחר, שיסע אברך א' למקום נדח, ולא רק שלא יתקלקל משם, אלא אדרבה, יחזיר את אחרים בתשובה, וע"ז שתקה, ולא אמרה שום דבר. ובאמת זהו לא פחות חידוש מהנסינות ברוסיא, כי שם הם הנסינות מעניות וכאן הם נסינות מעשירות.

- פה -

סיפר ר' לייזר ננס ע"ה שהוא עמד פעם אצל כ"ק אדמו"ר מהורש"ב להכניס ליחידות, ונכנס החסיד ר' לייזער ציצערקסער ע"ה ואמר לו אדמו"ר מהורש"ב ער זאל ארבעטן מיט יונגע לייט אבל לא לומר להם החסרונות, כי זה הם יודעים מעצמם, כ"א לומר להם ש"הנפש השנית בישראל היא חלק אלקה ממעל ממש וכו'".

- פו -

מובא בספר השיחות תש"ו-תש"י ע' 375 [מהתוועדות ליל שמחת תורה תש"י]:

"(כ"ק אדמו"ר שליט"א אחרי אחד מבין הנאספים ליתן לו משקה ומזונות, והביט לכל צד ולא מצא אותו, ואמר: איך זוך מיינע קאסטאמער, וואו איז א.ה. ואמר א' מהמסובים ער איז פ[ון די אמת'ע רבינ'ס קאסטאמער. וענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:;) עס איז א מנהג ביי סוחרים ווען מען קומען זיי פרעגן אויף זייער סחורה זאגן זיי פעטעך, פעטעך, דו ביסט עפעס א מבין אויף סחורה, מייך סחורה אפילו אביסעלע פון איהר איז מיט גאלד גלייך".

ושמעתי שא.ה. (בשיחה) זהו אברהם העלדערמאן והי' בא הרבה להתוועדות כ"ק אדמו"ר מה"מ. והרבי הי' מקרבו מאד, ובאופן של חיבה, והי' קורא אותו אברהם קאלסקער, אף שרק בסוף ימיו אמר בקול בהתוועדות של כ"ק אדמו"ר שמודה להשי"ת שזכה בסוף ימיו להיות שומר שבת, ושמעתי שהא' מהחסידים הי' ר' שמואל לעוויטין ע"ה.

- פז -

כשהייתי נכנס להחסיד ר' אבא ע"ה פליסקין והי' מספר סיפורים חסידיים הי' אצלו א גרויסער קאך בהענין שאצל חסידים יש ההנחה שהקב"ה מקבל שבים, ולכן גם אם הי' לו ח"ו נפילה גדולה, הבכנ אצלו הוא שא"כ דארף איך יעצט דאוונען געשמאקער.

- פח -

ידוע מהרביים וכן זכינו לשמוע הרבה פעמים מכ"ק אדמו"ר מה"מ, ההפטורות בהתעוררות מיוחדת (וגם בבכיות). וכן ראינו, גם מהרבה חסידים. בפרטיות ראיתי זה אצל ר' ישראל ע"ה הלוי נעוועלער.

מההפטורות ששמעתי מהרבי הי' אצלי בפרטיות הפטורה א' שפעל עלי הרבה בשעתו, והיא הפטורת "שמעו" שאומרים בג' שבועות. במילים "לא כי זרים אהבתי ואחריהם אלך" שמעתי זה באופן כמו מענה על יחידות.

- פט -

מספרים על א' המשכילים בדייטשלאנד שהי' נוהג עדיין בדרכי התומ"צ שסיפרו לא' מגדולים דשם בזמן ההוא (ואיני זוכר אם שזה הי' החתם סופר און מישהו אחר) על המשכיל ההוא שבשבועות דשנה ההיא, לא הניח עשר ?? כמו שהי' המנהג שם, וכן המנהג עכשיו בכמה קהלות, וענה הגדול ההוא שישנה העברה הי' עדיין מודה במקצת, ולכן הי' חייב בשבועות, בשנה זו הוא כבר כופר בכל, ולכן הוא פטור משבועות.

- צ -

בר"ה תשי"ז בתשליך הידוע כשהי' סגור, והרבי עבר הגדר, כשבאו חזרה, אמר ר' שמואל לעוויטין ע"ה שמזה יכולים ללמוד מס"נ על מנהג.

הסיפור דלהלן שמעתי מפי הרב דיסקין ע"ה כשהי' פעם כאן אצל הרבי. וזה הי' התוועדות כ' אב שחל בשבת. ואז סיפר לפני הרבי שהוא ישב במאסר באותו בית האסורים שישב רבי לוי יצחק. וסיפר שבאו אליו במוצש"ק שיחתום על איזה דבר. ואמר להם שלא יחתום עד שיתנו לו שני גפרורים לברך בורא מאורי האש, כי כך הי' מנהגו שלא לעשות מלאכה קודם הבדלה.

- צא -

שמעתי מהרה"ח ר' אלי' חיים ע"ה רויטבלאט: פעם נפגשו מחונכי ותלמידי ר' הלל מפאריטש עם ר' פסח מאלסטאווקער, שואל אותם ר' פסח איזה מאמרים אומר לפניהם ר' הלל? ואמרו לו שהמאמרים הם בענינים גבוהים באלקות כמו אוא"ס שלפני הצמצום. ושאל אותם א"כ במה אתם מתפללים? ואמרו לו בפירוש המילות. ושאל אותם א"כ למה אתם צריכים החסידות? וענו לו כדי שכשנאמר ברוך אתה ד', נדע על מי אנו מדברים.

- צב -

סיפר ר' אברהם מאיאר ע"ה אודות חברו מליובאוויטש (אני הכרתי אותו) שבתחילה הי' מתנגד וישב בביהמ"ד ולמד בלילה לאור הנר, וכשהנר נגמר וכבה קפץ האור של הנר, ונדמה לו שהשכינה נתגלתה לו, זה סיפר בעצמו כשנעשה חסיד.

- צג -

ברצוני להדגיש בענין החומר שבתעניות שמדרבנן, שבזה נכלל גם תענית צום גדלי', אף שמפי השמועה שכ"ק אדמו"ר מה"מ אמר ליחידים להקל בו, ה"ז הוראה פרטית לאנשים פרטיים ואין זה נוגע להכלל וח"ו להקל בו.

וברצוני לבאר זה ע"פ פשטות, והוא כי הלשון שאמר כ"ק אדמו"ר מה"מ להאנשים פרטיים, הוא שבליובאוויטש לא היו מתענים בצום גדלי', והביאור הנראה לי בפשטות הוא, כי אני מרוסיא, והמצב ברוסיא הי' כי לא כולם התענו כל התעניות בשלימות, ולתלמידים צעירים, עוד היו משדלים אותם להפסיק התענית, כי המצב הי' שהיו בחלישות, ובימים כתיקונם לא הי' האכילה כ"כ בשלימות ובדברים המבריאים, ובהנוגע להתלמידים הצעירים היו חוששים לבריאותם, והיו המשגיחים והמנהלים משדלים אותם להפסיק ובפרט לכמה מהם.

ולכן בצום גדלי' שזהו אחר ב' ימים דר"ה ובר"ה לא אוכלים קודם התפלה, לכן בצום גדלי' היו כבר נחלשים, והיו מפסיקים התענית או שהיו חוששים שזה יזיק להתענית דיום כיפור.

ובדידי הוי עובדא אף שנהייתי בר מצוה בפאקינג, אבל עדיין הי' המצב כמו ברוסיא או קצת יותר טוב, וגם אח"כ בפאריז הי' עוד המשך לזה, גם מצד החלישות שנשאר עדיין מרוסיא. הנה התענית צום גדלי' הראשון שהתעניתי הי' כשהייתי בן ט"ז כי כשהייתי בן י"ג לא הי' גם סברא אצלי להתענות, וכשהייתי בן י"ד הי' איזה סיבה שעשיתי אז איזה ניתוח, ויצא אז ממני הרבה דם ל"ע והייתי אז בבחי' חולה גם לא התעניתי, וכשהייתי בן ט"ו הרגשתי אז מאוד לא טוב, ורציתי שמישהו יאמר לי להפסיק התענית, כי בעצמי לא הי' לי האומץ לזה.

וכשר' נחום ע"ה הלוי לאבקאווסקי שהי' המשגיח עלינו הביט עלי (אף שהוא לא הי' מאלו שהיו משדלים להפסיק התענית) אמר לי גיי פאסט זיך אפ. ואני תיכף הלכתי והפסקתי, ובמילא בזמננו עכשיו, ובמקומנו פה, שהאכילה ב"ה מצוי' כל הזמן ובריות, ובענינים בריאים, המצב בכללו הוא שיכולים להתענות ובמילא מחוייבים להתענות, אם לא מי שיש לו ענינים פרטים. וידוע שאצל החסידים לא הי' הענין שמאחר שזה מדרבנן לכן מקילים בזה.

- צד -

יש סיפור ששמעתי מאא"מ ז"ל שהי' בהאדיטש חסיד ששכחתי שמו כמדומה ברוך שמעון, שסיפרו עליו ג' סיפורים. וא' מהסיפורים הי' מימי ילדותו שלמד אצל מלמד מתנגד והי' גם אוכל אצלו, ואצל המתנגדים לא היו נזהרים בחלב עכו"ם, משא"כ הוא שהי' מחונך בחינוך חסידי לא רצה לשתות החלב, וכל פעם שהיו נותנים לו החלב הי' שופך זה, ופעם ראתה אשת המלמד מה שהוא עושה, וסיפרה זה לבעלה, והוא רגז עליו, ואמר לו בשבילי זה כשר, ובשבילך אין זה כשר?! והכריח לו שישתה, ושתה ותיכף הקיא זה. ובאותו יום הגוי' שהיתה מביאה החלב נתאחרה, והלכה אשת המלמד להגוי' ליקח חלב, וראתה כי היא חולבת חזיר, ובאתה להבית ואמרה שהילד הי' צודק.

- צה -

שמעתי מאא"מ ז"ל סיפור אודות ר' מאיר רפאל'ס בעת שהי' כבר חסיד, והוא הי' גם פרנס חודש בוויילנא, בא אליו פעם מגיד ואמר שרוצה לדרוש בביהכ"נ. והזמינו לביתו כי רצה לבחנו ביר"ש שלו, ואמר לבתו שתתלבש כמו גוי' להבדיל, וקרא אותה בשם "מארוסיא", שזה שם של גויים, ואמר לה בשבת שתניח המרק על התנור, להחם אותו, (וכמובן שהמרק הי' מונח על התנור מבעוד יום) ואח"כ כשהביאה את המרק על השולחן והי' חם ביותר, והמגיד סבר כפשוטו שזה גוי', ושהיא הניחה בשבת על התנור, והוא חשב שהרי אמירה לעכו"ם בשבת הוא שבות, ואסור לאכול מזה, אבל הוא חשב שה"ז רק מדרבנן. ואיך יכול להעיז נגד הפרנס חודש, ולומר לו שהוא עושה איסור, ולכן הסכים לשתוק.

ועוד מקודם לזה אמר לבתו בשמה "מארוסיא" שתעמיד היין על השולחן, והיא הביאה את היין, והוא חושב שה"ז סתם יינם ואסור, ואמר ג"כ שה"ז רק מדרבנן, ואיך יכול להעיז נגד הפ"ח, ואח"כ אמר לה שתביא הבשר עם החלב, וזה הי' חלב שקדים (ובודאי היו גם שקדים, כי בלא זה אסור מפני

מראית עין, אלא כ"ז שבשעה שהביא לא היו שם שקדים, וקודם האכילה הי' מניח זה, וכדומה לזה).

ובזה כבר לא הי' המגיד יכול להתאפק שהרי זהו כבר דאורייתא, ואמר ר' מאיר ה"ז דאורייתא! ואז נתן לו ר' מאיר על הראש ואיפה הסתם יינם? ואיפה הבישול בשבת? ואז גילה לו האמת מה שקורה שם. שרצה לנסותו, וכמובן שלא דרש שם בשבת ההוא.

- צו -

שמעתי מאא"מ ז"ל אודות חינוך של תמים, לשמור על דין דרבנן גם בעידן עקתא, הוא סיפר שפעם הוא ועוד בחורים נסעו מהישיבה (כמדומה שזה הי' מפאלטאווא) והיום שנסעו הי' תענית בכורים מוקדם, ובין הבחורים הי' ר' וועלוול ע"ה קאזיניץ והוא הי' בכור, ולא הי' לו סיום, והתענה כל היום, וכשבאו בלילה לאיזה מקום, ושם הי' לחם, אבל לא הי' כלי ליטול ידים, והתענה עד מחר בבוקר שאז הי' לו במה ליטול ידיו.

- צז -

אספר על הר"י שי' רייטפורט, שהתחיל עוד בהיותו צעיר ביותר לייגע הרבה בתורה, וגם התחיל לכתוב חידושים, ובהיותו צעיר עדיין ובתחילת יגיעתו בתורה לא היו עדיין החידושים מבריקים כ"כ, והיו גם מהבחורים שלעגו ממנו, אבל הוא עשה את שלו. והלך וגדל בידיעתו בתורה, והעיקר מה שגדל בתורה הי' בלימודו ב770. וכמו שרואים מה שהעיד עליו כ"ק אדמו"ר מה"מ, במכתב שכתב בשביל הספר בדבר מלך, הן על התמדתו והן על חדו"ת שלו. והרי רואים שהוא כ"המעין המתגבר" בקונטרסים חדו"ת, מלבד ספריו שיצאו לאור וכ"ז בא פשוט ע"י יגיעה גדולה.

- צח -

גם בזמני כשלמדתי ב-770 בשנים תשי"ג-תשט"ז, היו גם בחורים שלא רצו לקבל עליהם מרות המשפיעים. והרבי מסר לר' שמואל הלוי ע"ה

לעוויטין העתק מהשיחה דאור המשפיע ואור המקבל בתורת שלום, והוא קרא זה לפני הבחורים.

- צט -

ששמעתי פעם סיפור מר' י"ל גראנער שי' [ע"ה] שפעם ביקשו תלמידי הבעש"ט מהבעש"ט שיזכו לגילוי אליהו, ואמר להם הבעש"ט פ"א שילכו למקום א' ששם עומדים אנשי חיל בשורה, והשלישי מהשורה הוא אליהו הנביא, והלכו לשם וראו שהוא נראה ממש כמו איש חיל פולני. והי' קשה להם לדבר אליו בלשון אידיש, ואמרו לו בלשון פולני (פויליש) שהרבי שלחם אליו שיאמר להם משהו, ואמר להם זאגט אייער רבי'ן אז ער זאל צו מיר אזעלכע שוטים ניט שיקן, וכשבאו להבעש"ט וסיפרו לו זה, אמר להם כשאני אמרתי לכם שזהו אליהו הנביא, לא הי' צריך להיות אצלכם שום ספיקות, ולומר לו "ילמדנו רבנו" אבל כשבאתם אליו, ודברתם אליו בלשון פולני, זה הוכיח שאתם מפקפקים לכן אמר לכם מה שאמר.

- ק -

ראינו בחסידים ברוסיה איך שהאהבת ישראל התבטא באחדות ישראל, שהוא והשני ענין א'. כשהיו צריכים ליסע מרוסיה בשנות תש"ו-תש"ז, והיו עניים ועשירים, ועשו בלעמבערג בי"ד של כ"ג, ופסקו שהעשירים צריכים ליתן הכסף שלהם, בשביל שהעניים יוכלו ג"כ ליסע, וכן עשו וכולם יכלו ליסע.

וזהו מלבד שהעומדים בראש: דודי ר' מענדל ע"ה פוטערפאס, ור' יונה ע"ה כהן שקבלו ע"ע שלא יסעו משם. א' קיבל שלא יסע עד שיסעו כל התמימים. וא' עד שיסעו האלמנות והיתומים.

- קא -

ראינו בכמה בחורים חסידיים איך שהדין בהשו"ע הי' נוגע להם ביותר, ולכן למדו הדין בשו"ע. וכן ראיתי בחברי מספסל הלימודים, השליח הר'

משה שי' גורקאוו שאף שהי' בחור עובד ועוסק במבצעים (ע"פ הסדר דשנים ההם), ואעפ"כ למד הרבה שו"ע אחר הסדר, וגם הי' בקי בדינים.

וזכורני שפעם הי' לי שיח ושיג אם א' מחבריי והוא הזכיר לי ע"ד ר' משה שי' הנ"ל, ואמר לי אתה מדמה עצמך למשה? משה הוא יר"ש! כי הוא נסע עמו בשליחות המל"ח, ובדרך ראה איך שהוא יר"ש. שלהיות יר"ש בדרך קשה יותר מלהיות יר"ש בבית, כמובן.

- קב -

ר' מענדל שי' [ע"ה] מרזוב סיפר שר' ניסן נעמענאוו ע"ה בזמן הרעב בטאשקענט, הי' עבודתו בכל יום, אחר אריכות התפלה שלו, הי' הולך בכל יום צו קארמען (להניח המאכל בפה) את מרת פרוס ע"ה, אמו של ר' שמרי' פרוס שי', שהיא היתה נחלשת כ"כ מהרעב עד שלא הי' ביכולתה לאכול בעצמה, וכנראה שגם בבית לא הי' מי שהי' יכול לעשות זה, וזו היתה עבודתו בכל יום.

וכמו שסיפר גם כך א' ושמו ראבינאוויטש, שהוא הי' תלמיד פון די מוסר'דיגע ישיבות, והוא ישב בתפיסה, וכשיצא מהתפיסה אז בזמן הרעב בטאשקענט, הביאוהו לבית ר' ניסן, ואז הי' שלש אחה"צ, והי' הי' עדיין באמצע התפלה, וכשהביאוהו לביתו, תיכף פשט הטלית ותפילין שלו, והלך למצוא אוכל בשבילו.

- קג -

ר' שמואל הלוי ע"ה לעוויטין אמר לנו אז די בעלי נגלה האבן מער מכוין געווען, בהנוגע די נשיאות פון דעם רבי'ן מהר"ש.

- קד -

אודות החסיד הידוע ר' לייזער ננס ע"ה שישב במאסר וגלות עשרים שנה, יש אודותו סיפור מעניין ששמעתי מר' שמרי' שי' רויטבלאט, שהוא שמע מר' יוסף שי' רייצעס (הזקן) שפעם אמר לו יהודי א' שהי' עם ר' לייזער ננס ביחד

בלאגער, וא"ל שר' לייזער הי' לומד בכל לילה עם אלי' הנביא א"ל ר' יוסף, אני מכיר את לייזער לאיש חשוב, אבל אינו מאמין שהוא למד עם אלי' הנביא, וא"ל שהוא ראה בעצמו זה.

וכשר' לייזער בא פעם מא"י לכאן ניגש אליו ר' יוסף ושאלו לו גופא דעובדא היכי הוה. וסיפר לו כי הממונה שם עבד עליו הרבה לשבור אותו, שיעבוד בשבת, והניח אותו כמה פעמים בקארצער, שזהו מהעונשים היותר חמורים, ואעפ"כ הוא לא נשבר. אבל הממונה כן נשבר, וגמר בדעתו להיפטר ממנו אחת ולתמיד. ואמר לא' האסירים שם, שילך לטיול עם ר' לייזער, ובאמצע הדרך יורה בו. וכן הי' שהלכו בדרך, ובאמצע שמע ר' לייזער קול, שישכב על הקרקע, וכששכב ראה שזה האיש שהלך עמו מכוין האקדח לירות בו, אבל תיכף כשהאיש ראה פניו של ר' לייזער נתבייש ולא ירה בו.

ואח"כ הלכו בחזרה, ופ"א כשהלכו לרחוץ במרחץ, ואז הי' שם ר' לייזער וזה האיש לבדם. וזה האיש הי' ירא שר' לייזער ינקום בו, כי ר' לייזער הי' גבוה בקומה, והאיש הי' נמוך. וניגש אליו ר' לייזער וא"ל שהוא לא יעשה לו מאומה, אלא שהוא שואל אצלו, איך זה שרצה לירות ביהודי כי הוא הי' ג"כ יהודי, ולא עוד אלא שהי' ישיבה בחור? והתחיל לענות לו משהו, ור' לייזער אמר לו, אני אומר לך הטעם שזהו מפני שלא למדת חסידות, ואם תרצה אני אלמוד עמך חסידות.

ומאז בכל לילה, הי' האיש עומד בחוץ אצל החלון, ור' לייזער הי' בפנים אצל החלון ולומד עמו פרק תניא. וזה היהודי שסיפר לר' יוסף שהי' עמו שם ולא ראה איש בפנים, וראה שר' לייזער לומד עם מישהו, לכן חשב שבודאי לומד עם אלי' הנביא.

- קה -

פעם אמר לי המשפיע שלי: אז קבלת עול איז אויף זיך און ניט אין זיך.

- קו -

שמעתי מר' פרץ ע"ה מאצקין שר' מיכאל דער אלטער (שהי' מופלא באהבת ישראל) אמר אז די בעסטע כוונה אין ברכ עלינו, איז צו מכוון זיין אז דעם שכן'ס בהמה זאל געבן מילך (והפי' הוא, כי הרי הברכה "ברך עלינו" הוא בקשה על גשמיות, אין זה ענין, ע"כ יש בזה כמה כוונות מה שצ"ל "ברך עלינו" וע"ז הי' ה"ווארט" שלו הנ"ל).

- קז -

זכורני שכשבא ר' ניסן ע"ה נמנוב בפעם הראשון לכ"ק אדמו"ר מה"מ זזה הי' בסיום תשי"ד ובזמן ההוא אמר כ"ק אדמו"ר מה"מ²⁸ שיש ר"ת לאלול "אוי לרשע ואוי לשכנו", ופי' זה ש"אוי" הוא לשון שבירה, והפי' הוא שאלול פועל שבירה בהרשע, "ואוי לשכנו" שהוא פועל שבירה בהרשע גם בשכנו של אלול, שכבר באב יש השבירה להרשע.

ופעם כשישב ר' ניסן בהתוועדות עם התמימים אמר מיט א קאך שהרי זה גילוי בעבודה חדש בנוגע לאלול, ואמר שע"ד כשנתגלה הענין של "אני לדודי ודודי לי".

כשר' יואל שי' [ע"ה] הגיד לו שהרבי אמר שזה כתוב בס' מגלה עמוקות (בתחילה אמר "אזוי?!") היינו שנתפעל מהחידוש, אבל אח"כ) אמר: איז וואס איז נוגע? היינו מה זה נוגע לנו אם זה כתוב במגלה עמוקות אם לא, כי לנו נוגע רק מה שהרבי נתן לנו דרך חדש.

- קח -

מספר הר' מ"מ שי' [ע"ה] מרזב שפעם בהיותו בחור וישב בביהכ"נ בערב שבת ואמר "שמות" (שנים מקרא ואחד תרגום), וראה אותו הר"ש ע"ה סוסנקין ושאל אצלו: און די סדרה אין תורה אור (או לקו"ת) האסטו שוין

(28) ראה שיחת כ' מנ"א תשי"ד סי"א.

מעביר געווען?! והיינו שלדעתנו צריכים תחלה ללמוד הסדרה בתו"א ולקו"ת, ואח"כ לומר "שמות" (שנים מקרא ואחד תרגום).

- קט -

והנני להוסיף בזה סיפור חסידי ששמעתי מר' שמואל ע"ה לעוויטין שבקראליעוויץ (שהיתה א חסידישע שטעטל) היו קוראים לפרשת ויחי, "פרשת חכלילי" מפני המאמר בתו"א, שהוא א געשמאקע מאמר.

- קי -

אכתוב סיפור מענין שהייתי עד אליו פעם בהתוועדות (כמדומה במוצאי שמח"ת) ור' חיים נחמן קאוואלסקי ע"ה (הידוע, שהי' מביא ביכורים לכ"ק אדמו"ר מה"מ בכל שבועות, משנת תשי"ג), לבוש בהסירטוק שלו, מהופך לצד השני (שמח"ת'דיק) ניגש לכ"ק אדמו"ר מה"מ וביקש ברכה על עשירות (כמדומה שנקב בסכום מסוים), והרבי שאל אצלו "וואס וועט איר מיר געבן?", ואמר סכום (כמדומה מעשר), ואמר הרבי איך זאל איך געבן כך וכך, און איר וועט מיר געבן כך? (וענה: רבי! איר גיט מיר דעם אויבערשטענ'ס און איך דארף געבן פון מיין פאקעט)

ואח"כ שאל אצל הרבי איך צ"ל אופן עבודתו, ואמר לו הרבי ללמוד בכל יום פרק א' תניא קודם התפלה ובש"ק (איני זוכר, אם הוא שאל או שהרבי אמר בעצמו) אות בתורה אור.

- קיא -

שמעתי שהרבי מהורש"ב או הרבי מהוריי"צ דיבר פעם בענין החילוק בין הרד"ץ לבין הר' יעקב מאטל בעזפעלאוו, ועל הרד"ץ הראה הידיו הק' למעלה, כמו ווי ער קריכט אין הימל. ועל הר' יעקב מאטל הראה בידיו הק' בתוך הבטן, כמו שהוא עובד מיט די קישקעס.

- קיב -

מהחחסידים הזקנים שהכרתי הי' ר' ישראל נעוולער, שהתפלה שלו הי' בהתלהבות יותר מכל החסידים אחרים שהכרתי. והי' א לעבעדיקער איד בכלל א איש חי.

(ולהעיר שר' שלום מרוזוב סיפר שהיו חסידים שהרבי רש"ב התיר לאכול קודם התפלה, והיו חסידים שהרבי רש"ב לא התיר. והוא העיד שר' ישראל לא אכל כל ימיו קודם התפלה, ואעפ"כ התפלל בשבת מאוחר, ובחיות והתלהבות).

- קיג -

סיפר אא"מ ז"ל אודות ר' פרץ חן טשערניגאווער שתפילתו היתה בשמחה, משא"כ בנו הרד"צ עבודתו בתפלה הי' במרירות, ואמר אא"ז ז"ל שכשהיו נכנסים להבית כששניהם התפללו חשבו שזה א משוגעים הויז, כי רד"צ עמד אצל הכותל ומתמוגג בדמעות, ור' פרץ עומד אצל הכותל ומרקד.

ור' סעדי' סיפר שפעם קודם סוכות ר' פרץ רגז על בנו, כי רד"צ הי' גם אז במרירות כדרכו, ור' פרץ התחיל לרגוז עליו "וואס ווילסטו? א סוכה האסטו, א לולב האסטו - וואס ווילסטו? לעבעדיקערהייט אריינגיין אין גן עדן?!".

- קיד -

סיפר ר' זלמן בוטמאן ע"ה שפעם אחר תפלת ש"ק התדברו ביניהם לילך להתוועד למישהו. ור' חאניע הי' אז באמצע התפלה, ולחשו באזנו שמתוועדים אצל פב"פ, ולא ארך זמן ור' חאניע בא, כי אצלו הי' א חסידישע פארבריינגען למעלה מתפלה באריכות.

- קטו -

עוד שמעתי מאא"מ ז"ל על המחותן שלנו ר' בן ציון ע"ה שם טוב, שבהיות שאא"ז ז"ל הי' משגיח בחארקאוו ולמדו פעם בביהכ"נ ונכנס א' מהמחפשים ואא"ז ז"ל והתלמידים ברחו מפתח אחר וניגש המחפש לשמש הזקן שיתן השמות של אלו שלמדו שם.

ובאותו זמן הי' שם ר' בן ציון ע"ה שם טוב בחארקאוו, על עינא פקיחה של השלטונות שאינו מתעסק בעניני לימוד התורה עם תלמידים. ובאותו זמן הי' אז מתחבא בביהכ"נ וכשראה ממחבואו מה קורה פה ויכול להיות שהשמש הזקן יתן לו השמות יצא ממחבואו ובפני המחפש אמר להשמש אל תתן לו שום דבר כי אין אתה מחוייב ליתן לו.

- קטז -

ידוע שבליובאוויטש היתה ההשגחה מאוד בחומר, כמו בענין שמירת הסדרים.

מספרים אודות הכתה שר' סעדי' למד בה, שפתאום נעשו כולם עובדים, אף שהיו צעירים, וקנסו אותם שאם יבואו לאחר הזמן לא יתנו להם לאכול, וכולם עזבו העבודה, חוץ שני בחורים ר' סעדי' ור' בצלאל וילשאנסקי.

- קיז -

שמעתי מר' אברהם מאירער ע"ה שפעם עברו חסידי הצ"צ אצל א' הגוטע אידן ושם ראו דבר תמוה, כי בעת שהרבי ישב עם החסידים והרבנית הכינה איזה מאכל והמאכל לא הי' בטוב (הקדיחה תבשילו), והרבי עשה רעש מזה ואמר שרוצה לגרש אותה, וכבר הכין בי"ד לכך, ואז באו מחשובי החסידים שלו, ואמרו לו זהו כאשר כל הזמן היחס הוא לא בטוב, אזי גם מצד סבה כזו מגרשים, אבל כאשר כל הזמן היחס הוא טוב, א"כ רק מצד סבה זו אין כדאי לגרש, והרבי הסכים לזה, והחסידים של הצ"צ תמהו על כל המאורע. וכשבאו להצ"צ ספרו לו מה שראו, ואמר להם הצ"צ, שאז הי'

קטרוג למעלה על בני"י שאינם מתנהגים בטוב, וע"י שהוא עשה אצלו כל הענין הזה, וע"י הפיוס של החסידים נתפייס, ועי"ז גם למעלה למדו זכות זה - ועי"ז נתבטל הקטרוג.

ושאלו החסידים למה אין רואים זה אצלינו? ואמר להם הצ"צ: מיר טוען דאס מיט א מאמר.

וכן הי' בשבת חזון תשט"ו, שהרבי יצא פתאום להתועדות שאז זה לא הי' רגיל, ואמר הטעם שהיות שבא"י עושים בחירות וכדי שיהיו הבחירות באופן שצריכים לכן עושה הפארבריינגען (און וואס א חסידישע פארבריינגען קיען אויפטאן קען מלאך מיכאל ניט אויפטאן).

- קיח -

יש פתגם ואיני יודע אם הוא מהרביים שלנו או פון פולישע רביים "יום כיפור ווער וויל עסן, יום כיפור ווער קען עסן".

יש סיפור ידוע על ר' שמואל מונקעס ור' שלמה קארלינער בענין ת"ב, ויש בו כמה נוסחאות, ואני אכתוב לפי הנוסח ששמעתי מאא"מ ז"ל.

ר' שלמה קארלינער הי' פעם אצל אדה"ז בת"ב, ור' שמואל מונקעס שהי' ידוע להיחות שטיפער, זרק בערלע בזקנו של ר' שלמה קארלינער, אמר ר' שלמה לאדה"ז צוליב אזעלכע יונגעלייט איז חרוב געווארן דער ביהמ"ק, בת"ב ביום הלכו אדה"ז ור' שלמה קארלינער ביחד בחוץ פאר א שפאציר בהלכם שמעו קול בכי, והלכו אחרי הקול וראו שא' שוכב ביער ערום למחצה ועל גופו רומשים נמלים, ואמר ר' שלמה צוליב אזעלכע יונגע לייט וועט געבויט ווערן די ביהמ"ק. ואמר אדה"ז דאס איז דער זעלבער יונגערמאן (או שנגשו מקרוב וראו אז עס איז דער זעלבער יונגערמאן).

- קיט -

ר' ישראל ע"ה נעוולער הי' ידוע בקו השמחה והתפשטות, ופעם ישבו בהתועדות, ונכנס המחותן שלו ר' אברהם ע"ה מאייערער, וכשנכנס

להתועדות התחיל לדבר ולהתאונן, ובלשונו אז עס ארט ניט פאר זיך, כי שייך שיתבונן בחסידות ויקרע שערה מהזקן בשבת. וכשר' ישראל שמע זה האט ער זיך צעקאכט, וואס הייסט אז ער פארטראכט זיך אין חסידות און רייסט אפ א האר פון בארד? ווער דארף דיין טראכטן חסידות?

- קכ -

שמעתי מפי ר' אברהם מאיערער ע"ה אודות הבחור העובד ר' זלמן דוד ע"ה בלמדו בליובאוויטש הי' לו חבר שנתפס ע"י קריאה בספרים חיצונים בדיעות לא טובות, עד שפעל עליו גם על המעשה בפועל שהי' שייך לא להניח תפילין. הוא עבד עליו כל החורף, ולא פעל מאומה. ובפורים שכבר נחלט אצלו להפרד ממנו - אבל הלא הוא החבר טוב שלו, הרי במשך כל ההתועדות דפורים חיבק אותו ובכה עליו, וזה פעל עליו.

- קכא -

יש סיפור שמסופר בסיפורים נוראים²⁹ אודות אדמו"ר האמצעי עם ר' אייזיק האמליער קודם הסתלקותו עי"ש, ואכתוב ההוספה מה ששמעתי מר' פרץ ע"ה. שאדה"א כשנסע בדרך לניעזעין עבר דרך האמליא ואדה"א אמר לר' אייזיק שהוא חושב לנסוע לא"י, ואמר לו ר' אייזיק אויף וועמען לאזט איר איבער די חסידים, ואמר לו הלא ישנו חתנו הצ"צ, וא"ל ר' אייזיק ער איז נאך א יונגערמאן, וא"ל אדה"א וויפיל דו האסט האר אין בארד אזוי פיל קליפות היינגען אן דיר. והסביר ר' גרונם שזהו ע"פ מ"ש בזהר דא מוחא לדא דא קליפה לדא, שלגבי הצ"צ המוחין של ר' אייזיק הי' קליפה.

- קכב -

שמעתי מאא"מ ז"ל אודות הפתגם הידוע מה שאמר הצ"צ על המיטעלער רבי אז מ'וואלט עם שניידן דעם פינגער וואלט ניט געגאנגען קיין בלוט נאר חסידות, ואא"מ ז"ל סיפר באיזה מעמד זה נאמר, והראיות שהביא ע"ז.

זה הי' בעת שדיברו שידוכים על הרבי מהר"ש והצ"צ לא קיבלם, ובין השידוכים הי' גם שידוך עם נכדתו של הסאווראנער רב, ולא הסכים הצ"צ. ושאל המהר"ש ה"ה נכדתו של הסאווראנער רב? וענה הצ"צ זי איז דעם סאווראנער רב'ס א אייניקל, און דו ביסט דער שווער'ס א אייניקל. דעם שווער אז מ'וואלט שניידן דעם פינגער וואלט ניט געגיינגען קיין בלוט נאר חסידות. והרי ע"ז ב' ראיות: א) כי פעם א' במוצאי יוה"כ פ' (ואפשר שכ"ז הי' בההפסק בין מוסף למנחה) שאל אדה"א לאביו מה נעשה למעלה, ואמר לו שהי' קטרוג גדול על אדה"א על שהוא מפרסם הרבה חסידות, והוא העביר מעליו הקטרוג. ולאחר ששמע זה, אמר לאביו אבא אפשר תאמר חסידות (והיינו שכל ענין הקטרוג לא פעל עליו שום דבר רק רצה לשמוע חסידות). פעם נסע אדה"א לאיזה מקום ואדה"ז הזהיר אותו שלא יחזור שם חסידות, וכשבא לשם וחסידים בקשו אותו לחזור חסידות וכשחסידים מבקשים איך לא חוזרים חסידות, וחזר שם חסידות, וכשבא חזרה ואדה"ז שמע מזה קנס אותו שלא הניחו להיכנס לחסידות, ואדה"א נחלה מזה, ואדה"ז לא נכנס לבקרו עד שנעשה מסוכן, ואמרה הרעביצין לאדה"ז בערל אזי ניט געזונט און דו גייסט ניט מבקר זיין? ונכנס אדה"ז וא"ל וויפיל איז א שיעור צו זיצן אויף קעסט. וישב אצל מיטתו ואמר מאמר ונתרפא.

- קכג -

מספרים שהשדי חמד כ' לאדמו"ר הרש"ב שצריכים לפדות את ביהכ"נ של אברהם אבינו שבחברון, שהמיטעלער רבי קנה אותה, והיו צריכים סכום גדול ע"ז, והרבי רש"ב עשה אסיפה מהגבירים ור' שמואל גורארי הי' ג"כ שמה, והוא לא הי' אז במצב טוב בעניני כספים, והוא לא הי' יכול לסבול איך שהרבי רש"ב מתעסק עם הגבירים והוא נתן פתק לאדמו"ר מהורש"ב, אין

זמן לעשות "באלאנסים" ונתן כל הכסף שהי' נצרך, אף שהי' סכום גדול מאוד, ובפרט לפי מצבו אז. והרבי רש"ב אמר ע"ז שרס"ג (ר' סעדי' גאון) עשה תיקון המוחין ורש"ג (ר' שמואל גורארי) עשה תיקון המדות.

- קכד -

זה סיפור ששמעתי מאא"מ ז"ל, ולהיות ששמעתי סיפור זה בילדותי, יכול להיות שהיו כמה ענינים שלא הבנתי בטוב, או שאיני זוכר נכון, אבל אכתוב כמו שיש בזכרוני.

פ"א הי' גביר שנהג שלא אכל סעודה, היינו בנט"י ובהמ"ז רק כשיש אורח, ופ"א קרה שלא נמצא אורח כל השבוע ואף שחיפשו כל הזמן לא מצאו אבל הלא לשבת מוכרח לאכול סעודה לכן חיפשו בע"ש הרבה מאד ולא מצאו רק סמוך לערב ראו יהודי זקן בא לעיר והם רצו כנגדו וביקשו אותו לבוא להם לשבת, ונתרצה, והיתה אצלם שמחה גדולה, ובשעת הסעודה הי' המנהג אצל הגביר שהוא הי' אומר דבר תורה, ואח"כ הי' חתנו שהי' למדן הי' אומר ד"ת, ואח"כ היו מבקשים את האורח לומר ד"ת, וכן הי' בפעם הזה, וכשביקשו את האורח לומר אמר שאינו יודע ד"ת, ואינו יכול לומר, ובקשו אותו שיאמר משהו, ואמר שאינו יודע שום דבר וכן הי' בסעודה השני' שהפצירו בו שיאמר משהו ואמר שאינו יודע וכן הי' בסעודה השלישית אבל בסעודה שלישית שהגביר ביקש אותו ואמר שאינו יודע והגביר הניח אותו לנפשו אבל חתנו לא נח וטען עמו איך שיהודי זקן לא יודע שום דבר וזה הי' כבר אחר הסעודה והגביר לא הי' כבר אצל אצל השולחן וכשחתנו הציק לו הרבה ענה לו הזקן אי איך זה יהודי שבעתיד יחי' 33 רובל לשבוע יציק כ"כ ליהודי זקן וכשהוא אמר אלו הדברים חתנו של הגביר מאוד נתרגש מזה ותבע אצלו שיאמר לו איך יודע שבעתיד יחי' על שלשה רובל לשבוע והוא לא רצה לענות לו ונעשה מזה רעש והגביר שמע את הרעש והוא בא להשולחן ושאל מה הרעש, ואמרו לו וגם הוא שאל להאורח איך הוא יודע וא"ל שלכבודך אספר:

סיפר שהוא עבד אצל פריץ בכפר, הפריץ הי' נותן לו לו מעות, והוא הי' נוסע לעיר וקונה צרכיו בשביל הפריץ, פ"א נתן לו הפריץ שלוש מאות רובל לנסוע להעיר ולקנות בשבילו צרכים וכשהי' בעיר ראה שמובילים עגלה מכוסה ומתוכו נשמע קול בכי' והלך להוביל העגלה ושאל אצלו מה זה? ואמר לו שזהו משפחה שלא שלמה דמי השכירות והולכים להורידם בבור ושאל כמה הם חייבים ואמר ג' מאות רובל והתחיל לחשוב מה לעשות? כי אם הוא יתן את הכסף הפריץ יהרוג אותו והתחיל להתמקח עמו שיתן לו גמח והאיש שהוביל את האסירים שלא יפחות אף פרוטה ואז חשב בעצמו שהרי לגבי המשפחה זהו דבר ברור שמוליכים אותם לזרוק לבור, ואצלו זהו ספק שאפשר שהפריץ יקבל איז תירוץ שיתן ונתן לו כל הכסף ושיחרר את האנשים ואז אבי המשפחה נפל לו על צוארו בנשיקות וא"ל שאני ב"ח לך, ואם לא אפרע לך בעוה"ז אפרע לך בעוה"ב וכשבא להפריץ א"ל שנפלו עליו גזלנים ולקחו ממנו הכסף והוא האמין לו ונתן לו אח"כ כסף אחר והמשיך לעבוד אצלו.

והמנהג שלו הי' שהיות שכל השנה הי' בכפר ולא הי' מתפלל במנין הנה על יוהכ"פ הי' נוסע לעיר והמנהג שלו הי' שהי' בא מוקדם לביהכ"נ והי' מכסה עצמו בטלית והי' עומד כך כל יוהכ"פ פ"א בא לביהכ"נ בעיוהכ"פ וכיסה עצמו בטלית והרגיש שדוחפים אותו חשב שמסתמא בא כבר אנשים והביהכ"נ נעשה מלא וכן דוחפים אותו ונדחף יותר לכותל ועו"פ ועו"פ עד שעמד כבר אל הכותל ועדיין דוחפים אותו וגילה עצמו מהטלית וראה שעומד אצלו א' עם תכריכים ושואל אצלו אם הוא מכיר אותו ואמר שלא וא"ל שהוא אב המשפחה שהציל אותם מלזרוק אותם לבור והוא כבר בעולם האמת והוא בא לפרוע לו החוב שיתאר לו איך הוא יוכ"פ בעולמות העליונים והוא כיסה פניו בטליתו והוא מתאר לו איך שהוא בעולם זה ובעולם העליון יותר הוא באופן אחר וכן הולך מעולם לעולם והוא עומד מכוסה בטליתו ומוריד דמעות עד שפתאום מישהו מכה אותו בכתיפו ואומר לו איר ווילט זיין פרום קענט איר זיין פרום אויף אייער חשבון מיר האבן געפאסט א גאנצן

טאג און איר דארפט גיין אפפאסטן זיך היינו שכבר עבר כל היום והוא הי' מספר לו כל הזמן מה שנעשה בעולמות העליונים.

אח"כ אמר לו האיש מעולם האמת שילך מהפאריץ ויסע להחווה מלובלין והי' אצל החווה והתפלל עמו כל השנה מסידור א' (נ"א שהחווה נתן לו הסידור שלו להתפלל) והחווה נתן לו איזה דבר שכשיביט בהדבר יוכל לידע על האדם מה יהי' עמו (נ"א שיאמר לו שילך לגלות על שלש שנים וגם נתן לו הענין הנ"ל) והוא רואה שהאיידים בעתיד יחי' בשלשה רובל לשבוע והסוף הי' שהעושר של הגביר נשרף והגביר מעגמ"נ נפטר והאיידים השיג רבנות, ששילמו לו ג' רובל לשבוע.

- קכה -

כשהיו בחירות במאסקווא בשביל רב, היו שני מועמדים א' הי' ר' רפאל כהן הי"ד שהי' חסיד, והי' רב בנעוול. וא' הי' לא חסיד, והי' הוראה מהרבי הקודם שיבחרו את הרב הלא חסידי, וכנראה שהיו כאלו שמצד ה"חסידישער הרגש" כביכול רצו לבחור את החסידי, ולקח ר' ברוך שלום כהן ע"ה כסא, ואמר שמי שיבחר את החסידי יתן לו את הכסא בראש.

- קכו -

מספרים בשם דודי ר' מ"מ ע"ה פוטערפאס, שהרבי הקודם בהתועדות האחרונה ברוסיה אמר, מ'וועט זיך זעהן מ'וועט זיך זעהן". והיו כאלו שהיו רוקדים ברחובות מפני שמחת ההבטחה, והיו כאלו "גרויסע חסידים" שחששו שאם זה לא יקויים אזי יהי' חלישות באמונה, ואמרו להרוקדים שזהו לאו דוקא בגשמיות, ויכול להיות ברוחניות, והיו כאלו שקבלו את זה ונתקרו, והיו כאלו שלא קיבלו והיו עדיין רוקדים, ואמר דודי ר' מענדל, שכל אלו שהאמינו זכו ויצאו מרוסיה וראו את הרבי הקודם.

- קכז -

מה שאני זוכר ממה שהי' בי' שבט תש"י, אצלינו בפאריז באה הידיעה מההסתלקות ביום א', אני הייתי אז תלמיד בישיבה, בשעות הקרובים לצהריים נכנסתי לא' החדרים בישיבה, וראיתי שר' נחום לאבקאווסקי ועוד בחורים בוכים, וכן כשנכנס ר' יוסף גולדברג, ולקח הפתק, והתחיל לבכות. ר' ניסן לא נכנס לשם כי הי' עוד קודם התפילה, אבל לערב נסע לפאריז ללשכה, ושם היו בכיות נוראות. אני לא הייתי שם, ואיני יכול לתאר בדיוק.

- קכח -

אני זוכר איך שר' ישראל ע"ה נעוולער סיפר פעם בב' ניסן איך שהי' ההסתלקות של אדמו"ר הרש"ב, הוא סיפר שבנו הוא כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ הי' רכון עליו קודם ההסתלקות, ובאמצע הגביה עצמו, ואמר "ער לעבט נאך". . "ואח"כ הגביה עצמו ואמר "ער איז שוין נסתלק געווארן".

- קכט -

שמעתי מר' אלי' חיים ע"ה רויטבלאט שפעם נסע ר' הלל עם יונגעלייט שלו, ובהיותם בדרך שמע היונגעלייט אומרים "דער רבי איז ניט געזונט, און ער זאגט קיין חסידות ניט". וכששמע ר' הלל זה, יצא והתחיל לצעוק עליהם בהמולה, כמה וכמה פעמים: "איר ווייסט וואס א רבי איז? א רבי איז בדוגמא של מעלה, ווען למעלה איז א זמן פון גילוי זאגט דער רבי חסידות, ווען למעלה איז א זמן פון העלם זאגט דער רבי ניט קיין חסידות".

- קל -

שמעתי מר' זלמן ע"ה הלוי דוכמאן, שכשבאה ההוראה מכ"ק אדמו"ר הריי"צ ללענינגראד, לומר כל התהילים בשבת מברכים קודם התפילה, והיו חסידים שאמרו שזהו בשביל בעלי-בתים, אבל חסידים צריכים ללמוד חסידות, ואח"כ כשהיו המאסרים הגדולים, אמר ר' אברהם ישעי' שפירא,

שזהו מפני שלא שמרו ההוראה של אמירת תהלים בשבת מברכים קודם התפילה.

- קלא -

זה סיפור ששמעתי מפי ר' ישראל נח ע"ה, ור' ניסן ע"ה (וגם הי' ידוע הסיפור אצל חסידים), ובהקדם מה ששמעתי מר' ישראל ע"ה דזייקאבסאן, שבליובאוויטש הרי היו בחורים עובדים וכו', והבחור אברהם אלי קאבלינקער (אקסלרוד) לא הי' מהעובדים, אבל הי' מתפלל מילה במילה. ע"כ מה שסיפר ר' ישראל הנ"ל. וסיפרו החסידים הנ"ל, כי ר' אברהם הנ"ל נסע לאמריקא בתחילת שנות הפ', ואדמו"ר הריי"צ אמר פעם בהתועדות בליענינגראד, ש"אברהם אלי' האט נאך קיין איינמאל ניט אויפגעהויבן זיינע אויגן אויף די הויכע מויערן פון אמעריקא". ומוזה רואים שדוקא בחור שהי' מהמדייקים במעשה, אף שלא הי' מהעובדים, הוא עמד בשלימות חסידותו גם באמריקא.

- קלב -

כל הזמן עוד בהיותנו ברוסיא, היינו מתברכים תמיד "צו זעהן זיך מיט'ן רבי'ן", ובפרט כשנסענו מרוסיא, הרי נעשה ההתברכות עוד יותר מוחשי, אבל עדיין לא הי' מוחשי ממש, כי כל הענין של נסיעה לרבי הי' עדיין פורח באויר. וכשכבר התחלנו לעבוד ע"ז כדי שנוכל לנסוע לרבי, היו צריכים לעבור כמה ענינים - בדיקות רפואיות וקאנסול וכו'. אבל כשהי' כבר המכה בפטיש, והקאנסול אמרו שנקבל היום הויזה, אף שבפועל לא ראיתי בעיני (כי הי' הושענא רבא מאוחר ביום, והייתי צריך לנסוע לברינא, וההורים קבלו הויזה), אעפ"כ תיכף ששמעתי שמקבלים היום את הויזה, נעשה מצב רוח אחר לגמרי, מ'פארט ממש צום רבי'ן. וזה המצב רוח הי' כל הזמן עד שבאתי לרבי, וזה ממש הי' חדור בכל הענינים. וכל הסיבה הי' מפני שהי' וודאות גמורה שנוסעים לרבי.

- קלג -

ווארט ששמעתי שחסידיים היו אומרים על חודש אלול, אז אין חודש אלול
הייבן אן יונגע הענדעלאך צו קרייען. והכוונה היתה, שבחודש אלול גם
תמימים צעירים, מתחילים להתפלל באריכות.

שער

בני המשפחה

ידידים ומושפעים

יראה ומסירת נפש

עבודת האדם עצמו וביטול גמור

— ביאור בדא"פ בר"ה יהי הוי' אלקינו —

הרב שלום דובער שיחי' קארף
משנסטר, אנגלי'

במאמר יהי ה"א עמנו (מלוקט ד') מבאר ענין יראת ה' ומס"נ. ונציג כאן מהלך דבריו, ואח"כ ביאורו, והכל בדא"פ לפענ"ד.

חלק א מהלך המאמר

ראשית מבאר בענין היראה, שנקראת אוצרו של הקב"ה (ישעי' ל"ג ו' ברכות ל"ג ב') כמו שאוצר המלך הוא רק ע"י שקיבץ מאחרים, כך כביכול כדי שיהי' להקב"ה האוצר שהנבראים ייראו ממנו, ה"ז רק ע"י עבודת הנבראים, כי הכל בידי שמים חוץ מיר"ש (ברכות ס"ב).

ומוסיף שאף שלכא' כן הוא בכל עניני עבודת ה', אך הוא בעיקר ביראה ולא באהבה, כי אהבה עיקרה גילוי אור מלמעלה, ויראה עיקרה עבודת האדם. כיראת מלך בו"ד שרק אנשי מדינתו יראים ממנו, כי קיבלו אותו עליהם למלך.

וזה מבאר לשון הכתוב "יהי ה"א עמנו . . עם אבותינו" שלשון עם מורה על דבר הטפל (יחלוקן יורשי הבעל עם יורשי האב-יבמות ל"ח א-ב), שהגילוי מלמעלה, שנקרא "הוי' אלוקינו" – הגילוי שנהי' כחנו וחיותנו, הוא טפל בענין זה בעבודת האדם עצמו, כי רק עבודתו תיצור יראה.

אח"כ (באות ג') מוסיף שלא רק שבפועל כדי ליצור רגש היראה, תלוי הדבר בעיקר בעבודת האדם, אלא גם המבוקש מרגש היראה מצ"ע דורש שיעורב בזה בעיקר עבודת האדם. כי המבוקש מיראה הוא ביטול האדם לה' כביטול העבד לאדונו, ולכן אילו ביטול זה הי' מגיע ע"י גילוי מלמעלה, לא הי' זה קשור למציאותו כמו שהיא,

והי' נמצא שאין מציאותו העצמית בטלה. משא"כ כאשר זה בא ע"י עבודתו, נעשית כל מציאותו בטלה. (משא"כ באהבה שלכתחילה המבוקש הוא רגש ההתקרבות לה', ולא הביטול, ולכן אינו מעכב בזה שיהי' מצד מציאותו).

וע"פ הענין השני בא לבאר בענין המס"נ. והכוונה למס"נ בצורה פנימית, כלומר שנרגש אצלו שמצד אמיתתו של הקב"ה, ומצד התקשרותו להקב"ה, נדרש שימסור את נפשו עבורו. וזה היו יכולים לכאן להשיג גם ע"י גילוי מלמעלה (ע"ד ראיית הנשמה באלקות) שהכרת אמיתת ה' שנתגלתה אליו היתה פועלת ענין המס"נ. אבל מצד הענין השני הרי גם תוכן מס"נ, ואדרבה יותר מיראה כי הוא ביטול בתכלית, הרי שלימות ענין זה הוא רק כאשר כל מציאותו בטלה, דהיינו כאשר בא ע"י עבודתו. וזה יתבטא בכך שימסור נפשו גם על מה שאינו מחוייב, כי הוא מצדו בטל, ולכן מרגיש שאינו יכול לעבור על דברים אלה אף במקום מס"נ, אף שמה שיתגלה אליו מלמעלה לא ידרוש ממנו זאת (ראה שו"ע יו"ד סי' קנ"ז א', ובש"ך א' ובנו"כ שם).

אח"כ (בסעי' ד') מוסיף, שלשון "עם", מלבד שמורה על היותו טפל, ה"ה גם מורה על היותו דומה "עמך בדומין לך", וההדגשה היא בעיקר על היותו דומה מאשר היותו טפל. ועפ"ז מבאר, שבעבודת המס"נ יש דמיון בין האדם לבין הסיוע והגילוי האלקי שבעבודתו (הוי' אלוקינו), והיא שכשם שהסיוע האלקי כביכול טפל לעבודתו כנ"ל, כך גם הוא מרגיש טפל לגמרי להקב"ה, שאינו מרגיש שהוא המחליט למסור את נפשו, כ"א שלא שייך להפרד מהקב"ה, שברור שישאר מחובר גם במחיר מס"נ.

ובאופן זה, ראשית המס"נ הפנימית – ביטול גמור להקב"ה – היא באופן אמיתי יותר, שכולו בטל. ואף המעשה בפועל של המס"נ תהי' ביותר תוקף וודאות, שאין נתינת מקום שלא ימסור נפשו, משא"כ כאשר הדבר תלוי בהחלטתו, גם כשהחליט ולא יחזור, עדיין יש נתינת מקום תאורתית שלא ימסור, ואין זה באותו תוקף.

ועפ"ז, שמס"נ אמיתית ענינה ביטול פנימי, מובן כיצד מצד ענוה אמר כ"ף אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע שאינו בעל מס"נ כאבותינו, כי בעינים פנימיים כאלו שייך ענוה שאינו בדרגת אבותינו. ואעפ"כ הי' ברור אצלו שהוא בדרגת ביטול כזה שגם כאשר מתפלל – בקשתו – ה"ז ג"כ הבטחה מלמעלה, כי כולו בטל באופן שגם בקשתו בשליחות הקב"ה.

ולסיכום: יראה מגיעה ע"י עבודה כי: א) הדרך להגיע לזה היא בעיקר ע"י עבודת האדם עם עצמו. ב) התוכן והמבוקש הוא ביטול גמור שיושג רק אם יורגש במציאות האדם דהיינו בעבודתו.

מצד הענין הב' (ומכ"ש) נדרש במס"נ עבודת האדם, כי ענינו ביטול, וזה יהי' אמיתי רק כאשר יכלול את כל מציאות האדם ע"י עבודתו.

ולאידיך (ומאותה סיבה) – צריך שיורגש אצלו שאין זה החלטתו, אלא נרגש אצלו ביטול להקב"ה כדבר המובן מזאליו, שאז הוא אמיתי, ואז יפעל בתכלית התוקף.

חלק ב ביאור בדא"פ

א. הדרך להגיע ליראה היא בעבודת עצמו:

כתב הרמב"ם הל' יסוה"ת פ"ב ה"ב "והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם במעשיו . . ויראה מהם חכמתו . . מיד הוא אוהב . . ומתאוה . . לידע את ה' . . וכשמחשב בדברים האלו עצמם מיד הוא נרתע לאחוריו ויירא ויפחד, ויודע שהוא ברי' קטנה שפלה אפלה עומדת בדעת קלה מעוטה לפני תמים דעות".

כלומר, בשביל לעורר אהבה צריך לחשוב על גדולתו, וזה ימשוך אותו, משא"כ לעורר יראה, הרגשת ביטול לפניו, ויראה לעבור על דבריו מפני גדלותו וחוסר ערך האדם כלפיו, אין מספיק להתבונן בגדלותו ית', אלא צריך שהתבונן בשפלותו ואפסותו (עכ"פ הכרה זו צריכה לבא לאדם, והיא הגורמת רגש היראה). נמצא שרגש האהבה נוצר מהתבוננות בה', והיראה – נוסף על זה, והמכה בפטיש – מהתבוננות או הכרת האדם בתוך עצמו.

והנה בזה מודגש רק שהאדם צריך לראות חוסר הערך שלו בהשוואה לגדלות השם. אך בתניא לכאו' מודגש שצריך בנוסף לזה לראות קשר ושייכות בינו לבין הקב"ה, שרק אז חוסר הערך שלו יפעול עליו.

ראשית בפמ"א, ביראה הטבעית, שמתבונן "בגדולת א"ס ב"ה . . ומניח העליונים ותחתונים, ומייחד מלכותו על עמו ישראל בכלל ועליו בפרט . . והוא מקבל עליו מלכותו . . והנה ה' . . מביט עליו ובוחן . . אם עובדו כראוי". ובאריכות בפמ"ב ה' הצופה ומביט . . הכל גלוי וידוע לפניו . . כמו אדם היודע ומרגיש בעצמו כל מה

שנעשה ונפעל בא' מכל רמ"ח איבריו". וגם אח"ז בפמ"ג כשמבאר יראה עילאה מדגיש: "שהיא נמשכת מפנימיות האלקות שבתוך העולמות . . שרואה כל דבר איך נולד ונתהווה מאין ליש . . ואי לזאת הרי השמים והארץ וכל צבאם בטלים במציאות ממש בדבר ה' ורוח פיו, וכלא ממש חשיבי ואין ואפס ממש כביטול אור וזיו השמש בגוף השמש עצמה, ואל יוציא אדם עצמו מהכלל, שגם גופו ונפשו ורוחו ונשמתו בטלים במציאות בדבר ה' ודיבורו ית' מיוחד במחשבתו וכו' כנ"ל פ' כ' וכ"א".

כלומר: ביראה תתאה ההדגשה היא שהוא ומעשיו נוגעים כביכול להקב"ה, ולכן כיון שהקב"ה מרומם כ"כ, והוא אין כלפיו, ומעשיו נוגעים, הרי אז מופרך הדבר שברי' שפלה תמרה את רצון הבורא שבאין ערוך אליו, כאשר הבורא מביט ובוהן ונוגע לו כביכול מעשיו.

וביראה עילאה, ההדגשה היא שהוא בטל וכלול. כלומר זה שדיבור בטל לנפש וזיו השמש לשמש, אין הכוונה רק שאין ערך ביניהם, כ"א שכל מהותו של הדיבור והזיו הוא ביטוי קטן ביותר שאין לו ערך לנפש עצמה, ובהיותו בנפש ובשמש ה' מהות א' ממש עם מקורו, ובנמשל גם עתה כן הוא, שכל מהותו הוא גדלות ה' שממנו נמשך, א"כ מופרך שיהי' לו איזה ענין ורצון לעצמו בנפרד מרצון ה' וכ"ש נגדו, ע"פ מהותו הפרטית כפי שנמשכה, שלה כשלעצמה אין ערך כלל לגבי הקב"ה.

כלומר, יש ג' פרטים אפשריים של התבוננות האדם בעצמו כדי ליצור יראה. א.השוואת ערכו לערך הקב"ה, ב. הכרה שנדרש ממנו לקיים רצונו של הקב"ה, והקב"ה נמצא ומתייחס לזה, ג. הכרה שכל מה שיש לו היא הארה דהארה מהקב"ה שבאין ערוך אליו מצ"ע, וגם עכשיו משמעותו האמיתית היא גדלות ה'.

ובמשל גשמי: כאשר אדם רואה חכם מופלא, אם אינו שם לב להעדר הערך שלו כלפיו לא ירגיש ביטול. אם ישים לב, ירגיש. אם יראה שהחכם מתעניין בו, ירגיש שלא בערך יותר. ואז ירגיש שכל חכמתו ומעלתו הגיעו מחכמת החכם, והוא הארה קטנה שלא בערך לאמיתת חכמתו, ירגיש ביטול שלא בערך יותר. ואם ידע שכל המטרה שלימדו החכם חכמתו, היא כדי להעלותו סכ"ס לחכמת החכם, וגם עכשיו עוקב ודואג ומכוון שיעצמו לך ירגיש ביטול שלא בערך יותר³⁰.

(30) מ"ש בהע' 15 ובארוכה בתרס"ו המצויין שם שהיראה היא דווקא ע"י קבלת העם מלכות המלך כבמלכותא דארעא, לכאו' אין הכוונה להדגיש שתלוי הדבר ברצונם, שזה מחליש הביטול וכדלהלן

והנה, זה שיש באפשרות האדם להשיג גדלות הבורא, הוא ע"י שהקב"ה גילה זאת, והאדם רק מתבונן כדי להשיג ולתפוס הגילוי מלמעלה. וגם יתכן לעתים שיתגלה אליו מלמעלה. משא"כ הכרת שפלות ויחס ותלות האדם באלקות, ה"ז ענין הנמצא בו, ולכן כשהוא מתבונן בזה, ה"ז ענין שלו המושג בשכלו מצדו. ובנוסף, נושא התבוננות האהבה הוא הקב"ה, ונושא היראה הוא האדם.

ב. תוכן היראה מושג ע"י עבודת האדם:

אהבה ויראה הם תרין גדפין המעלים ויוצרים שייכות האדם לאלקות. אהבה מושכת את האדם לאלקות, וע"י יכול להקלט בו האור האלקי (ראה ביאור לאגה"ק כ"ז – כי המשכת כל רוחניות אינה אלא ע"י אהבה). אך לכאן' כיצד פועלת יראה- הרגשת אפסיות וריחוק כלפי הקב"ה – לעשות את האדם כלי קליטה לאלקות? אלא כיוון שמתבטל כלפי הקב"ה כתוצאה מהתבוננות זו, הרי מהעדרו – כלפי הקב"ה³¹ – יכול להמשך בו אור אלקי. וזה דווקא ע"י משנת"ל שמרגיש תלות ויחס לאלקות, שאז אינו מרגיש (רק) אפסיות, כ"א התבטלות מוחלטת להקב"ה. א"כ, באהבה, אף אם כל משיכתו בנוי' על גילוי מלמעלה, ומציאותו נשארה נבדלת, ה"ה כלי לאור ה', כיון שנמשך עליו. משא"כ ביראה, כיון שכל היותו כלי לאור ה' הוא מפני התבטלותו, הרי אם נשאר דבר נפרד - מציאותו כשלעצמו, אין הוא בטל ואין הוא כלי.

ולהעיר ממ"ש אאמו"ר הכ"מ בהערות וביאורים גליון תתנד:

מה שמקשים על מה שאומר במאמר אני לדודי ה'תשל"ב, שאהבה באה ע"י גילוי אור מלמעלה, שמזה משמע לכאן' שאינה באה ע"י עבודת האדם, וע"ז מקשים שהרי בכו"כ בחסידות מבואר שאהבה באה ע"י התבוננות.

ולכן נ"ל שמה שאומר במאמר אני לדודי שאהבה באה ע"י גילוי אור מלמעלה, אינו שולל בזה התבוננות, אלא הכוונה היא שאין צריך לזה פעולת האדם, אלא שמזה שמתבונן בגדולת הקב"ה, הוא מתעורר באהבה, משא"כ ביראה, שכאן המדובר אודות

במאמר דידן, כ"א שנדרש לא רק שייכרו גדלות המלך, כ"א שנדרש שהוא יהי' מלכם, שמדינתם צריכה אותו, ומצדם נדרש להתבטל אליו ולקבלו כמלך, שזה נק' עבודה בכח עצמם, כי זה צריכים לראות בעצמם, כי זה ענין הנמצא בהם, ואינו יכול להתגלות אליהם מלמעלה- מגדלות המלך, וגם ההתבוננות הוא בעצמם. משא"כ מלך אחר, ככל שיהיה מרומם, אין יחס ביניהם, ולא נדרש מהם להתבטל אליו. וכדמוכח גם מזה שגם בני המקבלים מרגישים ביטול, כי הוא מלכם.

(31) ראה באתי לגני תשל"ז שוה"ג י.

יראה תתאה, יראה ממלך, הרי היראה אינה באה מעצם גדלותו, אלא מזה שהוא מלך, וזה תלוי בעבודתו, שהוא קיבל אותו למלך

ג. מס"נ:

הנה למס"נ בפועל אפשר להגיע ע"י הכרת אמיתת וגדלות ה', בלי יחס למציאותו רק שלא יורגש אצלו שמוכרח למס"נ (ראה ד"ה ואתה תצוה). אך התוכן הפנימי של מס"נ הוא שמרגיש שכל מציאותו ענינה התקשרות להקב"ה, ולכן כל מציאותו בטלה לה', ולכן ברור שלא שייך להפריד בינו לבין הקב"ה, אף במחיר ויתור על כל מציאותו. ודבר זה, הוא דווקא ע"י שיתבונן או יכיר האדם בעצמו, איך שמציאותו בטלה ומאוחדת עם הקב"ה, משא"כ אם רק ירגיש אמיתת ה', אין מציאותו בטלה, ו(לכן) לא נרגש בה ההכרח למסור נפשה.

ד. מס"נ על דברים שאינו מחוייב ע"פ דין:

הנה במאמר צוין לדברי הכס"מ בהל' יסודי התורה פ"ה ה"ד ש"שלמים וכן רבים" לא סברו ולא עשו כהרמב"ם אלא מסרו את נפשם על דבריו שאינם מחוייבים. וכן נפסק בשו"ע יו"ד שם. ובנו"כ אינו ברור מה הכרעתם.

ולבאר הדברים בדא"פ: בתניא פכ"ד כתב: "ומה שפיקו"נ דוחה שאר עבירות, וגם יעבור ואל יהרג..". היינו שחילקם לב' סוגים. וביאר כ"ק אדמו"ר (אג"ק ח"א ע' שטז): "לשון וענין פקו"נ דוחה, שהובא בש"ס (יומא פה א ושם) הוא ע"ד הל' עשה דוחה כו', היינו: א) שהעשי' היא מצוה וכמו לפקח את הגל, אלא שאירע בזמן של איסור או בדבר איסור. ב) שחיוב גמור הוא לפקו"נ ולדחות את השבת או שאר עבירה כיו"ב. לשון וענין יעבור וא"י הוא: א) שהעשי' היא עבירה וכמו קטול אספסתא (יבמות קכא ב) וכיו"ב, אלא שאירע (או שהנכרי) מקשר זה עם הריגת נפש, ב) אין בלשון זה משמעות חיוב ברור, שלכן נשאר מקום למחלוקת הראשונים".

כלומר (בדא"פ ובתוספת לענ"ד שיוסיף ביאור בענינינו): דבר ברור שחולה שיש בו סכנה מצוה לחלל עליו את השבת (יומא פג א. שו"ע ושוע"ר שכ"ח ב). ולכא' לא מצינו שיחמירו בזה, ואדרבה. הדיון הוא רק בגוי המאיים להרוג יהודי באם לא יעבור על מצוה, במקרה שאינו מחוייב ליהרג-אינו בפרהסיא, מתכוון להנאת עצמו (באופנים מסויימים-ראה ש"ך שם ב) וכיו"ב. והנה במקרה של חילול שבת, אין כאן כל מעשה של עברה על רצון ה' (בין אם אומרים הותרה או דחוי') כ"א שע"פ רצון ה' נדרש לעשות מעשה הצלת ישראל, שהוא מצוה, שבמעשהו דוחה איסורי שבת.

משא"כ באונס ע"י גוי, ראשית אין כאן מצוה כלל, ונשאר רק מעשה העבירה שדורש הגוי ממנו, והגוי בבחירתו מקשר זה לחיי היהודי, והרי דעת הגוי להעבירו על רצון ה' או עכ"פ לא אכפת לו, כדמוכח מזה שא"א לשכנעו לוותר עבור זה, נמצא שהיהודי נכנע לענין שתוכנו פירווד מהקב"ה³². רק שרצון ה' אינו דורש שלא יפרד בפרט זה (ואף על זה נאמר "חלל על שבת אחת כדי שישמור..") – ראה תניא שם, אך באופן אחר לגמרי מזה שפקוח נפש דוחה). ובסגנון אחר: בפקוח נפש יש רצון ה' שמתגלה במעשה הצלת האדם, משא"כ ב"יעבור ואל יהרג", אין גילוי רצון ה' במעשה זה, רק שלא נדרש שיגלה רצון ה', ולכמה דעות נאסר עליו.

והנה כאשר האדם מוסר נפשו כתוצאה מהכרתו באמיתת וגדלות ה', הרי אמיתתו אינה דורש ממנו למסור נפשו כאן, ואדרבה. ועוד, שבוודאי אח"כ יתקשר שוב בשלימות להקב"ה כיון שעבר על רצונו ע"פ תורה. משא"כ כאשר מרגיש שכל מציאותו קשורה ובטילה להקב"ה, לא יתכן אצלו שאפי' לרגע אפי' פרט יהי' נפרד ממנו, אפי' ברשותו או בציוויו (ע"ד כל מה שיאמר לך בעה"ב עשה חוץ מצא - פסחים פו ב.).

(ואולי לכן הדגיש הכס"מ וכן המל"מ שם ש"שלמים וכן רבים" לא סברו כן, היינו שאי"ז רק מצד הראיות סברו כן, כ"א בעיקר מצד שלימות יראתם, ואח"כ מצאו ראיות).

ה. דמיון האדם לכח האלקי – שהוא טפל לאלקות:

הנה ע"פ הנ"ל מובן, דהדגשת עבודת האדם מצד מציאותו היא מפני שנדרש כאן ביטול גמור, וזה רק כאשר הביטול חדר לכל מציאותו, הרי מפני זה גופא נדרש שהביטול עצמו יהי' ביטול בתכלית, שמרגיש שכל מציאותו בטלה לגמרי לאמת ה' באופן שאינו נותן כלל נתינת מקום למציאותו כענין לעצמו. ולכן זה שאינו יכול להפרד, אף בפרטים שלא נדרש ממנו, אינו שהחליט כן, והי' יכול להחליט אחרת, אלא שנרגש בכל פרט מציאותו, איך שכל מהותו בטל וכלול ומחובר בתכלית להקב"ה, שאין אפשרות כלל שיהי' מציאות לעצמו בנפרד ממנו וח"ו.

(32) וראה נובי"ת סי' צ"ו, דכל מעשה שאחד המעורבים מתכוון לעבירה, נחשב הדבר לעבירה אף לשאר המעורבים אף באונס.

כהנ"ל הוא חומר בלתי מפותח, בלי אחריות, רק תחילת מחשבה ועיון בהנ"ל.
והבוחר יבחר.

ביאור ביטול אור השמש בשמש בפנ"ב

הרב יצחק מאיר שי' גורארי
משפיע ישיבת תות"ל מאנטריאל

- א -

בלקו"א ח"א פנ"ב אי' וז"ל: אבל השכינה עצמה שהיא ראשית הגילוי ועיקרו מה שא"ס ב"ה מאיר לעולמות בבחי' גילוי והיא מקור כל המשכות החיות שבכל העולמות [שכל החיו' שבהם אינו רק אור המתפשט ממנה כאור המתפשט מהשמש] א"א לעולמות לסבול ולקבל אור שכינתה שתשכון ותתלבש בתוכם ממש בלא לבוש המעלים ומסתיר אורה מהם שלא יתבטלו במציאות לגמרי במקורם כביטול אור השמש במקורו בגוף השמש שאין נראה שם אור זה רק עצם גוף השמש בלבד"

והנה הלשון "שאינ נראה שם אור זה" בענין ביטול אור השמש בשמש, הוא בלתי רגיל שלא נמצא כמותו בענין זה בלקוטי אמרים:

בפל"ג כתב, וז"ל: "וכמ"ש ג"כ במ"א משל גשמי לזה מענין ביטול זיו ואור השמש במקורו הוא גוף כדור השמש שברקיע, שגם שם מאיר ומתפשט ודאי זיוו ואורו, וביתר שאת מהתפשטותו והארתו בחלל העולם, אלא ששם הוא בטל במציאות במקורו - וכאילו אינו במציאות כלל:"

ובשעהיוה"א פ"ג כתב, כדי לבאר איך ש"אילו ניתנה רשות לעין לראות ולהשיג את החיות ורוחניות שבכל נברא השופע בו ממוצא פי ה' ורוח פיו - לא היה גשמיות הנברא וחומר וממשו נראה כלל לעינינו, כי הוא בטל במציאות ממש לגבי החיות והרוחניות שבו, וז"ל:

"והמשל לזה הוא אור השמש המאיר לארץ ולדריים, שהוא זיו ואור המתפשט מגוף השמש, ונראה לעין כל מאיר על הארץ ובחלל העולם. והנה, זה פשוט שאור זיוו הזה ישנו ג"כ בגוף וחומר כדור השמש עצמו שבשמים - שאם מתפשט ומאיר למרחוק כ"כ, כ"ש שיוכל להאיר במקומו ממש, רק ששם במקומו ממש, נחשב הזיו הזה לאין ואפס ממש, כי בטל ממש במציאות לגבי גוף כדור השמש, שהוא מקור האור והזיו הזה - שהזיו והאור הזה אינו רק הארה מאירה מגוף ועצם כדור השמש, רק בחלל

העולם תחת כל השמים ועל הארץ, שאין כאן גוף כדור השמש במציאות, נראה כאן האור והזיו הזה ליש ממש לעין כל, ונופל עליו כאן שם יש באמת. משא"כ כשהוא במקורו בגוף השמש, אין נופל עליו שם יש כלל, רק שם אין ואפס. כי באמת הוא שם לאין ואפס ממש, שאין מאיר שם רק מקורו לבדו, שהוא גוף השמש המאיר ואפס בלעדו".

והיינו שבנוגע לאור השמש בתוך השמש כותב רק שאין האור נראה כמציאות יש ודבר חשוב - "ואין נופל עליו שם יש כלל רק שם אין ואפס", ובפשטות משמע שם שרק בטל במציאות מצד זה שנמצא במקורו. אבל לא כתב "שאין נראה שם אור זה" כמו שכתב בפנ"ב. ומצד זה משמע שגם נוגע וחולק מהביטול שאין האור מציאות של גילוי אור.

- ב -

והנה בתקופה האחרונה (ג' תמוז) יצא לאור הקונטרס האחרון של "תניא השלם" (לקט ביאורי רבותינו נשיאינו על התניא) ע"י קה"ת, על פרקים נא-נג.

והנה כשהסתכלתי בהכתוב שם, ראיתי שכתבו על התיבות, "שלא יתבטלו במציאות לגמרי במקורם כביטול אור השמש במקורו בגוף השמש: ראה לקמן שעהיה"א פ"ג שטעם ביטול אור השמש בגוף השמש אינו מצד ענין האור שבו (שכל ענינו של אור הוא התגלות, ולכן בגוף השמש ששם אין התגלות אור ה"ה בטל במציאות), ולכן למד אדה"ז כאן מאור השמש במאור "ליש גשמי". וציינו המראה מקום: הגה"ה לשיעורים בספר התניא (כתי"ק). עכ"ל.

ולכאורה מה שכתבו שם תמוה, ובכמה פרטים: (א) משמע מדבריהם, שהרבי מבאר את הכתוב כאן בפנ"ב, שאין האור בטל במציאות מצד זה שאין התגלות האור – בשעת ש(כנ"ל) דוקא כאן בפירקין מוסיף ואומר בפירוש "שאין נראה שם אור זה", היינו שחלק מענין הביטול הוא זה שאינו נראה ונגלה, ולכן בטל הוא! ולפירושם באמת צ"ע הפירוש בהוספת אדה"ז. (ב) מסיימים "ולכן למד אדה"ז כאן מאור השמש מאור "ליש גשמי". וצ"ע, כי לכאורה לא רואים כאן שאדה"ז המשיל ביטול אור השמש בשמש ליש גשמי דוקא, ובפשטות מדבר בכל הנבראים שבכל העולמות. ואדרבא זה נראה בשעהיה"ה שמדמה ליש הנברא הגשמי!

ומצד קושיות אלו, הסתכלתי במקור דבריהם – בהגהות לשיעורים בספר התניא (שלא נדפסו), וזהו מה שמובא שם:

עורכי השיעור כתבו כך: "כביטול אור השמש במקורו בגוף השמש, ווי דער ביטול פון דעם אור השמש - ווען ער געפינט זיך אין זיין מקור וואס דאס איז די זון אליין [וואס דאן ווען דער אור פון די זון געפינט זיך אין זיין מקור אין די זון אליין - איז דאך] שאין נראה שם אור זה, וואס עס זעט זיך דארט נישט דער אור, רק גוף השמש בלבד, נאר די גוף פון די זון אליין, [איז דאך דער אור דארט בטל במציאות, ווייל די גאנצע מציאות פון אור איז דאך אן ענין פון התגלות אור, און וויבאלד אז דארט איז נישטא קיין התגלות פון דעם אור נאר פון דעם זון אליין איז דאך דער אור בטל במציאות]". ע"כ לשונם קודם הגה"ת הרבי.

ובהגה"ה הרבי רשם קו תחת התיבות "ווייל די גאנצע מציאות פון אור איז דאך אן ענין פון התגלות אור", ואח"כ רשם תחת תיבת "און וויבאלד אז דארט איז נישטא קיין התגלות פון דעם אור . . .". וכתב "ראה שהיה"א פ"ג שלא זהו הטעם, ולכן למד מאור ליש הגשמי". עכ"ל"ק.

[ועל פי זה תיקנו ונדפס בספר "(וואס דאן ווען דער אור השמש געפינט זיך אין זיין מקור, אין דער זון - איז ער דאך אין אופן) שאין נראה שם אור זה - וואס דארט זעט זיך נישט דער אור, רק עצם גוף השמש - נאר דער עצם פון דער זון אליין."]

ולכאורה ברור הפי' שהמקום שלמד מאור ליש גשמי, איננו כאן - בפנ"ב, כ"א בשעיהיחו"א פ"ג. וכוונתו לומר שבפ"ג מבואר שהטעם אינו מצד זה שכל ענין האור הוא התגלות, וזה הביאור בזה שאינו מציאות בהמאור, כי אין שם התגלות אור, אלא הוא מצד ביטולה בעצם למקורה. ולכן בפ"ג הי' אפשר ללמוד מאור השמש, ליש הגשמי, שאינו כמו האור בענין זה. ומשם לומדים שכן הוא גם הביאור כאן בפנ"ב.

- ג -

ועפ"ז כדי להבין טוב ביאור הרבי בפרקין, צריכים לעיין איך הרבי לומד בשער היחודה"א פ"ג.

והיינו שנראה מדברי הרבי, שבאמת הלשון בפנ"ב היינו יכולים לבארו כפשוטו, שהביטול הוא בזה שאינו מציאות של גילוי אור. וזה שאינו דומה למה שנתבאר במקומות אחרים בתניא, הרי באמת ישנם כו"כ מדריגות בביטול אור השמש במקורו,

ומזה לומדים כמה ביאורים זה למע' מזה, והי' מקום לבאר מ"ש בפנ"ב כפשוטו, אבל הרבי כותב שמהלמד בפ"ג מוכרח לומר שגם כאן אין הכוונה כפשוטה.

ועד כדי כך, שרואים שהרבי מחדש, בפ"ג, שהגם שבנוגע להנמשל ביטול היש הגשמי, הרי כתוב בפירוש " אבל אילו ניתנה רשות לעין לראות ולהשיג את החיות ורוחניות שבכל נברא השופע בו ממוצא פי ה' ורוח פיו לא היה גשמיות הנברא וחומר וממשו נראה כלל לעינינו כי הוא בטל במציאות ממש לגבי החיות והרוחניות שבו." – שמלשון זה (בפשוטו) משמע שהביטול הוא שאין נראה לעין, ובזה הוא כמו אור השמש. הרי הרבי אומר שגם בזה אין הפירוש כפשוטו.

ואולי י"ל שהרבי מלמד אותנו שגם בפ"ג אין סיבת ביטול האור בהשמש, מצד זה שבהשמש עצמו הוא מאבד את יכלתו - שהיא בענין גילוי והתגלות, כ"א אדרבא, יסוד הביטול הוא מפני שכל דבר כשהוא במקורו, אין לו שום ישות עצמיית. ולכן בטל במציאות, וזהו הסיבה שאינו מציאות של התגלות במקורו, בגלל הביטול שלו. היינו שאין סיבת הביטול מפני שבמקורו נאבד ממנו היכולת לפעול פעולתו, כ"א להיפך, מפני שהוא במקורו א"א לו להיות יש לעצמו, וזהו אינו שייך שייך שיאיר שם.

והרבי מביא ראי' מהנמשל, שכמו בשמש "אילו ניתנה רשות לעין . . לא הי' גשמיות הנברא וחומר וממשו נראה כלל לעינינו, כי הוא בטל במציאות..."

כי אדרבא – ידוע הקושי' איך אפשר ללמוד ולהבין מזה במציאות הגשמי, שמתעם היותו בטל במציאות במקורו, אינו נראה הגשמיות וכו' שלו, האם מציאות הגשמיות ענינו התגלות מקורו, שנאמר שבהתכללותה במקורה התגלות זו לא נצרכה כבר, כי יש פה התגלות עצומה יתירה ולכן אין צריכם אלי', ולכן אינה נראית?

אלא הביאור בזה הוא כנ"ל שעיקר הביטול הוא זה שנמצא במקורו, וכתוצאה מזה אינו מציאות של גילוי. ולפי"ז יובן בפ"ג גם כן מש"נ על הגשמי שבאם הי' ניתן רשות לראות "לא הי' גשמיות . . נראה לעינינו כלל", כי מצד זה שנראה אז רק העצמי, וכשרואים המצאו בהתכללות בהעצמי, הרי הוא אין ואפס לגבי' ולכן לא הי' נראה כלל.

ובאמת הרי בכל אריכות הפרק שם בשעהיה"א, רואים שעיקר הביאור בביטול הנברא הוא מצד הביאור דאין זולתו ואפס בלעדו – כמבואר במא' האחרון דהמשך תשרי תרצ"ד. וגם בנוגע לאור השמש כ' עליו שבמקורו "רק שם אין ואפס עליו . .

משא"כ כשהוא חוץ למקורו, נראה כאן האור והזיו הזה ליש ממש . . ונופל עליו שם יש ממש" – היינו שמחוץ למקורו דוקא - הוא "יש ממש" משא"כ כשהוא במקורו "רק שם אין ואפס עליו". היינו שההפרש הוא אינו (רק) אם פועל משהו כשהוא במקורו – כ"א האם שייך לומר עליו שהוא יש, או שהוא אין ואפס.

- ד -

ומדי דברינו בו, יש להוסיף, דהנה באמת מצינו בפל"ג בענין ביטול העולמות, שכתב וז"ל: "וגם עתה כן הוא לבדו בלי שום שינוי כלל מפני שכל הנבראים בטלים אצלו במציאות ממש, כביטול אותיות הדבור והמחשבה במקורן ושרשן הוא מהות הנפש ועצמותה שהן עשר בחינותיה חכמה בינה ודעת כו', שאין בהם בחי' אותיות עדיין קודם שמתלבשות בלבוש המחשבה [כמ"ש בפ' כ' וכ"א באריכות ע"ש] וכמ"ש ג"כ במ"א משל גשמי לזה מענין ביטול זיו ואור השמש במקורו הוא גוף כדור השמש שברקיע, שגם שם מאיר ומתפשט ודאי זיוו ואורו, וביתר שאת מהתפשטותו והארתו בחלל העולם, אלא ששם הוא בטל במציאות במקורו, וכאילו אינו במציאות כלל:"

היינו שיש משל אחר, שהוא ביטול שבדומה לאור השמש בשמש, והוא מאותיות הדיבור ומחשבה במקורן (רק שהמעלה של המשל דאור השמש הוא שזה משל גשמי).

והנה בביטול האותיות במקורם, הי' אפשר ללמוד שהפירוש בביטולם שהם מציאות של גילוי הנפש, וכשהם במקורם אין להמציאות דגילוי שום ערך וחשיבות בנפש עצמו, וכמו באור.

אבל בפשטות הביאור בביטולם הוא רק – כמו שכותב בפירוש – "כביטול האותיות הדבור והמחשבה במקורן ושרשן הוא מהות הנפש ועצמותה", היינו שהוא מצד זה גופא שהדבר נמצא במקורו ושרשו, שבזה מובן כבר שאין לו ישות וענין לעצמו, כי כל הישות שלו במקורו הוא רק המקור והעצמי.

עכ"פ ע"פ כהנ"ל, י"ל שהכוונה בהערת הרבי כאן בפנ"ב הוא שמפ"ג לומדים שהגם שכאן כתב רק "שאיין נראה שם אור זה", אין הכוונה כאן שתיבות אלו מצ"ע הם עיקר ביאור הביטול, כי אם שעיקר הביטול הוא מפני שהאור נמצא במקורו – רק העדר מציאותו היא כ"כ עד שאיין נראה אור זה כלל.

והנה כמובן שיש לעיין הרבה, להבין אופני הביאור של מציאות האור בעת התכללותו במקורו, ועד"ז בהנמשל, ולא באתי כאן, אלא לבאר, כפי ששמע מהרבי - את נקודת הדבר, ועדיין יש להתעמק בכל הנ"ל יותר ויותר, ולא באתי רק כמעורר.

רשימות זכרונות וסיפורים

הרב אליעזר שיחי' איידלמאן
מנשסטר, אנגלי'

(א) באחד הלילות חוהמ"ס תשל"ה התוועד ר' פיניע עם השעור שלנו בסוכה בביתו, ושאל אם היינו בהתוועדות בלילות הקודמים [זה הי' שנה אחרי שהרבי אמר אודות סוכות: ומלאה הארץ פארבריינגען], ואמרתי שהלכתי לראות כמה פארבריינגען'ס, ואמר והסביר ר' פיניע שבפארברייגען צריך להשתתף לא לראות מהצד.

(ב) ר' פיניע סיפר שבהיותו בברונא ראה על בחור "רגיל" (מבוגר ממנו) שהתחיל ללמוד יותר טוב וכן נהי' יותר רציני בתפילה ובהנהגה, ר' פיניע התעניין מה עומד מאחרי זה, ונודע לו שהבחור הזה קיבל מכתב מהרבי ליום הולדתו, ולקח הכתוב בו ברצינות וכפשוטו.

(ג) ר' פיניע סיפר שבהיותו בחור ב 770, בדרך למקוה ביום ראשון, היו הבחורים חוזרים ביניהם המאמר של שבת, וכמדומני שאמר שחברותא שלו בזה הי' הרי"ל רסקין ע"ה.

(ד) למדנו אצל ר' פיניע דרך מצותיך בשנת תשל"ה-ו פעם אחד הביא ר' פיניע אחד מזקני החסידים לבחון אותנו, על שאלה אחת של הבוחן (נהר, עדן, גן) ענה הת' תשובה נכונה אבל הבוחן אמר שהתשובה אינה נכונה, אז ר' פיניע אמר שמלפנים למדו פשט כמו הבוחן אבל עכשיו לומדים כמו הת'.

(ה) בשבת בקיץ אם לא הי' התוועדות הי' סדר אחרי הצהרים בשעה ארבע, שבת אחת הגיע ר' פיניע קצת מבושם אבל רציני וקרא אותנו לשיעור (שלא מן המנין) ולמד לפנינו קונטרס העבודה פרק ב', ואחד הת' שאל שצריכים לראות כשחוצים את הרחוב? ור' פיניע ענה שנכון אבל אחרי שחוצים לא צריך לסובב את הראש להסתכל שנית.

(ו) הי' תקופה שר' פיניע הי' לומד אתנו בליל שישי אחרי הסדר שיחות משנת תשט"ו ומסביר הסיפור שמאחורי השיחה ואיך הרבי מלמד השקפה נכונה (בזכרוני: לימודי חול, דאגה על תכלית, היו עוד אבל אינני זוכר).

ז) בשבת שלפני יוד שבט בחסידות בוקר למד איתנו המאמר באתי לגני תשט"ו ובין הדברים אמר שבשנת תשט"ו התחיל הרבי לנהוג יותר מלכות'דיק, על תמיהותינו ושאלותינו בזה אמר, שהיו מזקני החסידים שהיו חסידים גדולים ועדיין לא הבנו (ומ"מ לא אמר בפירוש, רק אמר שהגדולה שלהם היתה כ"כ ...)

ח) פעם אמר שמצד אהבת ישראל צריכים לדעת שמות כל הילדים של אנ"ש, על השאלה אם כל הילדים - גם ילדות, אמר שכן.

ט) היינו מצלצלים איליו לבית לבקש לבא להתוועד ורובא דרובא הסכים, (בזכרוני: הלאטקעס של חנוכה, לראות בביתו ספר דרך מצותיך חלק ב', לפעמים שני ילדים היו מתעוררים ובאין עם פיג'מה לשולחן והילד המבוגר מוזג ב' כוסיות עם לימונדה והם היו אומרים לחיים, ראינו ארון חדש שלא הי' קודם ואחד הת' האמריקאים אמר: אההא! ור' פיניע צחק)

פעם אחת לא הסכים, ואח"ז התנצל שלמד אז תניא עם מתנגד אחד, ואסור הי' לנו לראותו.

וסיפר ר' פיניע שלהמתנגד הזה יש שני אחים מבוגרים ממנו ופעם הי' לו שאלה בהלכה ושאל את האח האמצעי וענה לו שאינו מספיק למדן למצא היתר ולכן יותר טוב שישאל להאח הכי מבוגר שהוא יותר למדן, את זה סיפר לו המתנגד הצעיר בצחוק כי אחרי שלמד תניא גם הוא יודע שזה צחוק לחפש קולות.

י) פעם בא ת' אחד לסדר חסידות בוקר מאוחר ואחרי כמה דקות התחיל הת' ללמוד ואז קרא לו ר' פיניע ודבר אתו אודות האיחור, הבחור בא בטענה לר' פיניע למה מפריע לו ללמוד וקורא לו דוקא אחרי שהתחיל ללמוד ומה לא קרא לו קודם, ור' פיניע אמר לו שבדרך כלל קשה לדבר עם הבחור כי הוא "בועט" (דו בריקעטסט) אבל כשאתה לומד אתה נכנע קצת.

יא) בחורף תשל"ח בליל שבת כשר' פיניע הי' בדרך לביתו אחרי הסדר ומעריב, הוציא שחור אחד אקדח, ומני אז היינו מלווין את ר' פיניע בליל שבת - ושכרינו בצדו, סיפורים מפי ר' פיניע.

בחורף תשל"ח, שאל ר' פיניע אחד מהת' למה לא הולך ל770 להתפלל שחרית ומוסף, והת' אמר מפני שהרבי לא בא לתפילה (הרבי בא לביהכנ"ס הקטן). ור' פיניע אמר שצריך להתפלל במנין, והת' אמר שבין כך "כולם" לא מתפללים במנין, כי אינם

מתפללים ג' ברכות ראשונות של העמידה ביחד עם החזן! אז גער בו ר' פיניע: וכי מפני שאתה למדן - לא תלך לביהכ"נ, ועמי הארצים כן ילכו!?

הסבא, החסיד, החייל

ר' מנחם מענדל שי' ליברמן
משפיע ישיבת תות"ל אלעד

(א) על חסידותו, גאונותו בתורה, עוד יספרו אלפי תלמידיו, שומעי לקחו.

על מעשי החסד המופלאים יספרו אלפי היהודים שנעזרו בו בעצה ובמעש.

על דמותו החסידית הטהורה יספרו אלפי היהודים שהושפעו ממנו במישרים או בעקיפין.

אני אבל רוצה לספר על זווית שונה, אחרת, זווית של בן משפחה (רעייתי היא נכדתו הבכורה) שחוה רגעים רבים לאורך השנים במחיצת סבי מצד רעייתי - הגאון החסיד הרב ר' פנחס קארף ע"ה.

מאז שנכנסתי למשפחה, כאשר הייתי מגיע לחצרות קודשנו התאחרתי בביתו המפורסם ברחוב קינגסטון 389

(זהו בית שמוכר לרבים רבים מתלמידיו, הבית כולו כולל 3 חדרי שינה קטנים וסלון גדול שמזכיר יותר זאל של ישיבה.

ספריות ענקיות מלאות בספרי קודש מקיפות את הסלון, ובמרכז הסלון שולחן רחב מידות ושלל כיסאות.

הסלון הזה זכה לארח אין ספור התועדויות ושיעורים בכל ימות השנה.

אין שום דבר בסלון הזה שמזכיר את ה"אוהה" של אמריקה הגדולה. זה "ציור" של סלון חסידי, פשוט, נדיר ומיוחד.)

יום א' של ראש השנה, ואני משכים קום לאמירת תהילים והכנה לתפילת ראש השנה. הפלאתי מאוד שלמרות השעה המוקדמת מאוד בבוקר, זיידע לא היה בבית. לאחר התארגנות, צעדתי למקווה, משם לכיוון 770 להמשך ההכנות לתפילת שחרית של ראש השנה, ביום הקדוש במקום הקדוש.

רבע שעה לפני תחילת התפילה הוא הופיע שם, פניו נוטפות זיעה אך ניכר עליו רוממות הרוח מיוחדת.

מסתבר שבכל השעות האלה הוא כיתת את רגליו לזכות יהודים ב"מבצע שופר".

לאחר מכן הסביר לי שבכוונה הוא עזב את הבית בחמש וחצי לפנות בוקר. כי במרחק הליכה של שעה וחצי (!) משכונת המלך יש רחוב ראשי, שם, בשעות האלה יוצאים המוני יהודים לעבודה. זה הזמן הטוב ביותר בו ניתן לפגוש את אותם יהודים ולזכות אותם במבצע שופר.

כשסיפר זאת נהרה הייתה נסוכה על פניו, משל מצא מציאה ששווה הון עתק..

זיידע היה אז מעל גיל שבעים. אבל בבוקרו של היום הקדוש ראש השנה, ההכנה הטובה ביותר לתקיעות, לתפילת ראש השנה, היא לצעוד במשך שעות ארוכות, לחזור נוטף זיעה וכך לומר "המלך"...

(ב) עברו שנים, כבר התרגלתי לכך שזוהי הנהגתו המופלאה, ובכל זאת בכל פעם נדהמתי מחדש.

לפני שנתיים, וזיידע כבר בן 84, הוא לקה אז במאור עיניו, הראיה לא הייתה תקינה והיה צריך מישהו שיתלווה אליו באופן קבוע.

אתא ובא בוקר של ראש השנה, השעה 5:30 לפנות בוקר. זיידע היה כבר ער, הוא חיכה לי...

אז הוא פנה אלי בשאלה. מענדל, מה התוכניות שלך היום?

בתחילה לא הבנתי מה הוא רוצה. אמרתי לו שאני הולך למקווה, תהילים, חסידות, הכנה לתפילה ואחרי הצהרים אני יצא למבצע שופר.

אם לא קשה לך, ביקש וכמעט התחנן, אני רוצה שתיקח אותי למבצע שופר...

עומד יהודי בן 84, מאור עיניו כבר לא איתו, ובבוקרו של ראש השנה, מעניין אותו רק דבר אחד. האם אוכל גם השנה לזכות יהודים במבצע שופר. . .

ג) שגרת היום יום שלו הייתה תמיד עמוסה, בין הנכדים התערבנו פעם מי יצליח לראות את זיידע יושב בטל ולא עושה כלום...

האמת היא שאף אחד לא זכה בהתערבות, זה פשוט לא קרה. הוא היה עסוק כל רגע בתפילה, בשיעורי תורה, בלימוד עם עצמו, בלימוד עם הזולת, במבצעים וכו'.

סעדתי על שולחנו גם בימים של שגרה. המחזה הבא היה שגרתי ואופייני לו מאוד: ארוחת בוקר רגילה, של סתם מיטוואך, מעולם לא היה "יושב ואוכל", תמיד עם המזלג ביד אחת, וספר קודש ביד השנייה. הגוף אוכל, הפה לועס, אבל הראש בעולם אחר לגמרי...

פעמים רבות במהלך שיעורי תניא שמסרתי נשאלתי "האם יש בינונים בדור שלנו?"

התשובה היא "אין סמכות לאף אחד לקבוע", מאחר שאלו הם דברים שבלב. ומי מאיתנו יכול להעיד על מישהו שנזהר כל ימיו במחשבה דיבור ומעשה.

אך למרות זאת, בתוך תוכי, תמיד הייתה לי תחושה שכל התיאורים על בינוני של תניא התחברו דווקא לאישיותו הדגולה של הגאון החסיד הרב פנחס ע"ה קארף...

ד) זכינו, ובהרבה מהביקורים של זיידע בארץ הוא התארח בביתנו באלעד.

מטבע הדברים, בכל פעם כשהיה מגיע לישיבה הייתי מבקש ממנו להתוועד עם הבחורים וכן למסור שיעור חסידות בבוקר לתלמידי הכיתה שלי.

המעניין הוא שבכל פעם שביקשתי ממנו למסור שיעור הוא העדיף למסור שיעור בתניא, ובכל פעם שמסר היה זה בפרק אחר לגמרי, פעם משער היחוד, פעם מלקוטי אמרים, וכן הלאה. ויהי הדבר לפלא...

באחת הפעמים שאלתי אותו, מה פשר ההנהגה הזו למסור כל פעם מפרק אחר?

הוא ענה לי שיש הוראה של הרבי ללמוד פרק תניא לפני התפילה, (שבת-קודש פרשת אחרי ה'תשמ"ט) והוא כל יום לומד פרק חדש לפי סדר הפרקים בתניא, כך יוצא שפעם בתקופה הוא מסיים את ספר התניא, כשמסיים הוא מתחיל מתחילת ספר התניא, כל יום פרק אחר.

בכל פעם שאתה מבקש ממני למסור שיעור, אני נמצא בפרק אחר. ובפרק שבו אני אוחז עליו אני מוסר שיעור...

ה) היה פעם שהתארח אצלנו והוא רצה לנוח, הוא ניגש אלי וביקש ממני שאני יעיר אותו כעבור רבע שעה, הוא חזר והדגיש שבשום אופן לא יעבור 18 דקות. ואני יעיר אותו בדיוק אחרי רבע שעה, כיוון שטרם התפלל מעריב לא רוצה בשום אופן לישון שנת קבע.

היה זה אחר יום עמוס, והוא היה נראה מאוד עייף, אחרי רבע שעה, התלבטתי אם זה נכון להעיר אותו, חשבתי לקחת על עצמי את "העבירה" העיקר שינוח קצת.

בעוד אני מתלבט, אני רואה אותו קם כמו אריה, באומרו "גענוג שויין". ישנתי מספיק.

ו) ההקפדה שלו על שמירת הזמן לא נגמרה בימי הבחורות, (כמו שכל הנהגתו הייתה כל השנים כ"תמים" מן המניין) אלא שמירת הזמנים המשיכה גם כאשר היה כבר משפיע בשיבה, הוא תמיד הקפיד על הזמנים, ובער לו להיות נוכח בזמן המדויק. בצורה שלא תאמן.

זכורני שבתקופת ההכנה לחתונה הייתי לומד איתו בביתו "דרך חיים" מידי יום.

כאשר היה מגיע הזמן שצריך ללכת לסדר בשיבה, הוא היה ממהר לסיים, אפילו אם היינו באמצע נושא.

אף פעם לא קרה שהתעכב אחרי השעה של תחילת הסדר.

כמה פעמים שמעתי ממנו "צריך להזדרז, הסדר כבר עוד מעט מתחיל".

ז) כאשר נחלשה אצלו הראיה הוא הוכרח להשתמש בטאבלט עבור לימוד תורה בכלל, ולימוד השיעורים היומיים בפרט.

היו פעמים שגם זה לא עזר והיו צריכים ממש להקריא לו מתוך הספר את ההלכות ברמב"ם.

בשלב מסוים אחד מבני המשפחה הציע לו שהיות ולימוד הרמב"ם במסלול של ג' פרקים ליום עולה לו בקושי רב, לכן אולי שיעבור למסלול של פרק אחד ליום וכך יקל עליו

כששמע את הדברים ביטל אותם מכל וכל: אני ילמד רמב"ם ג' פרקים ויהי מה. הוא התעקש על זה (ואני אישית זוכר בכמה כוחות נפש זה עלה לו)

אחרי תקופה הוכרח לוותר על זה, וללמוד פרק א' ליום. אבל עד ימו האחרון, גם כששכב בבית הרפואה (כשהי' לו הכח . . .) תמיד ביקש שילמדו איתו השיעור ברמב"ם. הוא מעולם לא וויתר על זה.

לע"נ

הרה"ח הרה"ת אי"א נו"נ

מלאכתו מלאכת שמים עוסק בצרכי ציבור

הרב פנחס בן הרה"ח התמים ר' יהושע ז"ל

קארף

משפיע משגיח ור"מ בישיבות תומכי תמימים

מונטריאל אהלי תורה ו7701

והעמיד תלמידים הרבה

עסק בתורה ועבודת ה' וקיום המצוות בהידור

הי' מקושר לכ"ק אדמו"ר

אשר התייחס ברבים לעבודתו והקרבתו להפצת המעיינות

ועסק במבצעיו הק'

השפיע על רבים במסירה ונתינה לכל אחד בפרט

ופעל בקביעת עתים לתורה בקרב אנ"ש בשכונת קראון הייטס

זכה להעמיד דורות חסידים מקושרים ושלוחים של כ"ק אדמו"ר

נפטר בשם טוב אור ליום רביעי פרשת פנחס

כ"ף תמוז שנת ה'תשפ"א

ת' נ' צ' ב' ה'